

MİLLET MECLİSİ

TUTANAK DERGİSİ

Yetmişinci Birleşim

17 . 3 . 1964 Salı

İçindekiler

	Sayfa	Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	618:619	hakkında Millet Meclisi Başkanlık Divanı
2. — Gelen kâğıtlar	619	kararı 621:622,662:665
3. — Yoklama	619	5. — Görüşülen işler 622
4. — Başkanlık Divanının Genel Kurula sunuşları	620	1. — Cumhuriyet Senatosu Tokat Üyesi Zihni Betil ve 25 arkadaşının, Cumhuriyet Senatosu üyeleri seçimi Kanununun değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Adalet ve Anayasa komisyonları raporları (2/630) (S. Sayısı: 642) 622:629,658:661
1. — Sayın milletvekillerinden bâzılarına izin verilmesi hakkında Başkanlık tezkeresi (3/840)	620	2. — 31 . 12 . 1961 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun bâzı madde ve fıkralarının değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı hükümler eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Maliye, Ticaret, Tarım, Sanayi, İçişleri ve Plân komisyonlarından seçilen 4 er üyeden kurulan Geçici Komisyon raporu (1/632) (S. Sayısı: 616) 629:640
2. — Vefik Pirinçcioğlu'nun Devlet Bakanlığında çekilmesinin kabulüyle yerine Cumhuriyet Senatosu Malatya Üyesi Nüvit Yetkin'in atanmasının uygun görülmesine dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/841)	620	6. — Sorular ve cevaplar 641
3. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Mehmet Ünal'dı'nın, 3 . 12 . 1964 tarih ve 2/615 sayı ile İçişleri Komisyonuna havale edilmiş olan kanun teklifinin, İçtüzüğün 36 ncı maddesi gereğince Komisyondan alınarak Umumi Heyette görüşülmesi hakkındaki önergesi (2/615)	620:621	A) Yazılı sorular ve cevapları 641
4. — Ankara Milletvekili Burhan Apaydın'ın, yoklama ve nısapların tesbiti yönünden İçtüzük tatbikatı ile ilgili önergesi		1. — Diyarbakır Milletvekili Adnan Aral'ın, İlgâ edilen Ergani Kesker servisinin tesisatlarının âkibetinin ne olacağına dair yazılı soru önergesi ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hüdayi Oral'ın cevabı (7/414) 641

2. — Balıkesir Milletvekili Ahmet Aydın Bolak'ın, Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanununun kabulünden bugüne değin, özel ve kamu sektöründe, akdedilen toplu iş sözleşmesinin adedine dair Başbakan'dan soru önergesi ve Çalışma Bakanı Bülent Ecevit'in yazılı cevabı (7/430) 641:650

3. — Burdur Milletvekili Mehmet Özbek'in, komşularımız olan Arap devletleriyle daha dost geçinmek ve daha samimî münasebetler kurmak hususunda ne düşünüldüğüne dair Başbakan'dan soru önergesi ve Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin'in yazılı cevabı (7/436) 650:655

4. — Afyon Karahisar Milletvekili Şevki Güler'in, 1 Kasım 1961 tarihinden 1 Şubat 1964 tarihine kadar, Başkanlık

Divanı üyeleriyle Meclis Hesaplarını İnceleme Komisyonu üyelerinden, kimlere ne miktar harcırah ödendiğine dair soru önergesi ve Millet Meclisi Başkanı Fuad Sirmen'in yazılı cevabı (7/448) 655:656

5. — Afyon Karahisar Milletvekili Şevki Güler'in, 1 Kasım 1961 tarihinden 1 Şubat 1964 tarihine kadar, Millet Meclisi İdare Âmrilerinden, bu sıfat ve memuriyetle, yurt dışına giden olup olmadığına dair soru önergesi ve Millet Meclisi Başkanı Fuad Sirmen'in yazılı cevabı (7/449) 656

6. — İçel Milletvekili Mazhar Arıkan'ın, Mut ilçesi Müftüsünün emekliye sevk edilmesinde hatalı hareket edilmiş olup olmadığına dair soru önergesi ve Devlet Bakanı İbrahim Saffet Omay'ın yazılı cevabı (7/454) 656:657

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoglu, Eskişehir sel felâketi dolayısıyla Hükümetin zamanında gösterdiği ilgiye teşekkür ederek gereken tedbirlerin ilgili bakanlara bir an önce alınması temennisinde bulundu.

Ankara Milletvekili Burhan Apaydın'ın, yoklama ve nisapların tesbiti yönünden İktisadî tatbikatı ile ilgili önergesi hakkında Millet Meclisi Başkanlık Divanı Kararı üçüncü defa açık oya sunulduysa da, yeter çoğunluk yine sağlanamadığından oylamanın gelecek Birleşimde tekrarlanacağı bildirildi.

Bâzı komisyonlardaki açık üyelikler için ya-

pılan seçim sonucunda gösterilen adayların seçildikleri anlaşıldı.

İktisadi Devlet Teşekkülleri ve iştirakleri ile, Devlet Yatırım Bankası hakkındaki kanun tasarıları kabul olundu.

17.3.1964 Salı günü saat 15,00 te toplanılmak üzere 18,35 te Birleşime son verildi.

Başkan	Kâtip
Başkanvekil	Yozgat
Nurettin Ok	İsmet Kapısız
	Kâtip
	Samsun
	İlyas Kılıç

SORULAR

Sözlü sorular

1. — Samsun Milletvekili İlyas Kılıç'ın, Gümrük ve Tekel Bakanlığı Teşkilât Kanununun, bugüne kadar, Meclise sevk edilmemesi sebebine dair sözlü soru önergesi, Gümrük ve Tekel Bakanlığına gönderilmiştir. (6/808)

2. — İzmir Milletvekili Şinasi Osma'nın, Milletlerarası Kuvvetin Kıbrıs'a gönderilmesi gecikmekte bulunduğu göre Hükümetin ne yapmak niyetinde olduğuna dair sözlü soru önergesi, Dışişleri Bakanlığına gönderilmiştir. (6/809)

3. — Eskişehir Milletvekili Seyfi Öztürk'ün, Anayasa Mahkemesince iptal edilen bir kanun sebebiyle bir kısım Hazine mallarının, karar ge-

riye yürütülmek suretiyle, C. H. Partisine nasıl verildiğine dair sözlü soru önergesi, Başkanlığa gönderilmiştir. (6/810)

2. — GELEN KÂĞITLAR

Tasarı

1. — Harb okulları kanunu tasarısı (1/667) (Millî Savunma ve Plân komisyonlarına)

Teklifler

2. — Eskişehir Milletvekili Şevket Asbuoğlu'nun, 28.1.1959 tarih ve 7196 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin birinci fıkrasının değiştirilmesi hakkında kanun teklifi (2/679) (Maliye ve Plân komisyonlarına).

3. — Muş Milletvekili Sait Mutlu'nun, İdari Umumiye Vilâyat Kanununun 5048 sayılı Kanunla muaddel 116 nci maddesinin değiştirilmesi hakkındaki 7396 sayılı Kanunla aynı kanunun 140 nci maddesinin değiştirilmesine dair olan 7021 sayılı Kanunun değiştirilmesi hakkında kanun teklifi (2/680). (İçişleri ve Plân komisyonlarına).

Tezkere

4. — İzmir Milletvekili Şinasi Osma'nın yasma dokunulmazlığının kaldırılması hakkında

Başbakanlık tezkeresi (3/839) (Anayasa ve Adalet komisyonlarından mürekkep Komisyona).

Raporlar

5. — Trabzon Milletvekili Ekrem Dikmen'in, 7334 sayılı İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri Kanununa bir madde ilâvesine dair kanun teklifi ve Millî Eğitim Komisyonu raporu (2/641) (S. Sayısı : 640)

6. — Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, öğretmenlerin 788, 1702 ve 4357 sayılı kanunlarla aldıkları disiplin cezalarının affına dair kanun teklifi ve Millî Eğitim Komisyonu raporu (2/621) (S. Sayısı : 641)

7. — Türkiye Büyük Millet Meclisi, Cumhurbaşkanlığı ve Sayıştay Başkanlığı 1962 yılı Kesinhesabı hakkında Meclis Hesapları İnceleme Komisyonu raporları (5/70) (S. Sayısı : 643)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN — Başkanvekili Ferruh Bozbeyli

KÂTIPLER : Süreyya Öner (Siirt), Mithat Şükrü Cavdaroğlu (Balıkesir)

BAŞKAN — Millet Meclisinin 70 nci birleşimini açıyorum.

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama, otomatik cihazla yapılacaktır. Sayın Üyeler anahtarları çevirip lütfen kabul düğmesine bassınlar. Yoklama işlemi bit-

miştir. Çoğunluğumuz vardır. Görüşmelere başlıyoruz.

4. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Sayın Milletvekillerinden bazılarına izin verilmesine dair Başkanlık tezkeresi (3/840)*

BAŞKAN — Riyaset Divanının Genel Kurula sunuşları var. Üyelere izin verilmesi konusundaki Riyaset Divanı kararımı okutuyorum.

Genel Kurula

Aşağıda adları yazılı Sayın Milletvekillerinin hizalarında gösterilen müddetlerle izinleri Başkanlık Divanının 13 . 3 . 1964 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

Keyfiyet yüce tasviplerine arz olunur.

Millet Meclisi Başkanı
Fuad Sirmen

Erzurum Milletvekili Gıyasettin Karaca, 15 gün, mâzeretine binaen, 10 . 3 . 1964 tarihinden itibaren.

Erzurum Milletvekili Adnan Şenyurt, 20 gün, mâzeretine binaen, 10 . 3 . 1964 tarihinden itibaren.

İstanbul Milletvekili Naci Öktem, 19 gün, hastalığına binaen, 22 . 2 . 1964 tarihinden itibaren.

Malatya Milletvekili Avni Akşit, 10 gün, mâzeretine binaen 17 . 3 . 1964 tarihinden itibaren.

Sinop Milletvekili Mahmut Alicanoğlu, 10 gün, hastalığına binaen, 10 . 3 . 1964 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Teker teker okutup, oylarınıza sunacağım :

Erzurum Milletvekili Gıyasettin Karaca, 15 gün, mâzeretine binaen, 10 . 3 . 1964 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Erzurum Milletvekili Adnan Şenyurt, 20 gün, mâzeretine binaen, 10 . 3 . 1964 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

İstanbul Milletvekili Naci Öktem, 19 gün, hastalığına binaen, 22 . 2 . 1964 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Malatya Milletvekili Avni Akşit, 10 gün, mâzeretine binaen 17 . 3 . 1964 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Sinop Milletvekili Mahmut Alicanoğlu, 10 gün, hastalığına binaen, 10 . 3 . 1964 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

2. — *Vefik Pirinçcioğlu'nun Devlet Bakanlığından çekilmesinin kabulüyle yerine Cumhuriyet Senatosu Malatya Üyesi Nüvit Yetkin'in atanmasının uygun görüldüğüne dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/841)*

BAŞKAN — Tezkerayı okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

Devlet Bakanlığında istifa eden Vefik Pirinçcioğlu'nun istifası kabul edilmiş ve Devlet Bakanlığına Malatya Senatörü Nüvit Yetkin'in atanmasının, Başbakanın teklifi üzerine, uygun görülmüş olduğunu arz ederim.

Cumhurbaşkanı
Cemal Gürsel

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

3. — *Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Mehmet Ünal'dının, 3 . 12 . 1964 tarih ve 2/615 sayı ile İçişleri Komisyonuna havale edilmiş olan kanun teklifinin, İctüzüğün 36 ncı maddesi gereğince komisyondan alınarak Umumi Heyette görüşülmesi hakkındaki önergesi (2/615)*

BAŞKAN — İctüzüğün 36 ncı maddesi gereğince teklif ettiği kanunun gündeme alınmasını isteyen bir üyenin önergesini okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

3 . 12 . 1964 tarih ve 2/615 sayı ile İçişleri Komisyonuna havale edilmiş olan kanun teklifinin bugüne kadar bir neticeye bağlanmamış olması dolayısıyla İctüzüğün 36 ncı maddesi gereğince Umumi Heyette görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Adana
Cumhuriyet Senatosu Üyesi
Mehmet Ünal'dı

BAŞKAN — Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Önümüzdeki gündeme alınacaktır.

4. — *Ankara Milletvekili Burhan Apaydın'ın, yoklama ve nısapların tesbiti yönünden İctüzük tatbikatı ile ilgili önergesi hakkında Millet Meclisi Başkanlık Divanı kararı.*

BAŞKAN — İkinci defa oyunuza sunulacak olan bu kararın oylanması için zarflar dağıtılmıştır.

KEMAL BAĞCIOĞLU (Maras) — Sayın Başkan bu mevzuda usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım bu konu sadece oylanmak üzere gündeme alınmıştır. Üzerindeki müzakere ikmal edilmiş, birinci defa oylanması ve nısap hâsıl olmadığı için sadece oylanmak üzere gündeme alınmıştır. Bu sebeple oylanmasında bir usul hatası mı vardır?

KEMAL BAĞCIOĞLU (Maras) Sayın Başkan, gündeme alınması bakımından usule uygunsuzluk vardır. Zabıtalara tescili için söz almak istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun efendim,

KEMAL BAĞCIOĞLU (Maras) — Muhterem arkadaşlar, bugünkü gündemin Başkanlık Divanının Genel Kurula Sunuşları kısmının birinci numarasında yer almış bulunan ve bundan evvelki birleşimlerde iki defa Yüce Heyetinizin oyuna sunulmuş olan hususun gündeme alınması noktasından usule aykırılığını zabıtalara tescil ettirmek üzere Adalet Partisi adına söz almış bulunuyorum. Bu meselede bir usul hatası yapılmaktadır. Ve kanaatimizce bu noktanın gündeme alınması ve Yüce Heyetinizin kararına sunulmasında İctüzüğe aykırılık mevcuttur. Vaki bugünkü birleşime riyaset eden Meclis Başkanvekili Ferruh Bozbeyli'nin de biraz evvel buyurmuş olduğu gibi, bugünkü birleşime riyaset eden Başkanlık Divanının, bu meselede Yüce Meclisin oyuna müracaat etmesi kadar tabii bir husus olamaz. Çünkü meselenin gündeme alınması yolsuzdur. Meselenin gündeme alınmasını Meclis Reisi bizzat yapmış olduğuna ve böylece Yüce Heyetinizin, Başkanlık Divanının kararlarına Yüce Heyetinizin kararını inzımam ettirmesi hususundaki faaliyetinin İctüzüğe aykırı olduğu noktasında itirazımız bulunduğu ve Adalet Partisinin bu sebeple bu hususun zabıtalara geçmesini arzu etmiş olduğu ifade ile sözleşime başlıyorum.

Arkadaşlar, kıymetli arkadaşımız Burhan Apaydın'ın vermiş olduğu bir takririn Başkanlık Divanında müzakere ve karara bağlanması İctüzüğe aykırıdır. Zira sarih bir şekilde İctüzük Maddesi değiştirilmeden, İctüzükte böyle bir tadilâta Başkanlık Divanının bir yetkisi olamayacağı gibi, Başkanlık Divanının aldığı bir kararın da Yüce Heyetiniz tarafından ret veya kabulü gibi bir durum bahis mevzuu değildir. Kanaatimizi kuvvetlendiren ve yapmış olduğumuz bu konuşmanın İctüzüğe uygun ve doğrusu bulunduğunu da ispat eden bir husus, yine aynı arkadaşımızın İctüzüğün maddesi mahsusasının tadiline dair vermiş olduğu tadil önergesidir. Bu mevzuda bir tadil önergesi Millet Meclisi Anayasa Komisyonunda bulunduğu ve o tadil önergesinin istihdaf ettiği mâna; İctüzüğün o maddesinin tadili ile Burhan Apaydın arkadaşımızın kanaatinin bir tezahürü durumunda olduğuna göre tadil önergesi Millet Meclisi Komisyonundan geçmeden Yüce Heyetinize sunulup, İctüzükte bir tadilat yapılmadan Başkanlık Divanının bu mevzuda bir karara varması kadar yolsuz bir husus olamaz. Başkanlık Divanında mevzu görüşüldüğü zaman bütün üyeler bu mevzuda ittifaka varmamışlardır. Hattâ o derecede varmamışlardır ki; bugün Yüce Meclisinize Riyaset eden Başkanvekili dahi, bu mevzuda muhalif oy kullanmıştır.

BAŞKAN — Sayın hatip, lütfen bu birleşimdeki oylamanın hangi yönden usulsüz olduğunu tebarüz ettiriniz ve tefarruata girmeyiniz.

KEMAL BAĞCIOĞLU (Devamla) — Efendim, bugün arz etmiş olduğum gibi, gündeme alınmış olduğu için oylanacaktır. Fakat gündeme alınması hususunda İctüzüğe aykırılık olduğunu ve bu hususun oylanmasının ve dolayısıyla gündeme ithalinin mümkün bulunmadığını ve bu sebeple Adalet Partisinin bu mevzuda Başkanlık Divanının bir karar vermeye ve bunu Yüce Heyetinize getirmeye yetkisi bulunmadığını zabıtalara tescil ettirmekle iktifa ediyoruz. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, evvel-emirde usul hakkında söz, birleşim içinde cereyan eden bir konuya inhisar etmelidir.

Birleşim dışındaki ve eski birleşime aidolan hususlar ayrıca Riyaset Divanına müracaat suretiyle gerekli muameleyi görür.

İkinci husus, bundan evvel Riyaset Divanında Yüksek Meclisin tavsibine sunulan ve Anayasanın 86 nci maddesi gereğince Meclisteki toplantı msabı ile ilgili olan husus, içtüzükte bir tadilat değil, Anayasanın ve içtüzüğün alâkâlı maddelerine mâna vermekten ibarettir.

Üçüncü husus, aynı konu ile ilgili sayın Burhan Apaydın tarafından Anayasa Komisyonuna havale edilmiş bir tadil teklifi varsa bu da usulüne uygun yollardan geçerek Yüksek Meclisin iradesine iktiran edecektir. İşte bu iş yapılmaya kadar da Meclis çalışacak, ve birleşimler devam edeceğine göre usulün tesbiti muktazidir. Bu sebeble bir usulsüzlük mevcut değildir. Sayın Paksüt siz de mi söz istiyorsunuz?

EMİN PAKSÜT (Ankara) — Şu dakikada, Riyasetin söz vermesi 89 neu maddeye aykırı telâkki ettiğim ve usule aykırı durum şu celsede ihdas edildiği için söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun sayın Paksüt.

EMİN PAKSÜT (Ankara) — Muhterem arkadaşlar, gündemin Riyasete ait sunuşlar kısmında yapılacak olan muameleyi Sayın Başkan Yüksek Heyetinize ifade buyurdu, oylanacaktır dedi, zarflar dağıtılmıştır dedi. Evvelce verilmiş olan açık oylama önergesi sebebiyle. Ve ilk defa - ki oylamalarda nısap sağlanmadığı için o istihsal edilecektir. Yani bir konu gündemde ve oylama safhasında... İnsaf edilsin. Riyasetin vazifesi bu nizamname ahkâmını tatbik etmek, korumak olduğu için Sayın Başkan, bir taraftan haklı olarak Bağcıoğlu arkadaşımıza usule ay-

kırı bir cihet olmadığını ifade etmekle beraber, diğer taraftan oylama sırasında içtüzüğün 134 neu maddesinin son fıkrasının açık hükmüne rağmen söz verdi. Usule aykırı olan durum bundan ibarettir. Yüksek Heyetinize İçtüzüğünün 134 neu maddesinin son fıkrasını okuyorum.

«Hiçbir mebus rey istihsal olunurken söz söyleyemez.»

Söz söylemek istemiştir arkadaşımız Bağcıoğlu, Riyaset usul namı altında söz vermiştir. Yapılan konu ile ilgili konuşma usulsüzdür. Söz verilmesi usulsüzdür. Mâruzatım bundan ibarettir.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, filhaka Sayın Emin Paksüt arkadaşımızın ifade ettiği gibi 134 neu madde, «Hiçbir mebus rey istihsal olunurken söz söyleyemez.» kaydını ihtiva eder. Ancak, rey istihsal olunurken ibaresini biz reylemenin fiilen başladığı an olarak anlıyoruz. Bu bakımdan henüz rey istihsal olunurken ibaresinin medlûlü teşekkül etmemiştir. Bu yönden bir usulsüzlük yoktur.

Şimdi zarflar dağıtılmıştır. Kutu, Riyaset Divanının hitabet kürsüsü üzerine konulacaktır. Ve hangi intihap çevresinden başlayacağımızı tesbit için kur'a çekeceğiz: Muş.

(Muş Milletvekili Sami Öztürk'ten itibaren isimlerin okunmasına başlanarak yoklamaya geçildi.)

BAŞKAN — Oylarını kullanmayan arkadaşlar lütfen oylarını kullansınlar.

5. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

BAŞKAN — Öncelikle görüşülmesi kararlaştırılan işlere geçiyoruz.

1. — *Cumhuriyet Senatosu Tokat Üyesi Zihni Betil ve 25 arkadaşının, Cumhuriyet Senatosu üyeleri seçimi Kanununun değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Adalet ve Anayasa komisyonları raporları (2/630) (S. Sayısı: 642) (1)*

BAŞKAN — Bu hususta verilmiş bir önerge vardır okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Gündemin birinci görüşülmesi yapılacak iş-

(1) 642 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

ler kısmının 99 neu maddesinde yer alan Cumhuriyet Senatosu Tokat Üyesi Zihni Betil ve 25 arkadaşının Cumhuriyet Senatosu üyeleri Seçimi Kanununun değiştirilmesine dair kanun teklifinin diğer bütün işlere takdimen öncelikle görüşülmesini arz ve teklif ederiz.

Anayasa Komisyonu Başkanı
Ankara
Burhan Apaydın

Sözcü
İstanbul
Coşkun Kireca

BAŞKAN — Verilmiş olan ve okunmuş bulunan önergeyi oyunuzla sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Muhterem arkadaşlarım, önergede hem öncelikle görüşülmesi hem de gündemdeki diğer iş-

lere takdimen görüşülmesi hususu vardı. Oyunuza sunulduğu sırada, ikisi birden, önerge olarak oyunuza sunulmuştur.

Şimdi tümü üzerindeki müzakerelere geçiyoruz.

Tümü üzerinde söz isteyen İhsan Ataöv, buyurun.

İHSAN ATAÖV (Antalya) — Çok muhterem arkadaşlarım, huzuruza gelmiş olan kanun Cumhuriyet Senatosu üyelerinin nispi sisteme göre seçilmesini ve Cumhuriyet Senatosunun bu esas içerisinde teşekkül etmesini âmir kılan bir kanun teklifidir. Biliyorsunuz, Anayasamız nispi sistemi kabul etmiştir. Nispi sistemin çeşitli şekillerde tatbiki da yine aynı Anayasanın bünyesi içerisinde. Anayasamızı yapan Kurucu Meclis ve Millî Birlik Komitesi bu kanunu hazırlarken memleketimizde seçim sistemini esas olarak ele almış ve Millet Meclisinin teşekkülünü nispi sistem esasını üzerinde Anayasaya dercetmiştir. Aynı kanunu hazırlayan ve bugün birçoklarının aramızda bulunmasına rağmen, Senato seçimlerinin...

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, çok gürlü oluyor, lütfen müzakereleri takibedelim.

İHSAN ATAÖV (Devamla) — Senato seçimlerinin ekseriyet sistemi üzerinde yapılmasını kabul etmiştir. Kanun daha 1961 seçimlerinde tatbik edilmiştir, memleketimizde. Vatandaş oylarının hepsinin temsil edebilmesi için, yurdumuzun İzmir, İstanbul ve Ankara gibi büyük illeri küçük seçim bölgelerine ayrılarak nispi sistemin lüzumlu faydalarını bünyesinde cemetmiştir.

Şu anda ivedilik ve öncelikle görüşme kararı verdiğimiz bu kanun teklifinin getiriliş sebepleri ve gerekçeleri bizi tatmin etmemektedir. Çünkü bir kanun memleketinde muhtelif zamanlarda tatbik edildikten sonra bunun aksaklıkları anlaşılır ve bu aksaklıklar üzerinde Büyük Meclisler eğilerek bunları düzeltirler. Halbuki Senatamız bu kanunla teşekkül etmiş ve Kurucu Meclis böyle bir seçim sistemini, Senatoda da mahzurlu görmemiştir. Senatoda bir partinin çoğunluğu esasını da mevzu bahis değildir. Zira, Anayasamız böyle bir çoğunluğu önliyecek orada bazı gruplar teşekkül ettirmiştir. Reisi cumhur konjanından 15 kişi, Millî Birlik Komitesi üyelerinden yani Tabii üyelerden meydana gelmiş olan 20 kişi Senatoda bir partinin mutlak ekseriyetini önliyen tedbirlerdir.

Senatonun çalışmaları şimdiye kadar orada bir çoğunluk sistemi ile vucuda gelmiş, Senatunun vazife görürken her hangi bir aksaklığını da bize aksettirmemiş bulunmaktadır. Bütün bu sebeplere rağmen niçin Senato seçimlerinin nispi sisteme intikal ettirilmek istendiğinin bu gerekçeler içerisinde üzerinde durmak lâzımdır.

Muhterem arkadaşlarım; dikkat edilecek olursa Senato seçimlerinin nispi sisteme göre yapılmasına dair kanun teklifi memleketimizde mahallî idareler seçimlerinin hemen sonunda Büyük Meclise getirilmiştir. Bunun gerekçesi çok açıktır. Bu kaçamaklı yollardan kamufle edip vatandaş oylarını tam olarak Senatoda temsil ettirmek gibi bir gerekçeye dayamak hiçbir zaman samimiyeti ifade etmez. Gayet sarîh olarak ifade etmek lâzımdır ki, mahallî idareler seçimlerinde, memleketteki oy çoğunluğu bir tarafa doğru intikal etmiştir. Bu intikal önümüzde yapılacak olan Senato seçimlerinin, Senatoda muhalefet partisini iktidara getirecek bir endişenin ifadesidir. Bu sistemin biran önce çıkarılmak istenmesi memlekette Kurucu Meclis zamanında, Anayasada seçim kanunları müzakere edilirken, bu sistemi en kuvvetli şekilde müdafaa edenlerin şimdi birdenbire dönmüş olmaları bize hakiki gerekçeyi ortaya koymaktadır.

Aziz arkadaşlarım, bugün nispi sistemin mahallî idarelerde gerek il genel meclislerinde, gerek belediye meclislerinde işleri nasıl aksattığı gayet güzel olarak görülmektedir. Meclisimizde Anayasaya rağmen kurulmuş olan bir nispi sistem üzerinde teşekkül eden Meclisimizde Kabine buhranlarının nasıl devam ettiği ve bunun neticesi olarak da bir azınlık Hükümetiyle memleketin iç ve dış itibarının nasıl lâıyk olduğu seviyeye gelemediği hepimizin her gün gördüğü hâdiselerdir.

BAHTİYAR VURAL (Kars) — Atma, atma....

İHSAN ATAÖV (Devamla) — İşte Muhterem arkadaşlarım, memleketin itibarı kuvvetli ve müstakar Hükümetler kurulması, Meclislerin daha rasyonel çalışması gibi gerekçeleri bir tarafa bırakıp yalnız ve yalnız nispi sistemin kendi bünyesinde mahfuz bazı tedbirlerle buraya birkaç arkadaşı fazla getirtmek ve mahallî seçimlerin oy terazisinin bir tarafa doğru ağır bastırmasının neticesi alalacele Millî Birlik Komitesi

nin ve Kurucu Meclisin kurmuş olduğu bir sistemi yıkmak hiçbir zaman samimiyet ifade etmeyecektir. Eğer bu kanun tasarısı veyahut da buna benzer tasarılar bizim tarafımızdan Yüksek Meclise getirilmiş olsaydı o zaman 27 Mayıs İnkılabının kurmuş olduğu Kurucu Meclisin meydana getirdiği eserleri, onun koyduğu kanunları beğenmiyor diye bizi töhmet altında bırakırdınız.

Ne garip tecellidir ki, şurada iki senelik tecrübesi bulunan bu kanunun seçim sisteminin ve Kurucu Meclisin ortaya koyduğu eserlerin müdafaası bizim omuzlarımıza yüklenmiş bulunuyor.

COSKUN KIRCA (İstanbul) — Yesinler seni.

İHSAN ATAÖV (Devamla) — Aziz arkadaşlarım, Senato seçimlerinin nispi sisteme intikal ettirilmesi, bu memlekete hiçbir zaman fayda getirmeyecektir. Eğer arkadaşlarımız hakikaten bu memlekette bütün vatandaşların oylarının temsil edilmesini istiyorlarsa, eğer bunun memleket gerçeklerine daha faydalı olacağını kabul ediyorlarsa, müsaade buyursunlar Meclis komisyonlarında Faruk Küreli arkadaşım ile beraber teklif ettiğimiz, Meclise intikal ettirdiğimiz dar bölge ekseriyet sistemini ifade eden hem Meclisi hem de Senatoyu içine alan bir sistem vardı. Bu sisteme göre önümüzdeki seçimlere gideriz. O zaman tek tek her milletvekili vatandaş huzuruna çıkar, ondan itimat alır; Büyük Meclisin çatısı altına bu şekilde gelir. Yoksa, vatandaşın ekseriyetinin oyunu almıyanların ancak seçim sistemlerinde yapılacak olan değişikliklerle barajın kaldırılması gibi küçük partilere verilecek tâvizlerle onun yanında küçük partilerin Senatoda hiçbir iddiasının bulunmayacağını bildikleri halde burada bir barajı onlara bir ümidolarak vermek, onun yanında Senatoda bir mecburiyet hissettirmek için onların oyunu almak ve bu yolda memlekette hakikaten vatandaşı «bizi seviyor, biz bu çatı altına gelmeye lâyıkız, burada ekseriyet kuracağız» demek, vatandaşın itimadını kaybetmiş insanların seçim sistemlerinden ve onun usullerinden medet bekliyerek milletin mukaddes çatısı altına gelmek için çaba sarf etmelerinden başka hiçbir şey olamaz.

Sevgili arkadaşlarım; eğer bu iddialarımız, bizim bu görüşlerimiz gerçek olmasaydı; eğer bu işte bu kanun eklifini destekleyenler bunu bir an önce Meclisten geçirmek isteyenler hakikaten bu

söylediklerimizin dışında bir samimi düşünce içinde bulunsalardı bu kanunun Meclise gelis zamanı şu zaman olmazdı. Eğer dikkat ederse- niz aziz arkadaşlarım; daha bundan çok kısa bir zaman evvel Bütçenin Büyük Meclise geleceği günlerde bu Meclisin müzakereleri ve çalışmalarını içerisinde bâzi müşterek hareketlerimiz olmuştu. Meclisi çalıştırmak ve elimizde bulunan çok müstacel kanunları çıkarmak için protokoller imzalamıştık. Bu protokollerin müzakeresi sırasında bir Siyasi Partiler Kanunumuz vardı. Bu Siyasi Partiler Kanununun Anayasanın iki yılda çıkarılmasını emrettiği kanunlar içinde idi. Bu kanun müzakere edilirken grup sözcüleri : «Arkadaşlar, memleketin iktisadi, siyasi ve içtimali durumu bu kanunun her şeye rağmen bir-an evvel çıkarılmasını âmiridir.» Bugün Anayasa çığnıyoruz. Eğer bu kanunu çıkarmaz da bunun önüne başka kanunlar koyarsak, Anayasaya karşı samimi davranışlarımız gölgelenir» diyorlardı. Şimdi bakıyorum Anayasanın çıkarılmasını emrettiği kanunlar gölgede bırakılıyor ve Anayasaya çok uygun olan, Anayasanın bünyesinde daha iki sene evvel Anayasayla beraber, Anayasayı yapanlar tarafından ortaya atılmış olan seçim sistemlerinin değiştirilmesi için Siyasi Partiler Kanunu za'fa atılabiliyor, onun yanında Başbakanın güven oyu istiyeceğim, vergi reformlarını Mart ayı içerisinde çıkarın dediği partiler de za'fa atılabiliyor. Memleket bütçesindeki açıkları kapatmak için, vergi reformlarını müdafa eden Hükümet burada oturuyor... (Gürültüler)

BAŞKAN — Sayın Ataöv, konuşmalarınız lütfen kanunun tümü üzerinde ve ona munhasır olsun. (Gürültüler)

İHSAN ATAÖV (Devamla) — Efendim, kanunun tümü üzerinde konuşuyorum. Bu kanunun önemini büyük Meclise görüşüme göre ifade edeceğim. Bu suretle kanunun tümünün kabulü veya reddi hakkında Meclis kanaat sahibi olacak.

Bir kanunun önemini Mecliste anlatmak için diğer kanunları misal olarak alırsam, bu herhalde sadet dışı değil, Sayın Başkanım.

Aziz Arkadaşlarım; matbuatta ve meydanlarda reformculuk iddia edenler Meclis kürsülerinde işlerine geldiği zaman bütün isteklerini Anayasa hükmü olarak vaz'edenler artık sami-

mî olarak burada ifade etmek mecburiyetindedirler. Hiçbir zaman arzularımızı Anayasa emri olarak karşımızdakilere kabul ettirmek durumuna düşmemeliyiz.

Biz diyoruz ki; Senato seçimlerinin nispi sistem usulüne göre yapılması şu an için memleketin yüksek menfaatlerini ilgilendiren bir konu değildir. Reformculara hitabediyorum; bütçeniz açıktır, dokuz tane kanun gündemde sıra beklemektedir, bu endişeniz ne, bu telâşınız ne? Bir ay sonra yapılacak Senato seçimlerinde üç insanı Senatoya bir sisteme sığmarak fazla sokabilmek için biranda reformları rafa kaldırmak, Anayasanın emri olan Siyasi Partiler Kanununu rafa kaldırmak, Özel Okullar Kanununu rafa kaldırmak için bu kadar telâşınız, endişeniz nedir, öğrenmek istiyorum muhterem arkadaşlarım. (Gürültüler)

Burada samimiyetlerimizi tescil edeceğiz, zabıtlara bunlar geçecek ki, gelecek olan nesiller burada kimlerin samimî konuştuğunu, kimlerin dâva peşinde olduğunu göreceklerdir. Hakikaten o iddiada olanlar sorumluluk duygusu taşıyorlar. Hakikaten o iddia sahibi olanlar biraz utanma duygusu taşıyorlarsa, bu gelecek nesiller önünde o hissi taşıyacaklardır. (Gürültüler)

SABRİ VARDARLI (İstanbul) — Komünist lensin, seni utanmaz. (orta sıralardan şiddetli gürültüler)

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, evvelâ sükûneti muhafaza edelim. (C. H. P. sıralarından «sözünü geri alsın» sözleri, gürültüler)

BAKŞAN — Efendim, müsaade ediniz, birleşimi Reis idare eder. (Gürültüler)

Sayın Ataöv, «utanmaz» sözünü demekle neyi kastediyorsunuz? Bu sözü tavih ediniz. (Gürültüler)

ALİ ÖZDİKMENLİ (Kastamonu) — Sen talebelere tasallut eden bir adamsın. Talebelere tasallut edenler böyle konuşurlar.

İHSAN ATAÖV (Devamla) — Bu sözümle her halde bir arkadaşı, bir grupu, bir teşekkülü itham etmedim. Dedim ki, «sorumluluk duygusu taşıyanlar, buradaki yahut şuradaki ve diğerlerinin meydanlarda yaptıkları beyanlardan dolayı yarınki nesiller önünde utanma duygusu olanlar» tabirini kullandım. (C. H. P. sıralarından gürültüler) Utanma duygusu olanlar. Elbette sizler utanma duygusu olmayan insanlar de-

ğilsiniz; bunu taşıyorsunuz. Ve yarın gelecek nesillere de bunu teşkil ettirmek için size fırsat veriyorum. İşte, ben.. (C. H. P. sıralarından gürültüler) Gayet tabii, onun için fırsat veriyorum.

BAŞKAN — Sayın Ataöv, mevzu üzerinde devam ediniz.

İHSAN ATAÖV (Devamla) — Aziz arkadaşlarım; Senato seçimlerinin nispi sistem esasına göre yapılmak istenmesi ve onun için buraya çok acele bir kanun getirilmesi işte büyük Meclislerin memleketin çok büyük meselelerle karşı karşıya bulunduğu bir zamanda yapılmış olan plânın finansmanını teminden çok âciz olduğu bir zamanda, dış yardımlara muhtaç bulunduğu bir zamanda, itibarlı olduğumuzu iddia ettiğimiz bir zamanda bütün meseleleri bir tarafa bırakarak biran önce Senatoya bir kaç arkadaşı fazla sokmak için böyle bir kanunun getirilmiş olması ve bunu her şeye tercihan ele alıp bir ekspres kanunu halinde çıkarılmış bulunması iki yıl önce yapılmış olan bir Anayasanın ve iki yıl önce bu Anayasanın bünyesinde mevcudolan bir nispi sistemin, bir Senato seçim kanununun hangi gerekçe ile bizi müşkül durumlara soktuğunu anlatmaktan çok uzaktır. Bunları bizim söylememiz doğru değil. Ben temenni ederim ki, bizden sonra söz alacak olan ve Anayasa bu kürsülerden müdafaa edilirken, seçim sistemleri bu kürsülerde müdafaa edilirken o Senato seçim sistemlerinin bu şekilde yapılmasını savunan ve bugün şu sıralarda şerefle oturan insanlar eserlerini müdafaa edeceklerdir. Onlar eserlerini müdafaa etmezlerse bizim bu ikazlarımızla, zabıtlar ve tarih kendilerini bir sorumluluk karşısında bırakacaktır. «Kürmüştüğümüz güzel eserler bu memlekete yapmış olduğunuz büyük hediyeleri iki yılda hangi gerekçe ile reddettiniz, niçin o güzel eserlere gölge düşürdünüz, hangi mahzurları vardı, Senatoda hangi müşkülle karşılaştınız, eğer böyle ise niçin cesaretle ortaya çıkıp da; biz bu işleri hatalı yapmışız, Anayasada eksiklikler bırakmışız, açık noktalar bırakmışız, seçim sistemlerini iyi yapmamışız, ey Büyük Meclis siz, esas Kurucu Meclissiniz, gelin bu işleri hep beraber halledelim» demek suretiyle burada neden samimî olarak ifade edilmiyor, diye soracağız ve bunların bilhassa Büyük Meclislere intikal ettiriliş zamanlarını tarihe intikal ettireceğiz. Bir mahalli seçimden sonra süratle bu yola gidişin bir esbabı

mucibesi vardır. Senatonun, çalışmalarının şimdiye kadar en küçük bir aksaklık göstermemiş olması ve buradan çıkan kanunların hepsinin şerefle ve hattâ hiçbir partililik zihniyeti güdülmeden, Reiscumhur kontenjanı, Tabii üyeler ve çeşitli partilerden müteşekkil Senatonun, tek bir parti ekseriyetine dayanmayan veçhesi önünde hiçbir aksaklık göstermediği halde böyle bir kanunun süratle getirilmesinin sebeplerini hem biz, hem de Türk Milletinin öğrenmesinde fayda vardır, tarihin öğrenmesinde fayda vardır. Onun için bunları ifade ediyorum.

BİR MİLLETVEKİLİ — Ağır ağır.

İHSAN ATAÖV (Devamla) — Aziz arkadaşlarım; ben Senato seçimlerinin, daha bir müddet aksaklıkları görülünceye kadar bugünkü sistem içinde yapılmasında fayda mülâhaza eden bir arkadaşımızım. Bu benim şahsi fikirlerimdir. Parlâmento içindeki her arkadaşımızın fikirleri muteberdir. Hepsine hürmet etmek, hepsini benimsemek de benimsememek de, uygun bulsak da bulmasak da onları hürmet ederek dinlemek mecburiyetindeyiz. Oylarımızı kullanırken viedanlarımızın sesini duyarak oylarımızı kullanırız. O zaman çoğunluğun vereceği oylara elbette ki, azınlık mütavaat edecek ve bu demokrasiye uyan insanlarda bu bir demokrasi kaidesi olarak kabul edilecektir. Ama, oylarımızın kullanılış tarzı bizi yarın tarih önünde kurtaramaz. Bunun gerekçelerini burada ifade ederken arkadaşlarım endişe etmesinler. Onlar da çıkıp fikirlerini savunacaklar ve ondan sonra biz tekrar gelip, tekrar konuşacağız. Bu konu öyle bir konu ki, ümid ederim, temenni ederim diğer meseleler gibi bunu da süratle, kifayet oylarıyla buradan geçirtip, biran önce, Mart sonunda çekilecek olan kur'alarla Senatoda teşekkül edecek yeni 50 kişilik kadro içerisinde 10-15 üyenin fazla gelmesini bir kurtuluş simidi olarak kabul etmiyeceğiz.

Biz, aziz arkadaşlarım, Türkiye Cumhuriyetinin 27 Mayıs İhtilâlinin sonra meydana getirmiş olduğu Anayasasının ve bu Anayasasının hükümlerinde mündemiç bulunan seçim sistemlerinin, aslında milletvekilleri seçim sisteminin de, mahallî idareler seçim sisteminin de, nispi sisteme göre yapılmasının faydalı olmadığı kanaatindeyiz. Bu bütün milletçe bilinen bir görüşümüz ve şu kürsüde dile getirdiğimiz bir ifademizdir.

Kanaatlerim odur ki, elbette mahallî idare-

ler sisteminin mahzurlu olacağını, onların da ekseriyet sistemine göre yapılması icabettiğini bu kürsüde savunan arkadaşınız, Senato seçimlerinin nispi sisteme göre yapılmasını müdafaa edecek değildir, bu gayet normal. Biz zararın neresinden dönersek kârdır diyoruz. Memlekette tecrübelerini yaptığımız sistemlerin aksaklıklarını telâfi edecek yerde faydalı olan kısımları bu aksak kervana iltihak ettirmek suretiyle mütemadiyen göre göre hata işlemeye katı surette viedanlarımız müsaade etmiyor. Onun için Senatonun nispi sisteme göre seçim yapmasını kabul etmiyor. Dünyada bütün memleketler nispi sistemi terk edip çoğunluk sistemine doğru giderken....

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Hangi memleketler?

İHSAN ATAÖV (Devamla) — O memleketleri, bana soran Sayın Profesörün çok iyi bilmesi lâzım.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Öğrenmek istiyorum.

İHSAN ATAÖV (Devamla) — Bana gel, kordorda anlatayım ve öğreteyim size. (Gülüşmeler)

BAŞKAN — Lüfen devam edin efendim, karşılıklı konuşmayın.

İHSAN ATAÖV (Devamla) — Efendim, ne yapalım, kusura bakmayın, bazen bu amatör politikacıların da bu sayın profesörlere bazı hususlarda öğreteceği şeyler oluyor. Ne yapalım, onun için öğrenmek isterlerse gelsinler.

BAŞKAN — Esas hakkında devam edin efendim.

İHSAN ATAÖV (Devamla) — Aziz arkadaşlarım, artık ekseriyet sisteminin birçok memleketlerde kabul edildiği bir devrede, yahut da nispi sistemin dar bölge esasına birçok memleketlerin bağlı bulunduğu bir devirde, Türkiye'de dar bölge esasını kabul etmeyen, hâlâ büyük vilâyetlerdeki bu dar bölgeyi de ortadan kaldırmak suretiyle nispi sisteme doğru gitmek, hiçbir zaman, ne dünyadaki gerçekler üzerinde misal almak olur, ne de memleketimizin realitelerine uyar. İşte önünüzde belediye meclisleri, işte önünüzde il genel meclisleri, işte önünüzde Sayın Millet Meclisimiz. Koalisyon sistemlerini denedik. Partüler birbirleriyle Hükümetler kurdular, hepsini denedik. Şimdi küçük bir bağımsızlarla bir azınlık hükümeti kurduk. Bunu da kaybetti-

ğimiz gün Hükümetimiz kalacağız. Çünkü hepsini denedik. (Ortadan, «Siz kurarsınız», sesleri) Biz Hükümeti kuruyoruz. Biz Hükümeti Türk Milletinin bizi buraya ekseriyetle gönderdiği gün şerefle, güvenerak cesaretle kuracağız. Ama biz hiçbir zaman 150 - 170 milletvekili ile bu memlekette iktidar ediyoruz diye memleketin itibarını, memlekete dünya gözünde halel getirmeyeceğiz. (C. H. P. milletvekillerinden görüldü) (Gürültüler)

ÂTİF ŞOHOĞLU (Denizli) — Bu medeni cesaret işi.

BAŞKAN — Sayın arkadaşlar, lütfen müdahale etmeyiniz.

Sayın Ataöv, siz de müdahaleye meydan verecek şekilde konuşmanızı devam ettirmeyiniz.

İHSAN ATAÖV (Devamla) — Sayın Başkanım; İçtüzük, kürsüde konuşan bir milletvekilinin, hiçbir suretle sözünün aşağıdan kesilemeyeceğini âmirdir. Sayın Riyasetimiz bu hususta şimdiye kadar büyük imtihanlar vermiş ve başarılı çıkmıştır. Ben Riyasetimizin bu konudaki hassasiyetini bazan nazara almayı bazan aşağıdan ölçsüz ve usulsüz yapılan müdahalelere cevap veriyorsam, o kusurun bende olmadığını Muhterem Riyasetin tescil edeceğinden eminim.

Aziz arkadaşlarım, bu kürsüde konuşan insanların fikirlerini serd etmeleri sırasında bunların akışını bozmak ve fikirlerini dağıtmak da bir taktiktir, onu da takdir ederim. Fakat bunlar bir endişe ve telâşın ifadesidir. İşte bu endişe ve telâşın sebeplerini de bildiğim için ifadeye de lüzum görmüyorum ve sizi kendi endişe telâşlarınızla da başbaşa bırakıyorum.

Muhterem arkadaşlar, elinizi viedanınıza koymayacaksınız; bu memlekette sandalyeleri fazla işgal etmek için, memleket gerçeklerine uymayan sistemlere oy kullanmayacaksınız. 27 Mayıs'tan sonra teşekkül etmiş bir Kurucu Meclisin iki senelik eserine gölge düşürmeyeceksiniz.

ÂTİF ŞOHOĞLU (Denizli) — Siz kırmızı rey verdiniz ya...

BAŞKAN — Arkadaşlar, lütfen yerinizden müdahale etmeyin. Sayın Ataöv, siz de lütfen esas hakkındaki mütalâanıza devam edin.

İHSAN ATAÖV (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, kırmızı rey verdiğimiz görenler, sandık dalâverelerini çok iyi bilenlerdir. Yani oraya girip bunu görmüş olmaları da tutumlarının bir tescilidir, 46 model. O da 46 model! Anayasaya kırmızı rey de verilebilir. O bir referan-

dundur ama; çoğunluk beyaz rey çıktıktan sonra kırmızı rey verenler eğer o Anayasayı savunuyorsa bu da demokrasiye olan inancın tam bir ifadesidir. (Gürültüler)

Aziz arkadaşlarım; Senato seçimlerinin nispi sisteme göre yapılmasına müsaade etmek bu memlekette Senatonun bugünkü çok müspet, çok yapıcı, çok realist çalışmalarını bir partinin inhisarına vererek sabote etmek olur. Buna ben, Büyük Meclisin müsaade etmeyeceği inancı ile tümü üzerindeki görüşlerimi ifade etmiş oluyorum. Maddeler üzerinde ve şimdi heyecanla söz alan Komisyon sözcüklerinin görüşlerinden sonra tekrar söz almak üzere huzurunuzdan ayrılıyorum. (A. P. den alkışlar)

İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Takririmiz vardı Sayın Başkan.

BAŞKAN — Mevzuu bahsedeceğim efendim, önergeniz burada. Müsaade ediniz, evvelâ ben sözümü tamamlayayım.

Muhterem arkadaşlarım, teklifin tümü üzerinde söz alan arkadaşların isimlerini sırayla okuyorum.

Kemal Bağcıoğlu, Kadri Eroğan, Sabahattin Savaç, Mehmet Göker, Hasan Fehmi Boztepe, A. P. Grubu adına Talât Asal, Kadri Özek, Reşit Ülker, A. P. Grubu adına Nizamettin Erkmen, Burhan Arat, Sabri Vardarlı, Mehmet Sağlam, Muslihittin Gürer, Etem Kılıçoğlu, Şefik İnan, Mustafa Kaptan ve şimdi de Komisyon söz istemiştir.

KENAN ESENGİN (Zonguldak) — Ben çok evvel söz istemiştim.

MUSTAFA UYAR (İzmir) — Ben de söz istiyorum.

MEHMET SAĞLAM (Kayseri) — Grup adına söz istiyorum.

BAŞKAN — Söz alan arkadaşların isimlerini yeniden okuyorum.

(Söz alanların isimleri yeniden okundu.)

KENAN ESENGİL (Zonguldak) — Ben çok evvel söz istemiştim, sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Esengin, burada iki kâtip üye arkadaşımız vardır. Onların bildirdikleri ismi ben sırasıyla yazıyorum.

Bundan sonra bunun takdiri burada söz isteyenlere tesbit eden Kâtip arkadaşlarımıza aittir. (Gürültüler)

Size söz vermedim efendim. (Gürültüler)

Talât Asal bu arada muhterem arkadaşlarını Nizamettin Erkmén, A. P. Grubu adına, Mehmet Sağlam C. H. P. Grubu adına İrfan Baran C. K. M. P. adına söz istemiştir.

Bu arada verilmiş olan bir önerge vardır, bu önergeyi okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Sayın Faruk Küreli'nin ve milletvekilleri seçimlerinin dar bölge usulüne göre yapılması hakkındaki kanun teklifi, yarınki İçişleri Komisyonunun gündemindedir.

Bu teklif ile yakın sebebiyle onunla birleştirilmesini arz ve teklif ederim.

Edirne

İlhami Ertem

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım; bu önerge ile halen Meclisimizde müzakere edilmekte olan ve Senato seçimleriyle ilgili bulunan bir teklifin İçişleri Komisyonunda bulunan başka bir teklifle birleştirilmesi talebedilmektedir.

TALÂT OĞUZ (Mardin) — Usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Efendim, müsaade buyurun sözümü tekmilliyeyim, efendim. Sonra usulsüzlük olursa usul hakkında söz istersiniz.

Muhterem arkadaşlarım, Millet Meclisinde bulunan bir teklifle Komisyonda bulunan bir teklifin birleştirilmesi caiz değildir.

TALÂT OĞUZ (Mardin) — Ben de bunu söyleyecektim.

BAŞKAN — Bunu söyleyecekseniz evvelâ bizim, sözümüzün bitmesini dinleyiniz.

Muhterem arkadaşlarım, ikinci husus, şayet bu önerge ile Millet Meclisinde müzakeresini yaptığımız teklifin İçişleri Komisyonuna havalesi isteniyorsa, bundan evvel İçişleri Komisyonuna havalesini isteyen bir önerge Meclisinizce reddedilmiştir. Bu sebeple bu önerge hakkında her hangi bir muamele yapılmıyacaktır. Önergeniz hakkında bir muamele yapılmıyacağını söyledim. İzahl etmek, muamele yapılmaya başladıktan sonra mümkündür.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Yapılması lüzumgeleni arz etmek istiyorum.

BAŞKAN — Şimdi muhterem arkadaşlar, ben bu önerge hakkında Riyasetin usulî görüşünü arz ettim. Bunda bir usulsüzlük görüyorsanız, ancak o zaman söz istiyebilirsiniz. Muamele

yapılmamış bir önerge hakkında izah sadedinde söz verilemez.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

Oyunu kullanmamış olan arkadaşlar lütfen oyunu kullansınlar... Oylama işlemi bitmiştir.

Aynı mahiyette bir önerge daha vardır, onu da okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Gerek Cumhuriyet Senatosu üyeleri, gerek milletvekilleri seçiminin dar bölge usulü ile yapılmasına dair kanun teklifim yarın İçişleri Komisyonunda görüşülecektir.

Aynı mevzudaki bu iki teklifin tevhidten müzakeresini temin için, bu teklifin tehirinin oya konmasını teklif ederim.

Çorum

Faruk Küreli

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, bu bir tehir teklifidir. İçtüzüğün 89 ncu maddesinde tehir teklifinin her şeye takdimen görüşüleceği ve kararlaşıcağıdır. Bu sebeple sizin konuşmanızdan da evvelki bir husustur.

Sayın İlhami Ertem, siz lütfen yerinize oturunuz. Bu önerge sizin önergenizden daha evvel görüşülmesi gereken bir husustur.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) — O halde iltihak ediyorum.

BAŞKAN — Tamam, iltihak ediyorsunuz, lütfen buyurun oturun yerinize. Şimdi muhterem arkadaşlarım, okunmuş olan önerge ile görüşülmekte bulunan bu Senato seçimleriyle ilgili teklifin tehiri istenmektedir. Şimdi bu önergeyi oyunuzaya sunuyorum..

TURHAN BİLGİN (Erzurum) — Açık oylama teklifi vereceğim.

BAŞKAN — Verecekseniz verin. Böyle her hangi bir hususu Yüksek Meclis beklemek mecburiyetinde değildir.

Oyunuzaya sunuyorum, kabul edenler... Etmeyenler... Muhterem arkadaşlarım; sarıh bir sayma mümkün olmadı.

Okunmuş olan tehir önergesini kabul edenler lütfen ayağa kalksınlar ve arkadaşlarımız lütfen mümkün mertebe kıpırdamasınlar da sayma kolay olsun.. Önergeyi kabul etmeyenler lütfen ayağa kalksınlar... Lütfen oturun efendim.

Muhterem arkadaşlar; yine sıhhatli bir netice hâsıl olmamıştır. Bu sebeple açık oylama yapacağız.

KEMALİ BAYAZIT (Maraş) — Oylamanın sonucu nedir Sayın Başkan, öğrenebilir miyiz?

BAŞKAN — Muhterem arkadaşların, bâzi üyeler oylama sonucunu merak etmektedirler. İki kâtip arkadaşımız, önergeyi kabul edenleri mütefikan 152 saymışlardır. Yine iki kâtip arkadaşımızdan birisi önergeyi reddedenleri 149, diğer kâtip arkadaşımız da 155 saymışlardır. («Bakanları saymadılar» sesleri) Hepsi sayılmıştır. Muhterem arkadaşlar, kâtip arkadaşlarımıza lütfen itimat buyurunuz, hepsi sayılmıştır, bir vuzuh hâsıl olmamıştır. Bu sebeple açık oylama yapılacaktır. Daha evvel yaptığımız usule göre zarflar dağıtılacaktır.

Muhterem arkadaşların, önergenin kabulü beyaz, reddi kırmızı oydur.

Muhterem arkadaşlar, hangi intihap dairesinden oyların toplanacağını tesbit için kur'a çekiyorum : Eskişehir'den başlanacaktır.

Yanında oy puslası bulunmayan arkadaşlar varsa, isim ve soy adlarını, intihap dairelerini yazarak ve ret, kabul, çekinsek şeklinde işaret edebilirler. Ancak bu halde Riyaset Divanına haber vermek iktiza eder.

(Eskişehir seçim çevresi milletvekillerinden başlanılmak suretiyle oylar toplandı.)

BAŞKAN — Oyunu kullanmayan arkadaşlarımız lütfen oylarını kullansınlar.

Oyunu kullanmamış arkadaşımız var mı?.. Yok. Oylama işlemi bitmiştir.

BAŞKAN — Cumhuriyet Senatosu Tokat Üyesi Zihni Betil ve 25 arkadaşının, «Cumhuriyet Senatosu üyelerinin seçim Kanununun değişmesine dair kanun teklifinin tehirine dair önergenin oylama sonuçlarını okutuyorum :

Oy sayısı: (351), kabul edenler; (176), reddedenler; (174), çekinsek; (1). Önerge kabul edilmiştir. (1)

Müzakeresini yaptığımız kanun teklifi tehir edilmiştir.

(1) Bu oylamada iki kabul oy puslası yanlışlıkla çift kullanıldığından, önerge başka birleşimde yeniden açık oya sunulacaktır.

2. — 31 . 12 . 1961 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun bâzi madde ve fıkralarının değiştirilmesi ve bu kanuna bâzi hükümler eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Maliye, Ticaret, Tarım, Sanayi, İçişleri ve Plân komisyonlarından seçilen 4 er üyeden kurulan Geçici Komisyon raporu (1/632) (S. Sayısı: 616) (1)

BAŞKAN — Yeni bir önerge vardır. Okutuyorum :

Millet Meclisi Başkanlığına

Bugünkü gündemin 18 sıra nosunda yer alan, «31 . 12 . 1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun bâzi madde ve fıkralarının değiştirilmesi ve bu kanuna bâzi hükümler eklenmesi hakkındaki kanun tasarısının» 1964 malî yılı ile ilgisi olması sebebiyle, gündemde bulunan diğer tasarımlara öncelikle ve takdimen görüşülmesini saygularıyla arz ve teklif ederim.

Maliye Bakanı
Ferid Melen

BAŞKAN — Önerge tasarının takdimen görüşülmesi talebine dairdir. Öncelikle görüşülmesi hususunu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gündemdeki diğer işlere de takdimen görüşülmesi önergede tebarüz ettirilmiştir. Bu hususu da oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın Bakan ve Komisyon lütfen yerlerini alsınlar.

Tasarının tümü üzerinde söz alanların isimlerini sırasıyla okuyorum.

İlk sözü Komisyon Sözcüsü istemiştir.

Sırasıyla :

C. K. M. P. Grubu adına Sayın İrfan Baran. M. P. Grubu adına Sayın Kâmil İnal.

Şahısları Adına: Sayın Kemal Sarıbrahimoğlu, Zeynel Gündoğdu, Arif Ertunga, Mustafa Kemal Karan, İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Ahmet Üstün, İlyas Kılıç, Ârif Hikmet Güner, İhsan Ataöv, Halûk Nur Bâki, İsmet Kapısız, Yusuf Aktimur, Nihat Diler, Zeyyat Kocamemi, Necmettin Küçükler.

(1) 616 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

A. P. Grubu adına Sayın İhsan Gürsan, C. H. P. Grubu adına Sayın İlyas Seçkin ve bu Birleşimde şahısları adına Sayın Aziz Zeytinoglu, Mehmet Turgut, Sabri Keskin, Ekrem Dikmen ve Abdurrahman Güler söz kaydettirmişlerdir.

Şimdi söz sırası Komisyon Sözcüsü Sayın Rüstü Özal'ın. Buyurun efendim.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ RÜSTÜ ÖZAL (Konya) — Muhterem Başkan, muhterem arkadaşlarım.

Yadırganması mümkün olduğu halde, Yüksek Heyetinize, görevli kıldığımız Geçici Komisyon Sözcüsü olarak müzakerelerin daha bu noktada mâruzatta bulunmanın faydalı olacağına inanıyorum.

Geçici Komisyonun çalışmalarına rehber olan temel görüşlerle izlenen yolu ve varılan sonuçları mümkün olduğu nisbette ifade edebildiğim takdirde söz alacak arkadaşlarıma ve oy kullanacak, karar verecek olan Büyük Meclise daha başlangıçta bir kolaylık sağlanmış olacağı kamsındayım.

Pek muhterem arkadaşlarım,

Siyasi parti gruplarının kuvvetleri oranında temsil edildikleri 24 üyeli komisyonumuzun çalışmalarında gerek partilerin ekonomik ve sosyal, gerekse üyelerin şahsi ve meslekî bakımlardan görüş ayrılıklarının mevcut ve bu farklı görüş ve düşünişlerin, konuların zaman zaman temelinden çatısına kadar devam etmiş olduğunu kayda dahi lüzum olmasa gerektir. Ancak üzerinde ısrarla ve itina ile durulması tarafımızdan bir zevkli vazife ve teşekkür edilmesi borç olan husus, komisyonumuzun bütünü ile memleketimiz şart ve realitelerinin gerçekçi, olumlu yapıcı, vatanseverlikle incelemelerle meselelerimiz üzerinde olduğunu ve bütün üyelerin bu müşterek gayretin içinde bulunduğu keyfiyettir.

Yurdumuzun her şeyden çok muhtaç bulunduğu, bir kısım mülâhazaların, hiç olmazsa ileriye itilerek ve hiç değilse bâzı konularımızda ahenk ve beraberlikte olmanın Geçici Komisyonumuzda bulduğumuz örneğini büyük bir memnuniyetle bilhassa zikretmek isteriz.

Bu cihetin böylece kaydını, usulen değil, bilâkis Yüksek Heyetinize kıvanç vereceğini bildiğimiz için bilhassa yapmaktayız.

Ayrıca, aynı anlayışın buradaki müzakerelere hükmetmiş olmasını temeni ve ümidediyoruz.

Muhterem arkadaşlarım,

Reform veya zam, ya da daha ortalama, iki-şi arası bir deyimle vergi düzeltmeleri üzerinde bulunuyoruz.

Sempatik olmayacağımız bellidir. Çünkü konu, bakılınca hiç de ödenek arttırmalarına veya vatanın bir imar ve ihyası hareketine direkt olarak yönelmiş görülmemektedir. Tasarılar üzerinde konuşmanın güçlüğü bizatihi vergi düzeltmelerinde mevcudolduktan başka bu düzeltmelerin kısmen bir sene gibi çok kısa bir zaman sonra yapılmış olmasından ileri geldiğini de kabul etmek lâzımdır.

Dahası da vardır; tasarıların maksadı tam temin edememesi gibi bir ihtimale bir nisbette yer verildiği için bahse konu düzeltmelerin sonucunu olmaşı iddiası da tamamiyle mevcut değildir. Bununla beraber tasarıları ana hatları itibariyle benimsemiş olarak huzurunuzda müdafaa edeceğiz. Bu maksatla tetkiklerinize sunulmuş olan vergi düzeltmelerini zaruri kılan sebepleri kısaca tahlil etmek istersek şu neticeye gelmiş olacağımızı sanırız:

Plânsız davranışların sebebolabileceği acı sonuçlar, plânlanmanın Anayasa içinde mütalâasını zorunlu kılmış,

Hızla değişmekte olan toplum yapımızdan dolayı, doğan ve süratle büyüyen meselelerimiz için plân iktisadi ve içtimai amaçları, bunları gerçekleştirecek araçları ve bu araçların kullanılmasında uyulacak temel ilkeleri tâyin ve tesbit etmiş bulunmaktadır.

Başka deyimle, plân, Türk toplumunun seçtiği yaşayış şekli olan demokrasi düzeni içinde en yüksek kalkınma hızını sağhyarak devam ettirecek ve sosyal adaleti gerçekleştirecek bir kalkınma meydana getirecektir. Ve denilebilir ki, plân bir millî şeref ve haysiyet meselemiz, hattâ bir beka meselemiz olarak ortadadır. Bu sebepledir ki var olmanın mücadele vasıtası olan plân başarıya ulaşmalıdır, inancındayız. Plânın başarıya ulaşması ise göstereceğimiz müşterek fedakârlıklarla ve ulusal çabalarımızla olacaktır. Fakat bu da yetmemektedir. Ulusal çabalarımızın uluslararası çabalarla bütünlenmesi de gerektir, şarttır. Şimdi yaptığımız iş ise; mecbur bulunduğumuz bu fedakârlıkların bir kısmını teşkil etmektedir.

Genel olarak vergi reformu;

Plânın iç finansmanı,

Plân hedeflerinin gerçekleştirilmesi,

Vergi yükünün sektörler ve fertler arasında eşit ve dengeli dağıtımı suretiyle sosyal adaletin teessüsü,

Plânın başarısı için zaruri olan dış finansmanın sağlanması, bakımınlarından ele alındığı geçen senelerde münakaşa olunmuştur.

Yüksek Meclise kabul edilen kanunlarla geçen senelerde tarım kazançlarının Gelir Vergisine alınması, yatırım indirimleri, süratli amortisman, yatırıma ayrılan değer artışlarının vergi dışı tutulması, vergi tarife cetvellerindeki indirimler, daha çok işletme defterine gidış, uzlaşma kurulu ihdası, hakiki şirketlerin kurulmasını teşvik edici ve sair hususlarıyla reform karakterindeki değiştirmeler yanında tekel maddelerinde olduğu gibi malî maksatlarla, zamlar da yapılmıştır. Bu sene de açık olarak ifade olunmaktadır ki:

Vergilerin verimini artırmak,

Plânımızın iç finansman noksanını sağlamak,

Vergilerin ekonomik gücünü ve esnekliğini vücutte getirmek,

Ve aynı zamanda vergi yükünü adil bir hale koymak,

Uygulamak kolaylığı sağlamak, hâsılı, başka bir deyimle, vergi sistemimizin ekonomik ve sosyal bünyesini sağlamlaştırmak ve uygulama kolaylığı sağlamak bahis konusudur.

Yani geçen senelerde başlamış olan vergi reformu hareketinin elimizdekilerle bütünlenmesi, tamamlanması istikametinde olduğu elbette söylenecektir. Söylenebilir. Bilindiği gibi, zirai karakterdeki az gelişmiş memleketlerde vergi adaletinin gerek sektörler gerekse fertler arasında tesisi çok güçtür. Bir senelik uygulamanın meydana koyduğu birtakım hakikatler de bu gerçeği teyideylemiştir.

Fakat bütün bu sebepler olmasa bile münhasıran bütçe açığı veya plânın gerektirdiği finansman ihtiyacı dahi yeni tasarıları zaruri kılmaktadır.

Geçici Komisyon, ekonomimizin uzun süreli ihtiyaçlarını, üretim sektörlerinin tâyin edilecek güçleriyle yapılması gereken istikrarlı, uzun vâdeli kanunlar manzumesini maksada daha uygun ve arzuya şayan bulmuştur. Bununla bera-

ber özel sektörün ekonomik alanda fikir yayımını yapmakta olan Türkiye İktisat gazetesinde Sayın Feridun Ergin, »yeni vergiler bahis konusu olunca, herkes tasarılarında menfaatlerine uymıyan noktalara itiraz etmekle beraber, diğer hususları tasvibetmekten geri kalmadı. Düşünceler girift ve tezatlarla dolu göründü) dedikten sonra, makalesinde (öteden beri bizde hasılatla kolaylık temini, vergi adaletinden daha önemli tutulurdu) hakikatini ifade etmekte ve sözlerini (Maliye Bakanı şimdiye kadar menzil dışı kalmış kazançları nişanlamaya ve bunlarla bütçe açığını kapatmaya çalışan bir Devlet adamıdır) hükmiyle yazısını bitirmektedir. Keza Cumhuriyet Gazetesinde bir sayın doneğt Dr., (Hükümetin; az gelişmiş memleketlerin daima önünde bulunan (enflasyon - vergi) alternatifinden, güç olanı, vergiyi seçtiğini söyledikten sonra bunun da çok az ve çok geç olduğunu yazısına başlık olarak da kullanmıştır. Yine Cumhuriyet Gazetesinde Profesör Orhan Dikmen (Zannedersen Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği Malî Müşaviridir)

«Neticesi önceden kestirilmıyen vergilerde yüksek olmıyan tatbikatın teraih edildiğini, ve şimdiye kadar vergi kaçırmalarını önleyici tedbirler yerine vergi artırmalarına gidildiğini, halbuki vergi artırmalarının bu zilniyette olanları teşvik eylediğini, vergi kaçırmıyanları da cezalandırdığını» ifade etmekte ve mevcut vergi çalışmalarını vergi reformu olarak değilsebile, (Vergi düzeltmeleri) olarak vasıflandırmaktadır.

Biz de reformist olan ve olmıyanları beraberce kavrayabilmek ve tartışmalara yol açmamak için bu terimi benimsiyerek kullanmak temayülünde bulunuyoruz.

Şunu da söyliyeyim ki, kalkınma plânımızın 5 yıllık ana modelinde finansman açığı ortaya konulmuş aynı zamanda 1963 ve 1964 plânın sıçrama yılları olarak alınmış ve bu yıllarda munzam finansmana ihtiyaç olduğu tesbit edilmiştir. Buna karşılık geçen sene yalnız bütçe denkliliği amaç alınarak vergiler sadece bu açıdan ele alınmıştır. Yani plândan daha çok kamu gelirlerini artırmayı hedef tutan çalışmalar neticesinde 1963 gelirleri programının gerektirdiği finansmandan 500 milyon lira aşağıda kalmış, buna göre de, enflasyon yerine sene içindeki bütçe harcamalarında stopaj yoluna gidilmesi lâzımgelmıştır.

Plân gözü ve plân anlayışı ile bu hal şekli dahi plâna uygunluk sayılmamalıdır. Bu yetersiz gerçekleşmenin 1964 ve daha sonrası için kabul edilmemesi lâzımdır.

Plânımıza göre 1964 beş yıllık döneminin en kritik senesidir. Ve bu yılın ihtiyacını tam olarak sağlamadığımız takdirde önümüzdeki yıllarda da ek finansman ile karşılaşılacağını ifade etmek lâzımgelir. Geçici Komisyonun mesaisi esnasında beliren bu önemli sonucu Yüksek Meclise açıklık ile intikal ettirmek vazifemiz olmuştur.

Muhterem üyeler, buraya kadarki mâruzatımızla bulunduğumuz noktayı belirtmek istedik fakat bu noktaya gelişin sebeplerini de ortaya koymakta fayda vardır.

Bu sebepler şöyle sıralanabilir;

İktisadi Devlet Teşekküllerinin ve teşebbüslerinin ıslâhı hâlâ mümkün olamamıştır.

İdari reformlar yapılamamıştır.

Perakende teşkilât kanunlarının çıkarılmasına devam olunmaktadır.

Munzam ödeneklere ve harecamalara gidilmiş. geçen senelerde bütçelerden sonra malî külfeti olan kanunlar kabul edilmiştir,

Gecen seneki vergilendirmeler daha çok bütçe denkliği dikkate alınarak yapılmıştır.

Getirilen malî kanunlar Meclisimizde çok budanmış, evvelki senelerde vergilerin ertelenmesi, azaltılması ve kaldırılması yoluna gidilmiştir. Kısa ve kesin devimle Devlet harecamalarının da gelirler kadar ıslaha muhtaç olduğu kabul edilmiş olan bir keyfiyet olmasına mukabil bu vola gidilememiş, az para ile daha çok is yapılması, ya da aynı işin daha az para ile görülmesi tedbirleri lâıyk olduğu alâka ve hamleyi henüz kazanamamıştır. Şu kadar ki, şümüllü ve köklü vergi ve idari reformların bir zaman, hem de uzunca bir zaman istiveceği muhakkaktı. Fakat, artık bu cesaretle ıslahatı yaparak meselelerimize çözüm yolları bulmak mecburivetindediriz.

Ne yapalım ki, bundan da evvel 1964 yılının program finansmanını karşılamak mevkiinde bulunuyoruz. Yeni tasarıları bu şekilde değerlendirmek daha doğru olacaktır, kanısındayız.

Pek muhterem arkadaşlarımız, basınının büyük bir çoğunlukla tasvip ve teşvik ettiği, en azından ekseriyetle aleyhinde olmadığı vergi düzeltmeleri için ticaret ve sanayi odaları yetkililerinin (hiçbir meslek teşekkülünün gayrimesru

faaliyet gösteren, vergi kaçırın mensuplarını hi-maye etmeyeceği) şeklindeki beyanları ile Geçici Komisyonumuza verilmiş bütün mütalâalarda düzeltmelerin aleyhinde olunmadığı, ancak usul ve şekillere karşı görüşler ileri sürüldüğü memnuniyetle tesbit olunmuştur.

Gerçekten, Gelir Vergisi sistemimizin, yürürlüğe konulduğu 1950 yılından beri yeter derecede gelişemediği, Devlet gelirlerinde ulaşılması gereken seviyeye çıkmadığı, 1963 yılının 8,3 milyar liralık kamu gelirleri içinde Gelir Vergisinin % 26 oranla 2,2 milyar liradan ibaret kaldığı ve bu gelirlerin tatbiki halinde Devlet gelirleri içindeki fonksiyonunu gittikçe kaybetmekte olduğunu göstermektedir. 1953 yılından beri beyannameli mükellef sayısı dört miltinden fazla arttığı halde, bu mükelleflerin sâfi kazanç toplamı (sabit fiyatlarla) ancak % 79 artmıştır. Mükellef başına ortalama sâfi kazanç 1953 den 1962 ye kadar yine sabit fiyatlarla yarı yarıya azalmış bulunmakta, mükellef başına ortalama vergi de aynı şekilde ve aynı sabit fiyat esasına göre yarıya düşmüş görünmektedir.

Mükellef adedi 1961 e nazaran 1962 de % 26 artmış fakat beyan olunan toplam gelirlere göre toplam vergi cari fiyatlarla % 1 oranında azalmıştır.

1960 yılından beri mükellef başına ortalama vergi devamlı olarak azalma eğiliminde bulunmuştur.

1960 yılında beyannamelere göre 3 899 lira olan mükellef başına ortalama gelir, 1961 yılında % 7,1 noksanı ile 3 621 lira, 1962 yılında ise % 21,3 noksanı ile 2 847 liraya düşmüştür. Mükellef gruplarının incelenmesi ise vergi kaybının vahametini göstermektedir:

1962 yılında 305 bin olan beyannameli mükelleflerden % 42 ye tekabül eden 130 bin mükellef yılda ortalama 1 288, ayda ortalama 107 lira gelir beyan etmişlerdir. Ve yılda yalnız 181 lira ortalama vergi ödemişlerdir. Bu ortalama bevan, yurdumuzda adam başına yılda gavsâfi milli gelir ortalamasının % 40 noksanıdır. Bir aile reisinin dört ilâ beş kişiye düşen geliri temsil ettiğine göre bu şekildeki kazanç beyanlarının hakikatle ilgisi olamaz.

Diğer % 30 za tekabül eden 89 bin mükellef grubu da ortalama yılda 4626 lira gelir bildirmekte 503 lira yıllık vergi ödemektedir. Bu

grup vatandaşlarımızın malî güçleri oldukça yüksektir. Fakat gösterilen kazanç baremin en alt derecelerindeki memurların veya vasat yevmiye alan bir işçinin geliri kadardır.

Gerçeklerin daha acısı ise şudur: Vergi kaybı her sene daha da yaygın hal almaktadır. Eğer cesur ve süratli tedbirler alınmazsa namuskâr tüccarın, sanayicinin aleyhine fırsat eşitsizliği artacak meşru olmıyan rekabet vergi ödemiyeenin lehine olmakta devam edecektir. Halbuki Devletin görevi, bu anlamda fırsat eşitliği sağlamaktır. Vergi ziyamı önlemek üzere getirilen teklif gereği gibi liberal ve yumuşak değilse sebebi bu olmak lâzım.

Vergi reformlarının diğer mihverî vasıtalı vergilerdir ki, bunların esasını gider vergileri teşkil etmektedir.

Burada plân hedefi gider vergilerini yatırım malları ve ham maddeler üzerinden ve dolayısıyla sanayi üretiminde olumsuz etkiler yapan bir üretim vergisi halinden çıkarmak ve bir tüketim vergisi haline getirmektir.

Bu suretle tüketimi kısıyabilecek, yatırım fonlarının teşekkülünü sağlayacak bir mekanizma meydana gelmiş olacaktır.

Gümrük Vergisi de aynı sistem içinde millî sanayinin gelişmesinde ve milletlerarası pazar rekabeti yapabilecek nitelik ve esneklikte olmalıdır. Böylece vergi birbirleriyle tutarlı tedbirlerle plân hedeflerinin karşılanması gereklidir ki, bu yönde yapılmış çalışmalar da Meclisimize gelmiş bulunuyor.

Bâzı siyasi çevrelerin peşin olarak tasarılar hakkında vaziyet almış olmasına, tasarılar hakkında yer yer üzerinde, konuşulmuş bulunmasına rağmen getirilen tasarıların ve komisyonumuzca yapılmış olan tadillerle kabul edilen şeklin haddizatında gelişmiş olmıyan iktisadi bünyemize olumsuz etki yapacak nitelikte olduğu, olmadığını da arz etmek isterim.

Huzurunuzda bulunan tasarıların hemen hepsi şu çerçeveler içinde kalmaktadır.

I - Gelir Vergisinde ve Vergi Usul Kanunundaki değişiklik tasarıları;

1. Zirai kazançların vergilendirilmesiyle ilgili tadiller.

2. Ticari kazançlardaki götürü usulde vergiye tabi olmanın mevcut şartlarında bâzı değişiklikler.

3. Vergi güvenliğiyle ilgili tedbirler. Diğer grup değişiklikler;

II - Gider Vergisi Kanunundaki tasarılar da toplanmıştır. Bunlar;

1. Muafiyet hükümlerinde değişiklikler bâzı muafiyetlerin genişletilmesi suretiyle ele alınmıştır.

2. Bâzı maddelerin vergileri ve vergi miktarlarıyla ilgili değişiklikler. Ezcümle çok söylenmiş olduğu şekilde (Gaz yağında 14, motorinde 7 kuruş zam) dan ibarettir.

3. Neü grup değişiklikler Bina ve Arazi Vergisindeki değişikliklere taallûk etmektedir. Bunlar gayrimenkullerden alınan vergilerin düzeltilmesi şekliyle ifade olunabilecek kadar basittir.

Bunların hemen hepsi ne yeni bir vergi ne bir nisbet (oran) değişmesidir. Üzerinde konuşulacak olan ve zam karakterinde olan daha çok akar yakıt fiyatları ve belki binalardan alınmakta olan mütefferri vergiler olarak ifade edilebilir.

Kanatımız odur ki; geçen sene zamlar dolayısıyla radyo konuşmalarında Sayın Ekrem Alican'ın söylediklerini aynen tekrar etmek lâzım ve maksadın ifadesi için kâfidir kanaatindeyim. Sayın Alican'ın konuşmaları şöyle tesbit edilmiştir; (Bahis konusu olan husus, siyasi menfaat değil vatanın menfaatidir. Aziz vatani hiç olmazsa, bizden sonraki nesillere mamur ve müreffeh bir halde bırakmanın tedbirlerini mi almamız, yoksa, güçlüklerden, istismarlardan korkarak bizden sonrakileri hattâ bugüne nazaran daha korkunç ekonomik, sosyal ve kültürel meselelerle karşı karşıya bırakacak bir mesuliyetsizlik anlayışı içinde hâdiselere seyirci kalmamız mı icabederdi. Biz bu iki yoldan güç ve fakat şerefli olanı seçtik. Vatandaşların akliselimine güvenerek büyük dâvalarımızı halledici adımları atmak, temelleri kurmak yoluna girdik.)

Muhterem arkadaşlarım, maddelerin müzakereleri sırasında sorulacak ve belirtilmesi lüzumlu görülecek hususlar da, huzurunuzda olmak mevkiindeyim.

Şimdi mâruzatımızı bitirirken Mecliste bulunan siyasi grupların müşterek sorumluluğunu ve o derece de ortak şerefini taşıdıkları Kalkınma Plânımızı gerçekleştirecek olan sistemde, servet ve yüksek kazanç düşmanlığı olmadığını bilâkis meşru yollardan kazanılmış olmak şartıyla ve İnönü'nün diliyle; «Vergisi ödenmiş yüksek

kazanç sağlamanın sadece hak olduğuna değil aynı zamanda bir iftihar ve itibar vesilesi» olduğu vakiasını çalışmalarımızda göz önünde bulundurduğumuzu belirtmek isterim.

Tasarılardaki maddelerin müzakeresi ümid ediyorum ki fikirlerin yakınlaşmasını sağlayacaktır. Hattâ getirilen tedbirlerin veya değiştirmelerin yetersizliği ileri sürülecektir. Ve eminim ki, Anayasanın 61 nci, vergi ödevi maddesiyle (herkes malî gücüne göre, vergi ödemekle yükümlü) kılan hükmü muvacehesinde vergileri, mükellefin gönlünden koparı (sadaka nevinden) vereceği bir miktar para olarak değil, kazancı nisbetinde Devlete ödenmesi borç olan bir anlayışta Meclisimiz beraber olacaktır ve bu yoldaki tedbirler el birliğiyle sağlanacaktır, tamamlanacaktır.

Cemiyetimiz bünyesinin süratle değişmekte olduğuna, bu yüzden problemlerin büyüyen ve artarak çözümlerini aradığına yukarıda işaret etmiştik.

Bu Meclis, örneğin; işçi haklarına ilişkin müesseseleri başka memleketlere göre, hâdiselere takaddüm etmek suretiyle süratle ve zamanında kanunlaştırmasını bilmiştir.

İşçi hakları birçok memleketlerde pahalı suretlerle elde olunmuştur. İyi bir vergi rezervi olarak daima içeride ve dışarda ileri sürülen, bir kısım iddialara göre, iki milyar lira gibi bizzat muhayyel olan gelir kaynağı olarak gösterilen tarımın Gelir Vergisi içinde fakat muvakkaten de olsa, sisteme uymaz görülebilecek asgari vergi esasları ile makûl bir gelir sağlanmasına gidilmiş olmasını aynı zamanda sosyal bir konu olarak mütalâa etmek ve bunu zaruri bulmak birçok bakımlardan yerinde görülecektir, sanıyorum.

Son olarak, vergilerin düzeltilmelerini, bir kısım özel teşebbüs yatırımlarını sağlayacak transferler bakımından, plân finansman ihtiyacı bakımından, sosyal adalet bakımından ve belki daha mühimmi dış yardımların sağlanabilmesi bakımından Komisyonumuz birçok ahvalde aynı düşünce ve görüşle huzurunuzda getirmenin vazife anlayışı içindedir.

Komisyonumuzda, alınacak vergilerin memleketin imarına fakir vatandaşın ihtiyacına sarf olunacağı, vergilerin bir emme basma tulumbası işini göreceği düşünülmüştür.

Vergiyi, dar mânada Devletin hizmetlerinden faydalanmak şeklinde değil, Devlet ve toplumun iktisadi gelişmesinden faydalanma şeklinde anlıyor, bu suretle daha fazla vergi verildiği halde kazancın artabileceği, yani vergilerin müspet tesirli olmaları için de sebeplerin bulunduğunu kabul ediyoruz.

Geçici Komisyon, Yüksek Heyetinize lâayık bir çalışmayı getirdiği kanısındadır. Tetkükleriyle daha faydalı hale geleceğine muhakkak nazariyle bakmaktayız ve ilgilerinizi diliyoruz. Saygılarımla.

BAŞKAN — C. K. M. P. grubu adına Sayın İrfan Baran.

C. K. M. PARTİSİ MECLİS GRUPU ADINA İRFAN BARAN (Konya) — Muhterem arkadaşlar, üçüncü İnönü Hükümeti kurulduğu zaman bu Hükümetin Türk milletinin huzuruna bir reform Hükümeti karakterinde çıkacağı ilân edilmiş idi. Hattâ bu reform karakterinde icraata eski hükümetlerin bünyelerinin ve kuruluşlarının mâni olduğu, koalisyonla iştirak eden diğer partilerin memleketin çok muhtac olduğu reform istikametinde bir icraata mâni oldukları hususu bugünkü Hükümet Başkanının ağızından memleketle ilân edilmişti.

Üçüncü İnönü Hükümeti, kendisinin reform Hükümeti olduğunu daima ilân etmiş ve bu reformların da, vergi reformu ve tarım reformunun gerçekleştirilmesi suretiyle yerine getirileceğini beyan etmiştir. O tarihten beri gerek kamu oyunda, gerekse basında reform taraftarlarıyla sözde bu reformlara karşı muhayyel bir cephenin mevcudiyeti ileri sürülerek şiddetli bir polemik açıldığı görülmüştür.

Şimdi bu reform Hükümeti, kendisini reform Hükümeti olarak ilân eden Hükümet, vergi reformuna ait tasarıları huzurunuzdadır.

Muhterem arkadaşlar, vergi reformu denince muhakkak ki, akla gelen şey, vergi politikasında değişikliktir. Vergi politikasındaki değişiklik, bizatihi malî konular yönünden olur. Vergi adaleti sağlanmak istenir. Gerek Hazine ve gerek mükellefler bakımından vergi emniyetinin tesisi düşünülür. Vergi reformu, ekonomik ve sosyal maksatlarla da yapılabilir. Bir memlekette gelir dağılımı gayriâdildir, vergi politikası o surette ayarlanır ki, gelirlerin dağılımındaki adaletsizlikler nisbetsizlikler gideril-

mek istenir. Yine vergi reformu ekonomik sebeplerle yapılır. İstihsalde ve istihlâkte cemiye-
tin menfaatine olarak artırma veyahut da da-
raltma neticesi doğuracak değişiklikler yapılır.
Kendisini reform Hükümeti olarak ilân eden
Hükümetin huzurunuza getirdiği vergi reformu
ise bu karakterleri taşımaktan uzaktır. Aslında
bu tasarılar vergi politikasında değişikliği
mutazammın reform kanunları değil, sadece
zam kanunlarıdır. Sayın Maliye Bakanı nisbe-
ten mutedil bir ifade ile realiteye daha çok
yaklaşarak, bu tasarıların bir kısmı zam kanu-
nudur, ama bir kısmı da reform kanunlarıdır
 demişlerdi. Sayın Komisyon sözcüsü realiteye
daha çok yaklaşarak geçmişteki ayarlamalara
müşabih bir kelime kullandılar; «Bunlar dü-
zeltme kanunlarıdır» dediler.

Arkadaşlar, demek ki, bu kanunlar vergi re-
formları kanunları değil, daima Meclislerin
yaptığı âlelâde düzeltmeleri ihtiva eden tasa-
rılarla, zam tasarılarıdır.

İlân edilmiştir ki, bu memlekette işçiler, me-
murlar, subaylar vergi öderlerken milletin di-
ğer kısmı vergi ödememektedir. Bununla, bu
tasarıların muhatabolduğu vergi mükellefleri-
nin dışındaki vatandaş kütlelerine Hükümet
vergi reformu yoluyla, sözde vergi adaleti, sos-
yal adalet mevzuunda bazı şeyler yapmakta
olduğu intibamı uyandırmak istemiş, basında
ve siyasiler arasında giriştiği devamlı polemik-
le de bu kanaati yaymaya çalışmıştır. İşte bu
haksız esaslara dayanan ve bir takım bu vergi-
lere muhatabolmıyacak zümreleri, bir politika
için, bir politika yolunda kazanmak için yapı-
lan bu polemiklerin ne kadar haksız olduğunu
belirtmek için bu kısa girişi yaptık.

Hakikat şudurki, 1964 bütçesinin ortada bu-
lunan bir açığı vardır. Bu açığı kapatmak ihti-
yacı vardır. Bu açığı kapatmak için bu tasarı-
lar getirilmiştir. Biz meselenin esasında bu nok-
tada Hükümet ile hemfikir değiliz.

1964 bütçesinin açıklarının kapatılması için
bize üç yol vardır.

Bunlardan birincisi, Devlet bütçesinde ta-
sarruftur. Sayın Maliye Bakanımız, bu Meclis
kürsüsünden mütemadiyen tasarruftan bahse-
dilir, ama hiç kimse hangi kalemlerle tasarruf
yapılması iktiza ettiğini söylemez, bu mevzu-
larda teklifler getirerek Mecliste bizzat tasar-
rufu sağlamaz.» dediler.

Muhterem arkadaşlar, biz Sayın Maliye Ba-
kanına bazı tasarruf kaynaklarına dair kısa
misaller vermek isteriz. Bugün cemiyetimizin
en müreffeh zümrelerinden birisini teşkil eden
subaylar için lojman yapılmak üzere her yıl
bütçesinden 65 - 70 milyon liralık tahsisat ayrı-
lmaktadır, kanunla yapılmaktadır. Kalkınma Plâ-
nının finansmanında büyük güçlükler çekildiği bu
devrede, pek zaruri olmıyan bu lojman inşaatı
durdurulabilir. Karayolları, Devlet Su İşleri, Top-
raksu, Üretim çiftlikleri gibi müesseselerde o ka-
dar başı boş ve yüreklere acı ve ezinti veren har-
camalar vardır ki, öyle bir tahsisat yağmaları ve
nereye gittiği belli olmıyan yolluklar vardır ki,
murakabesi kuvvetli bir idare bu süiistimallere
son verebilir.

Hattâ bu tahsisat yağmalarının, Sayın Ma-
liye Bakanının, kendi teşkilâtına kadar yayıldığı-
na dair bütçe müzakerelerinde verilen misallere
buradan cevap dahi verilmemiştir. Bir (D) cet-
velleri vardır. Ankara'da Bakanlıklara ve mer-
kez müesseselerine ait ve büyük ölçüde buralarda
kullanılan bu (D) cetveleri, Türkiye'de eski Şark-
ın, Bizans saraylarının ihtişamını yaratacak bir
hizmetliler süiistimaline sebebiyet vermektedir.
Bakanlıklarda, daktilo tamircileri, çamaşırcılar,
ütücüler, hiç lüzum yokken daimî kadrolarda
adam kayırmak için bol miktardan kullanılmakta-
dır. Bunlar hepsi Ankara'da olduğuna göre bir
merkezi teşkilâtta icabında toplanarak bu fazla-
lıklara son verilebilir. Ve nihayet başını sokacak
meskeni olmıyan milyonların yaşadığı, sofrasın-
da yiyecek ekmeği zor bulan insanların yaşadığı
bir memlekette her şeyden evvel milyonlarca
lira sarf etmek suretiyle yüzme havuzları yap-
mak gibi lükslerden vaz geçilebilir.

Şimdi Sayın Maliye Bakanımız, bütün bu
tahsisatlar, kanunlar icabı veriliyor, bu kanun-
lar değiştirilmeden biz bir tasarruf yoluna gide-
meyiz diyebilirler. Doğru arkadaşlar. Ama ver-
gilere zam için tasarılar getiren Hükümet, o ist-
tikamette bir icraatı arzu ederse o kanunları da
tadil etmek için tasarıları pekâlâ getirebilirdi.

Biz bir ikinci yol olarak, bütçe açığını kapat-
mak için ikinci bir yol olarak İktisadi Devlet Te-
şekküllerinin verimlerinin artırılmasını teklif
ediyoruz. Bu müesseselerde de, Şeker Şirketi gi-
bi, Kömür İşletmesi gibi, Denizyolları gibi, De-
miryolları ve saire gibi sayısı 150 ye varan, içe-

risinde kuzu yetiştirme şirketleri bile bulunan bu müesseselerin nasıl bir israf, lüks ve verimsizlik içinde olduğu cümlemizin malûmudur. Murakabesi kuvvetli bir Hükümet bu gibi şeylere bir an evvel son verebilir.

Bu müesseselerin bünyesine futbol takımı namı altında fuzuli tahsisat alan insanların, kalabalıkların dahi yerleşmesini önleyebilir. Ve bu suretle de, bütçenin gelirlerini artırmak suretiyle açığı kapatmak için ikinci bir yolu bulabilir.

Bir üçüncü yol da; vergi ziyasının önlenmesi suretiyle temin edilecek gelirlerdir.

İşte biz, arkadaşlar, siyasi zam tasarıları yerine nihayet büyük nisbetsizlikler arz eden ve ya çok eski zamanlarda ihdas edildiği için bugün için mânasını kaybetmiş bâzı vergilere ait basit düzeltmeler dışında, her türlü zammın aleyhindediriz. Ve 5 yıllık Kalkınma Plânının tahakkuk için her sene mütemadiyen milletten yeni fedakârlıklar isteneceğine, Devletin tahsisatları harcamamasındaki başıboşluğa, gelirlerini temindeki kayıtsızlığa bir son verilmesini ve bu suretle de meselenin esasından halledilmesini istiyoruz.

Bu umumi mâruzatımızdan sonra, halen huzurunuzda müzakere edilmekte olan Gelir Vergisi tadilatına ait tasarı hakkında da bâzı noktalara işaret etmek isteriz.

Arkadaşlar, her sahada olduğu gibi, mükellefler için de Devletle münasebetlerinde ve kanuni mevzuatta istikrar ihtiyacı bir esas prensiptir. Gelir Vergisi Kanunu kabul edildiği zamandan beri esnaf muaflığı ile ilgili bölümlerin kaç defa değiştirilmiş olduğu hususunu herhalde aded olarak tesbit edemez hale geldik. Aynı husus bugün bir kere daha huzurunuzda geldi. Arkadaşlar 1961 senesinde yapılan tadilden Gelir Vergisinin yeniden tedvininden beri sırf Zirai Gelir Vergisi ile ilgili hükümlerde bu dördüncü değişiklik istegidir. İki sene zarfında Gelir Vergisinin sadece bir faslında dört defa değişiklik istiyoruz. Mütemadiyen değişen bu hükümler muhakkak ki, âdeta bütün vatandaşları içine alan vergi mükellefiyetiyle Devlet arasındaki itimadı kökünden sarsmaktadır. Vergi reformu yapacağı, zam mı yapılacak, her ne yapılacaksa bu bir kere yapılmalı, hiç değilse on sene, yirmi sene bir sisteme, esaslarına dokunulmadan bu sistem yürütülmelidir. Bir insan esnaf mıdır, değil midir, tüccar mıdır, değil midir, her

sene bir başka ölçü ile mütemadiyen değişiklik yaparsanız, o memleketteki vatandaşların ıstırabının mesulü kimse değil, Hükümettir. Ve sizsiniz. Halâ bu hatalı yolda devam ediyoruz.

İkincisi; vergilerde güvenlik ve adalet olmalıdır. Şimdi bir kaç misâl vermek istiyorum. Getirilen tasarı bu esasları temin edememiştir.

Çiftçilerin vergilendirilmesinde iki esas tabakolunacaktır: Senelik satış esası ve arazi büyüklüğü esası. Denilmiştir ki, satışın nereye yapılacağı kontrol edilemeyeceği için aslında bu kontrol nazariyatta kalacak bir şeydir. Asıl Hazinece vergi mükelleflerinin takibinde esas olacak olan kıstas arazi büyüklüğüdür. Arkadaşlar arazi büyüklüğü için muayyen ölçüler konmuş, güzel ama kabul edersiniz ki, arazinin sulusu vardır, susuzu vardır. Memleketin verimli bölgeleri vardır, verimsiz bölgeleri vardır. Acaaba Adana'daki üçyüz dekarlık hububat ekimi ile Çankırı'daki üçyüz dekarlık hububat ekimi veya Aydın, İzmir ovalarındaki ekimle Van'daki ekimin getireceği gelirin müsavi olacağı düşünülebilir mi? Şu halde arkadaşlar getirilen tasarıdaki bu ölçü adalete uygun değildir ve memleketin fakir mıntakaları aleyhine, zengin mıntakaları lehine bir kıstastır.

Bir başka tehlikeli nokta ve muhakkak ki, tatbikatta çok büyük haksızlıklara, şikâyetlere ve ıstıraplara sebebiyet verecektir. Gayrisafi kazanç üzerinden mükellefin verdiği beyanname gösterdiği kazanç miktarı ortalama komisyonlar tarafından evvelce tesbit edilecek olan ortalama kazanç hadlerinden noksansa hiçbir tetkikat yapmaksızın, yani mükellefin vergi kaçırdığı hususunda hesapları üzerinde her hangi bir kontrol yapılmaksızın, peşinen o iş bilâhara yapılmak üzere maliye idarelerine re'sen takdir hakkı tanınmaktadır. Arkadaşlar, vergi kaçakçılığının çok büyük ölçülerde olduğu hususunda hepimiz müttetikiz. Bunu kimsenin itiraz etmesine imkân da yoktur. Rakamların dili o kadar belîğdir ki, ve bu şikâyeti müştereken eskiden beri okadar çok yapıyoruz ki, bu hususta kimsenin söyleyecek sözü olmaması gerekir. Ama kabul edersiniz ki, bir memlekette ticaretle uğraşanlar, sanatla uğraşanlar her zaman ortalama kâr haddi diye tesbit edilen bir miktarda kazanmamış da olabilirler. Sayıları az da olabilir. Şu veya bu sebeple kazanmamış, zarar etmiş de olabilirler. Siz vergi

takipçisi bir idareye üstelik o takipçilerin adalet ölçülerine de vâkıf olmadığımızı göre bunlara peşinen itimada mecbur da bulunmadığımızı göre zarar eden bir mükellefe, «sen illâ kâr etmiş olmalısın» diye peşinen vergi tarh etme salâhiyetini verirsek o memlekette arkadaşlar, çalışanlar için artık güvenlik kalabilir mi? Zarar edenleri daha çok yakacak, daha çok kahredecek tedbirlerin kimseye faydası olmayacak, üstelik vatandaşı tedirgin edecek, endişeye düşürecek bu nevi maddeleri tasarılarından çıkarmak lâzımdır.

Zirai kazançlar üzerinde iki noktaya daha temas etmek isterim. Tıpkı diğer kazançlarda resen takdir yoluna hiçbir inceleme yapılmaksızın gidildiği gibi, zirai kazançlara da bir maktu vergi konmuştur. Her ne kadar yangın, zلزele, don ve kuraklık gibi bâzı tabii âfetlerin tesbiti halinde bu maddenin uygulanmayacağı tasrih edilmiş ve böylece tehlikesi nisbeten tahdidedilmiş ise de zirai işletmeler için de bir maktu vergi konmuştur. Bu maktu vergiden daha az kazanınız olursa, yani matrah bakımından kazancınıza tarh edilecek vergi maktuan konan vergiden daha az olursa veya yahut siz zarar etmiş olsanız dahi yine o maktu vergiyi ödemekle mükellefsiniz. Halbuki bütün maliyeciler, her halde hiç kimsenin dili varmaz ki, Gelir Vergisi ancak kazandıktan alınır, kazandıktan tâyin edilen bir nisbette alınır. Kazanmayan bir insandan veya az kazanmış bir insandan evvelce tesbit edilmiş bir miktara göre illâ şu kadar vergi vereceksin, çoğunu verirsen alırım, azını verirsen kabul etmem, bu kadar vereceksin diye bir hüküm vaz'etmek, arkadaşlar Gelir Vergisinin esas prensipleriyle bağdaşmaz, adaletle de bağdaşmaz. Nedenise sayın maliyeciler avukatlara demiyorsunuz ki, «Son ayda 500 liradan az kazanamazsın. Binaenaleyh, bu matrhtan az vergiyi kabul etmem.» Doktorlara niçin diyemiyorsunuz da çiftçiye ayrı bir husumetiniz mi var ki, siz kazanamazsanız dahi maktuen şu kadar vergi vermeye mecbursunuz diye bir hüküm koyuyorsunuz?

Şimdi arkadaşlar, bu maktu verginin başka tehlikesini de sayın idarecilere hatırlatmak isterim. Bu maktu vergiyi koydukları için o maktu vergiden fazla vergi vermek

durumunda olan mükellefler bu maktuyu nazarı itibare alacaklar, o vergiyi vermiyecekler. Maktu vergi ne kadarsa o kadar kazanç gösterecekler. Zaten sayın maliyemiz çiftçilerin de mükellefiyetini genişlettikten sonra, mükellef sayısını, zaten kontrole falan da imkân yok. Hele çiftçilikte kontrol çok zor olacak, maktu vergilerin icabettirdiği nisbette vergi verecek, fazla vergiyi vermiyecek. Nasıl bir mekanizma işliyor şimdi? Çok kazanan, kanunen çok vermesi lâzımgelen çiftçi, bu vergisini maktu vergiye göre indirecek, az verecek, az kazanan veya hiç kazanmayan zavallı çiftçi de onun kadar maktu vergi verecek. Bu suretle zarar edenlerle kazananları siz tatbikatta aynı seviyeye getirmiş olacaksınız.

Bir başka nokta : Çiftçilere Gelir Vergisi yeni esaslara göre 1963 senesi kazançlarına da teşmil ediliyor. 1963 senesinin hesaplarını, hesap tutmayan çiftçi kapatmış. Şimdi hangi esaslara göre vergisini nasıl tesbit edecek, belli değil. Alabildiğinden belki maktu esasa göre maliye alacak. Ama arkadaşlar, memleketlerde cezalar gibi mükellefiyetler de makable şâmil tutulmaz. Bu hukukun umumî esaslarındandır. Bizim maliyemiz sadece çiftçiler için getirdiği yeni mükellefiyeti geçmiş seneye de teşmil ediyor. Yani 1963 senesinde vergiye tabi olmayan vatandaşlara «Sen 1964 te vergiye giriyorsun, senden ayrıca 1963 senesinin vergisini de mükâfat olarak alacağım» diyor. Arkadaşlar, finansman ihtiyacı ile dahi olsa böyle adaletten uzak, hukuk prensiplerinden uzak kaidelere yer vermek suretiyle bu memlekette idareyle vatandaşın arasını açmamalıdır.

İdare ile vatandaşın arasında haksızlıklar açar ve bu haksızlıkların idare ile vatandaşlar arasında açtığı uçurum her şeye rağmen kolay, kolay doldurulamaz. Halk Partili arkadaşlarımız mâzide bu yolda dersler almışlardır. Bunları nazarı itibara almalılar ve bu hükümleri mutlaka değiştirmelidirler. Saygılarımızla.

BAŞKAN — Millet Partisi Grubu adına Sayın Kâmil İnal.

M. P. GRUPU ADINA KÂMİL İNAL (Bolu) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar,

vergi kanunları hakkında M. P. Grubunun görüş ve temennilerini arz edeceğiz.

İki yıldan beri devam eden vergi zamları ileriki yıllarda da devam edeceği söylendiği müddetçe yurdumuzda iktisadi ve malî istikrara kavuşmak mümkün olamaz.

M. P. Grubu olarak, vergi verebilecek durumda olan vatandaşın vergi alınmasın diye bir iddiamız yok, yalnız vergi verenlerin yükünü ağırlaştırılmakta bu memleketin hızlı kalkınma gayesinin mümkün olacağını beklemek doğru değildir.

Çünkü; istihsalimiz, halkın ve ekonominin ihtiyacını karşılamadığı, müddetçe fiyatların artışı devam edecek, bunun sonunda enflasyon tehlikesi olabilir. Bununda çaresi piyasa talebini sınırlandırmanın ve istihsalin artırılmasına gayret etmenin iktisadi bir yol olduğu malûmdur. Fakat her zaman kısa vâdeli olan piyasa talebinin sınırlandırılması tercih olunuyor. Piyasanın talebi iki yoldan sınırlandırılabilir.

1. Devletin harcamalarını kısması ve masraflarını azaltmak yoluna gidilmesi.

2. Halkın üzerine vergi yüküyle alışı gücünün daraltılmasıdır.

Hükümetin kendi masraflarını kısmak suretiyle fedakârlık yapması lâzımgelirken daha kolay olan halkın alış gücünü kısmak yoluna gitmesi iyi değildir.

Halk, gelirlerinin bir kısmını ailesinin geçimine sarf eder. Tasarruf edebildiği kısmını kendi yatırımlarına veya bir bankaya koyarak yine memleket yatırımlarına endirekt olarak katılmaktadır.

Müstehlikin alış gücünün azalması sebebiyle durgun olan piyasa daha da durgunlaşabilir. Mükelleften Devlet işletmelerine aktarılacak istenen bir milyar lira Devlet yatırımlarının ve harcamalarının çok ağır gidişi sebebinden piyasadaki para sirkülasyonunu da ağırlaştırabilir.

Muhterem arkadaşlar.

Bir memleketin kalkınması, ilmin ve tecrübenin öğrettiğine göre yalnız fazla yatırım yapmaya ve gelir yaratmaya değil, aynı zamanda istihsal ile gelir arasındaki dengeyi muhafaza etmek lâzımdır.

Yatırımlardaki artışın umumi gelir sevi-

yesi üzerinde kuvvetli tepkiler yarattığı kesin bir gerçektir. Fakat istihsalin gelirlere paralel olarak gelişme derecesi yatırımların vasıflarına göre değişmektedir.

Özel sektör yatırımları nisbeten kısa vâde içinde istihsal besleyici neticeler sağlamaktadır.

Devlet yatırımlarından daha yüksek içtimai fayda beklemekle beraber istihsal üzerindeki, müspet tesirleri uzun yıllardan sonra meydana gelir. Gelirleri artırıcı iktisat politikasını yürütürken ifrata kaçmadan enflasyonu frenleyebilmeleri, yıldan yıla yatırımlarda özel sektörün hissesini artırmakla mümkün olur.

Memleketimizde geçmiş yıllarda resmî sektörün özel sektör aleyhine yatırım yapmasının neticeleri malûmdur. 1950 yılında resmî sektörün yatırımlardaki hissesi % 37 iken bu nisbet 1953 de % 45 çıkmasıyla enflasyonist tesirler başlamıştı.

Yeni vergilerle yatırımların hacmini genişletmeyi düşünen Hükümet, yine yatırımlarda resmî sektörün yapacağı yatırımın % 60 dan aşağı olmayacağı meydana çıkıyor.

Muhterem arkadaşlar.

Biz M. P. Grubu olarak önümüzdeki yılda yatırımlar sayesinde nakdî gelirin artacağını, fakat; istihsalin gelirlerdeki artışa kıyasla geride kalacağını Hükümetçe vergi politikasına verilmek istenen yönün memleket ekonomisi bakımından hatalı olduğunu hatırlatmak isteriz.

Resmî sektör yatırımlarının muhakkak pahalılığa ve dış ticaret zorluklarına sebebiyet verdiğini hesaplamayanlar ümededilen neticeyi alamazlar.

Halen Amerikan milleti ilim adamlarının şu söyledikleri sözleri yerine getirmek için vergilerinde indirimler yapıyorlar.

Vergi yükü hafifletildiği takdirde yatırımların önemli şekilde artacağını hesaplıyorlar.

Biz de bunun tam aksini yapıyoruz. Sayın Maliye Bakanımız bizim vergi yükü ile Amerikan Milletinin vergi yükü bakımından arada farklar olduğunu söyleyebilir.

Şu karşılaştırma ile vergi yükünün ağırlığı meydana çıkmaktadır. Bizde vergilerin millî gelire nisbeti % 18 Amerika'da ise % 25 ol-

ması lehimize bir mâna ifade etmez. Bunun nisbetlerin gelir mikesarı ile beraber mütalâa edilmesi gerekir. Bizde nüfus başına yıllık gelir 1 700 lira Amerika'da ise 20 000 liradır. Ayda ortalama 150 lira kazanan Türk mükellefi kazancından 30 lira ödeyebilme için nelerden fedakârlık yapacağı malûmunuzdur. Halbuki % 25 vergiye rağmen Amerikan vatandaşının cebinde ortalama 15 bin lira kalıyor. Bundan da kimin vergi yükünün ağır veya hafif olduğu meydana çıkmaktadır.

Biz vergi adaletini sağlamak bakımından bu yola gidiyorsak, her yıl plânın yatırım için gerektirdiği paranın bulunması için vergilere zam ve yeni vergiler ihdas etmek yoluna gitmek bu memleketin iyiliğine olmadığını belirtmek isteriz. Memleketimizde vergi mükelleflerinin ödediği vergi miktarlarını da biliyoruz. Biz M. P. Grubu olarak vatandaşın alınan vergilerin vatandaşın malî bünyesini sarsmadan, alınmasını ve reform diye hakikatte vergilere zam ve yeni vergiler ihdasının yoluna son verilmesini ve bu yolun memleket menfaatine olduğunu hatırlatmak isteriz.

Muhterem arkadaşlar,

Vergi Usul Kanunumuzda yapılan bir değişiklik ile yeni bir usul meydana getiriliyor, o da mükelleflerin ödediği vergilerin ilânı.

Her kesin ödediği verginin ve zarar edenleri ilân suretiyle teşhir edilmesi, ticari mahremiyeti ihlâl ettiği gibi Devletin ciddiyetiyle de kabul değildir.

Devletin elinde her türlü kontrol imkânı varken vergi ziyanını önlemek için teşhir etmek ve toplum kin ve nefretini tahrik etmesi ve sosyal bünyemizde de doğuracağı mahzurları hesaba katmalıdır.

Zarar eden bir firma, zararının sebeplerini vesikalara dayanarak Maliyeye izah edebilir. Fakat toplum karşısında bu müdafaa imkânına sahip bulunmadığından haksız ve zararlı bir töhmet ve husumet altında kalır. Ticari hayatı anlamamazlıktan gelinerek çok kazanmak ve çok vergi ödemek bir iftihar vesilesi olacaktır, deniliyor. Çok vergi ödemenin bir iftihar vesilesi olacağı düşünüldüğüne göre az vergi ödemek ve zarar etmek de bir utanç vesilesi telâkki ve telkin edilmektedir. Halbuki esasen, maddeten mağdur olmuş bir

kimseyi böyle bir telkinle bir de mânen cezalandırmak doğru değildir. Ticarete kâr zararın kardeşidir. Fakat toplum bunu idrak edemez. Sonra bugün çok hassas bir itibar müessesesi vardır. Bunu da zedelemek memleket ticareti için zararlı bir usuldür. Kanundan bu maddenin çıkarılması icabeder.

Zararı utanç vesilesi olarak telkin eden bir idarenin büyük himaye ve imtiyazlara rağmen daima zarar eden kendi iktisadi teşekküllerinin teşhiri sebebinden elde edeceği netice ne olacaktır? Eğer bu madde kanun tasarısından çıkarılmazsa ilân neticesinde az vergi veren mükellefleri gören bazı mükellefler, kendilerini bu gibilerle mukayese ederek fazla vergi ödediği kanaatine vararak ileri ki yıllarda az kazanç göstermek suretiyle bir nevi vergi mukavemeti meydana gelecektir. Faydasından fazla zararı olan bu usulün müdafaaasının yapılmamasını arzu etmekteyiz. Buraya kadar bütün görüşlerimiz, Hükümetin vergi alma politikasının verimli yöne girmesini vergi ziyanını önlemesin diye bir iddiamız yoktur. Yalnız alınacak vergilerin kaynaklarını ve vatandaş zorlamadan nasıl alınacağını izahına çalıştık gayemiz vergi ödiyen kütle ile yani özel sektörle Hükümet yöneticilerinin müşterek anlayış içinde problemlere çareler bulmak daha iyi neticeler sağlayacağına kaaniiz.

Muhterem arkadaşlar,

Olaylar ve tecrübeler, bugünün içinde bulunduğu durumun ve (iktisabettiği bir hakkın) devam edeceğinden emin olmıyan insanların, korku ile hareket ettiklerini ve bu yüzden birçok teşebbüsleri yapmaktan vazgeçtiklerini ispat etmiştir.

Hükümetin vazifelerinden biri de insanların teşebbüs enerjisini kırmamak, bilâkis cesaretini artırmak için onu sonradan çıkacak kanunların gelecek hükümlerinin korkusundan ve endişesinden kurtarma gerekir.

İşte bu düşünceler, hukukta kanunların neşrinden evvelki zamanlara şâmil olmamaları prensibini doğurmuştur. Bu prensipten mülhem olarak müspet hukukta. Şu kanunlarımız vardır.

1. Her hâdisenin hukukî hükümleri hâdisenin vukubulduğu tarihte mer'i olan kanuna tabidir. (Medeni Kanunun tatbikat ve meriyete vaz'ı hakkındaki 864 nolu Kanun).

2. Usul hükümleri, müktesep hakları ihlâl etmemek şartıyla makale teşmil edilebilir.

(Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu madde 578)

3. Bir suçun işlendiği zamanın kanunu ile sonradan neşrolunan kanun hükümleri birbirinden farklı ise, failin lehine olan kanun tatbik ve infaz olunur.

(Türk Ceza Kanunu Mad. 2)

4. 1950 takvim yılından evvelki zamanlarda vukubulan faaliyetlere ait vergiler eski hükümlere göre alınır. (5421 nolu Gelir Vergisi Kanunu geçici Mad. 1)

5. 1961 takvim yılından evvelki zamanlarda vukubulan faaliyetlerin vergilendirilmesinde eski hükümler uygulanır. (193 No. lu Gelir Vergisi Kanununun geçici maddesi 1.)

6. 1 . 1 . 1961 tarihinden önce işlenmiş fiiller hakkında, bu fiillerin işlendiği tarihte yürürlükte bulunan kanunların vergi cezalarına ait hükümleriyle yeni kanun hükümlerinden hangisi mükellefin veya suçu işleyen kimsenin lehine ise o hüküm uygulanır. (213 No. lu Vergi Usul Kanununun geçici 6 nci maddesi) gibi daha birçok misalleri sıralayabiliriz.

Anayasamızdaki hükümler yani ceza bakımından kanunların makale şâmil olmaması prensibi (kişi güvenliği), (hak arama güvenliği).

Tabii yargı yolu, ispat hakkı gibi hakların korunmasıyla ilgili hükümleri gösteren 8 nci bölümde yer aldığı için vatandaşın aleyhine sonuç doğuracak bir kanunun makale şâmilî doğru olmaz.

Anayasamızın 11 nci maddesine göre, kanun kamu yararı, genel ahlâk, kamu düzeni, sosyal adalet ve millî güvenlik gibi sebeplerle de olsa bir hakkın ve hürriyetin özüne dokunamaz diye açık ifadesi ile de bağdaşamaz.

Hükümetin Yüce Meclisimize getirdiği değişikliklerle Gelir Vergisi Kanununda yeni mükellefiyetlerin 1963 takvim yılı işlemlerine de uygulanması yukarıdan beri izahına çalıştığımız hukuk prensiplerine zıt bir durumdadır.

Gelir Vergisine konan geçici birinci madde ve 5 nci maddelerle 1963 yılı içinde verilen beyannameelerde vergiye tabi olacağı zikrediliyor, bunun izahı nasıl yapılır?

Vergi Usulü Kanununda yapılan değişiklikler yani madde bir de vergi mükelleflerinin Resmî Gazete ile ilânı fayda yerine daha büyük zararlar

getireceğinden Hükümet ve Geçici Komisyon şüphelenmiş maddenin sonuna mükelleflerin haysiyet ve şeref haklarına tecavüz olacağını kaani olduğundan cezai bir fıkra eklemiştir. Mükellefe mânen saldırıları kanunla korumaya çalışacağımıza bu maddenin kanun metninden çıkarılması daha uygun olur.

Geçici Komisyon geceli, gündüzlü çalışarak Hükümetin teklif etmiş olduğu kanunları hakikaten memleket gerçeklerine daha yakın prensiplere bağlamıştır. Bu misaller Hükümet teklifi ile komisyon teklifleri karşılaştırıldığında açıkça görülmektedir. Komisyon üyesi arkadaşlara huzurunuzda teşekkür etmeyi bir borç biliriz.

Üzerinde konuştuğumuz bu kanunların memleketimize ve milletimize hayırlı ve uğurlu olması için gerekli değişikliklerin yapılarak çıkmasını M. P. Grubu olarak temenni eder hepimizi hürmetle selâmlarım. (Sağdan, alkışlar.)

BAŞKAN — Adalet Partisi Grubu adına söz almış bulunan Sayın İhsan Gürsan söz sırasından sarfınazar etmiştir, yarın konuşacak. Şimdi söz sırası Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın İlyas Seçkin'indir.

İLYAS SEÇKİN (Ankara) — Ben de yarın konuşacağım.

BAŞKAN — Sayın İlyas Seçkin de söz sırasından sarfınazar etmiştir; yarın konuşacaktır.

Gruplar adına söz alanlar bitti. Yeni Türkiye Partisi Grubu adına?

EKREM ALİCAN (Sakarya) — Yarın konuşacağız.

BAŞKAN — Yarın. (Orta sıralardan «Öyle ise kapatalım Meclisi bitsin, gitsin.» sesleri.)

TALÂT OĞUZ (Mardin) — Yarına tâlik edelim.

BAŞKAN — Bugün yapılmış olan, Riyaset Divanının sunuşu olarak oylanmış bulunan hususun açık oylama neticesini arz ediyorum. Oy sayısı 221, kabul 183, ret 32 çekinse 6, boş 2.

Nisap hâsıl olmamıştır, sunuş yeniden oylanacaktır.

Umumi temayül konuşmaların yarına tâliki şeklindedir. Vakit de geçmiş olduğundan 18 Mart Çarşamba günü toplanacak olan Türkiye Büyük Millet Meclisi toplantısından sonra toplanılmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 16,15

6. — SORULAR VE CEVAPLAR

A) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — *Diyarbakır Milletvekili Adnan Aral'ın, ilga edilen Ergani Kesker servisinin tesisatlarının akibetinin ne olacağına dair soru önergesi ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hüdaî Oral'ın yazılı cevabı (7/414)*

20 . 1 . 1964

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki yazılı sorunun Sanayi Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletlerinizi saygı ile arz ederim.

Diyarbakır Milletvekili
Adnan Aral

Ergani Bakır İşletmesine bağlı bakır istih-salinde kullanılan çakmak taşı temin eden «Ergani Kesker Servisi» ilga edilmiştir. 20 yıl evvel hizmete giren bu servis kasaba halkına çalışma imkânı temin etmekle işsizliği önlemiş, sosyal, ekonomi gelişmeye müessir olmuştur. Bakır istihsalinde çakmak taşının şart olması bu servisin ipkasını zaruri kılar. Hizmetin servise yerine mütaahhitler vasıtasıyla ifası; mütaahhi-din masrafını kısmak suretiyle âzami kâr temini haklı olarak düşünmesi karşısında bundan böyle o kasabada işsizlik artacak, sosyal, ekonomik gelişmenin hızı da kesilmiş olacaktır. Bu sebeplerle :

1. Servis ilga edildiğine göre, 20 yıl evvel yapılmış olan tesislerin akıbeti ne olacaktır?
2. Bu tesislerin bugünkü değeri nedir?
3. Bu servisin görmekte olduğu işin mütaahhitler tarafından, yani özel teşebbüs tarafından gördürülmesi Beş Yıllık Plâna uygun mudür? Beş Yıllık Plâna uygun ise, Kalkınma Plânındaki yerinin açıkça gösterilerek izah olunması.
4. Mütaahhitler tarafından hizmetin görülmesinin sebep ve zaruretleri nedir?
5. 20 yıl kasabanın ekonomisinde her yönden etkisi olan bu servisin yokluğu sebebiyle kasaba çapındaki toplum kalkınması nasıl olacaktır? İşletmenin az masrafla iş görme düşüncesi hâsıl olacak toplum zararı karşısında sosyal devlet ilkesiyle ne dereceye kadar bağdaşmaktadır?

T. C.

Enerji ve Tabii Kaynaklar

12.3.1964

Bakanlığı

Müsteşarlık Yazı İşleri

Bürosu

Sayı : 01 - 541 - 64

Konu : Diyarbakır Milletvekili Adnan Aral tarafından verilen 20 . 1 . 1964 günlü yazılı soru önergesi.

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Millet Meclisinin 22 . 1 . 1964 gün ve Genel Sekreterlik Kanunlar Md. 7/414, 7954 - 44388 sayılı yazıları.

İlgide belirtilen yazıya ekli olarak Sanayi Bakanlığı yoluyla Bakanlığımıza gelmiş bulunan Diyarbakır Milletvekili Adnan Aral'ın yazılı soru önergesi incelenmiş ve alınan sonuç aşağıya çıkarılmıştır.

Yazılı soruda; işe son verildiği bildirilen Ergani Bakır İşletmesi Müessesesi Kesker Servisi, işe son vermeyip ölü mevsim olan kış aylarında her zaman olduğu gibi işe ara vermiştir.

Müessesenin senelik ihtiyacı bulunan, yaklaşık 50 000 ton çakmak taşının üretim ve taşıma işi; 6 memur, 44 sürekli işçi ve 150 geçici işçi ile her yıl 135 işgünü çalışılmak suretiyle yapılmaktadır.

Kesker Servisinin çalışmadığı kış ayları olan ölü mevsimde; sürekli işçiler meyhanesinde bulunan ve servisteki araçların onarım işlerinden arta kalan bir kısım şoför, bager operatörü ve benzeri eleman, müessese merkezinden görevlendirilmektedir.

Kesker Servisi, çalışmalarına eski yıllarda olduğu gibi muntazaman devam edeceği hususunun soru sahibine duyurulmasına delâletlerinizi saygı ile arz ederim.

Hüdaî Oral

Enerji ve Tabii Kaynaklar
Bakanı

2. — *Balkesir Milletvekili Ahmet Aydın Bolak'ın, Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanununun kabulünden bugüne değin, özel ve kamu sektöründe, akdedilen toplu iş sözleşmesinin adedine dair Başbakanın soru önergesi ve Çalışma Bakanı Bülent Ecevit'in yazılı cevabı (7/430)*

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Başbakan tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına tavassutlarımı rica ederim.

4 . 2 . 1964

Balıkesir Milletvekili
Ahmet Aydın Bolak

275 sayılı Kanunun kabulünden sorunun cevaplandırıldığı güne değin;

1. Özel ve kamu sektöründe akdedilen toplu iş sözleşmesinin adedi nedir?

2. Bu sözleşmelerin akdi ve müzakerecisi işçi sendikası ve teşekküllerinin, toplu iş sözleşmeleri içinde temsil eyledikleri işçi adedi nedir? Faydalanan işçi adedi nedir?

3. Bu sözleşmelerin ihtiva ettiği ücret, fazla mesai ücreti, değişik isimler taşıyan primler, sosyal haklar ve sair yardım ve ödemeler tutarının; sözleşmenin akdinden evvelki yıl içinde aynı isimlerle yapılan ödemelerin tutarından fazlalığı var mıdır? Varsa miktarı nedir? (Senelere sâri veya muayyen bir tarihte meriyete girecek dâhil).

4. Toplu sözleşmelerle tesbit edilen ücretlerin, veya talebedilen ücretlerin aynı iş kolundaki ilân edilmiş asgari ücretlerle mukayese edilmiş neticeleri nedir?

5. Kamu sektöründe, genel ve katma bütçeli idarelerle İktisadi Devlet Teşekkülleri ve iştiraklerinin akdettiği toplu iş sözleşmesinin adedi nedir? İntacedilmeyip henüz müzakere edilenler var mıdır? Varsa adedi nedir?

6. Bu sektördeki sözleşmelerin akdi sendika ve işçi teşekküllerinin toplu sözleşmeler veya müzakere edilmekte olan toplu sözleşmelerin içinde temsil ettiği işçi adedi nedir? Faydalanan işçi adedi nedir?

7. Bu sektörde akdedilen veya akdi müzakere edilmekte olan sözleşmelerin ücret, fazla mesai ücreti, değişik isimler taşıyan primler, sosyal haklar ve sair yardım ve ödemeler tutarının; sözleşmenin akdinden evvelki geçen yıl içinde aynı isimlerle yapılan ödemelerin tutarından fazlalığı var mıdır, varsa miktarı nedir? (Senelere sâri veya muayyen bir tarihte meriyete girecekler dâhil).

8. Bu sektörde toplu iş sözleşmelerinin işçiye temin ettiği toplam ödemelerde artış varsa bu artışın her işyeri itibariyle toptan eşya fi-

yatları ve geçim endekslerindeki artış nisbetleri ile mukayesesi nedir?

9. Her iki sektörde akim kalmış toplu iş sözleşmesi müzakeresi sonunda kanuna uygun olarak yapılan grev ve lokavt sayısı nedir? Her iki sektörde 1961 senesi bidayetinden beri gayrikanuni grev ve lokavt olmuş mudur? Olmuş ise sanık veya suçlu adedi nedir?

T. C.

Çalışma Bakanlığı 10 . 3 . 1964

Özel Kalem Müdürlüğü

Sayı : 342

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi: Başbakanlığa gönderilen 7 . 2 . 1964 gün ve 7-430-8107/45162 sayılı yazı:

Balıkesir Milletvekili Sayın Ahmet Bolak'ın yazınıza ek yazılı sorusunu Sayın Başbakan adına cevaplandırmak görevi tarafıma tevcih buyurulmuş olduğundan bu konudaki cevapları kapsıyan not ve ilgili listeler ikişer nüsha olarak ilişikte takdim kılınmıştır.

Aneak sorular arasında yer alan bazı konuların cevaplandırılması, ekli listede gösterilen 160 toplu sözleşmenin kapsadığı işyerlerinde tamamlayıcı bir kısım bilgilerin derlenmesini gerektirdiğinden sorular arasında hemen cevaplandırılması mümkün nitelikte olanlar hakkında gerekli bilgiler ekli olarak sunulmuş olup noksan kalan kısımlar, mütemmim cevap alındığında ayrıca tutanağa konulacaktır. yukarıda alınan tamamlayıcı bilgiler üzerine yapılacak inceleme sonucunda, ayrıca takdim kılınacaktır.

Keyfiyeti saygılarımla arz ederim.

Bülent Ecevit
Çalışma Bakanı

T. C.

Çalışma Bakanlığı 10 . 3 . 1964

Özel Kalem Müdürlüğü

Sayı : 342

Sayın Ahmet Aydın Bolak Balıkesir Milletvekili T. B. M. M. Şehir

Millet Meclisi Başkanlığının 7 . 2 . 1964 gün ve 7-430-8107/45162 sayılı yazısı ile Başbakanlığa gönderilen ve cevaplandırılması Sayın Başbakan tarafından tarafıma tevdi buyurulan ya-

zılı sorunuzun bir kısım cevapları aşağıda arz olunmuştur.

1. 275 sayılı Kanun yürürlüğe girdiğinden bu yana özel sektörde (134) ve kamu sektöründe (genel, katma bütçeli idarelerle İktisadi Devlet Teşekkülleri ve iştiraklerinin katıldığı) 32 toplu iş sözleşmesi aktedilerek bakanlığımıza intikal etmiştir.

2. Yapılan bu 166 toplu iş sözleşmesinden bugüne kadar bakanlığımıza 70 adedinin fişleri gelmiş olup bunların kapsadığı işçi sayısı 52 414 dür. Diğerleri hakkındaki bilgiler de peyderpey derlenmektedir.

3. Bugüne kadar tamamlanan toplu iş sözleşmelerinde işçilere değişik oranlarda ücret zamları veya yemek, çocuk zmaları ve saire gibi sosyal yardımlar öngörülmektedir. Ancak her toplu sözleşmenin kapsadığı işyeri veya işyerlerinde ne kadar işçinin hangi orandaki ücret zamlarının veya sosyal yardımların şumulüne girdiği ve bunların toplu sözleşmeden önceki ücretlerinin miktarı hakkında bakanlığımızda, her toplu sözleşmenin yürürlüğe giriş tarihi bakımından yeteri kadar bilgi bulunmadığından bunların işyerlerine getirdiği malî yüklerin hesabını kısa zamanda çıkarmaya imkân olamamıştır.

Yukarıda anılan tamamlayıcı bilgiler derlenince sorunuzun bu kısmı da ayrıca cevaplandırılacaktır.

4. Bâzı sözleşmelerde o bölgede ve iş kolunda tesbit edilmiş olan asgari ücretlerin üstünde ücret kabul edildiği de görülmektedir.

Toplu sözleşmede bu konuda özel bir hüküm bulunmadığı hallerde mahallî resmî asgari ücret hüküm ifade eder. Sözleşmelerde bunun altında bir miktarın öngörülmesi ise esasen söz konusu olamaz.

Yukardaki maddede sözü geçen tamamlayıcı bilgiler derlendiğinde bu sorunuzun diğer kısımları da ayrıca cevaplandırılabilir.

5. Sorunuzla ilgili bilgiler 2 No. lu soruza verilen cevapta açıklanmıştır.

6. 2 nci maddede anılan toplu sözleşmeler özel sektörde (11097) ve resmî sektörde (41317) işçiyi kapsamaktadır.

7. 2 No. lu soru ile ilgili bulunmaktadır.

8. 3 No. lu soru ile ilgili bulunmaktadır.

9. Liste eklidir.

Sorulara cevaben arz olunan konulardan bu kere cevaplandırılmamış olanlar hakkında gerekli bilgiler 3 ncü maddede söz konusu tamamlayıcı bilgiler derlendiğinde ayrıca takdim kılınacaktır.

Keykfiyeti arz ederim.

Bülent Ecevit
Çalışma Bakanı

Mahal	Yapıldığı tarih	Sona ereceği tarih	TARAFLAR
Ankara	12 . 11 . 1963	12 . 11 . 1964	Elektrik - Havagazı İş. Sen. Ankara - E. G. O. İşletmesi
»	1 . 1 . 1964	2 . 1 . 1965	Oleyis (İşçi Sen.) Eisenpark Gazinosu İşv.
»	25 . 1 . 1964	25 . 1 . 1965	Türkiye Motor - İş. Sen. The - Tumpane Company Inc.
»	1 . 2 . 1964	1 . 2 . 1965	Basın - İş. Sen Daily - News. Gazete ve Matbua İşvereni İlhan Çevik
»	21 . 1 . 1964	21 . 1 . 1965	Ankara Otel, Lokanta ve Eğlence Yerleri İşveren Sendikası - Ankara Servis İşçileri Sendikası
Antalya	1 . 1 . 1964	1 . 1 . 1966	Etibank Maden İşletmeleri İşverenleri Sen. Türkiye Maden İşçileri Federasyonu (Keçiborlu Kükürt Havuzu Maden İşçileri Sendikası)
Aydın	1 . 11 . 1963	1 . 2 . 1965	Genel Hizmetler İşçi Sen. Karacasu Belediyesi
»	16 . 10 . 1963	»	Ege Gıda Sanayii İş. Sen. Ramazanpaşa Fırını İşvereni
»	16 . 10 . 1963	Belirsiz	Ege Gıda Sanayii İş. Sen. Dört Yol Ekmek Fırını İşvereni
»	16 . 10 . 1963	»	Ege Gıda Sanayii İş. Sen. - Zafer Ekmek Fırını İşvereni
»	15 . 10 . 1963	»	Ege Gıda Sanayii İş. Sen. - Hisar Ekmek Fırını İşvereni
»	10 . 10 . 1963	»	Ege Gıda Sanayii İş. Sen. - Ali Kiriş Ekmek Fırını İşvereni
»	16 . 10 . 1963	»	Ege Gıda Sanayii İş. Sen. - Uğrak Ekmek Fırını İşvereni
«	15 . 10 . 1963	»	Ege Gıda Sanayii İş. Sen. - Seçim Ekmek Fırını İşvereni
»	10 . 10 . 1963	»	Ege Gıda Sanayii İş. Sen. - Gark ve Cumhuriyet Ekmek Fırını İşvereni
»	16 . 10 . 1963	»	Ege Gıda Sanayii İş. Sen. - Askeri Ekmek Fırını İşvereni
»	16 . 10 . 1963	»	Ege Gıda Sanayii İş. Sen. - Karadeniz Ekmek Fırını İşvereni
»	16 . 10 . 1963	»	Ege Gıda Sanayii İş. Sen. - Yenipazar Ekmek Fırını İşvereni
»	16 . 10 . 1963	»	Ege Gıda Sanayii İş. Sen. - Kanaat Ekmek Fırını
»	16 . 10 . 1963	»	Ege Gıda Sanayii İş. Sen. - Kardeşler No. 104 Ekmek Fırını İşvereni
»	16 . 10 . 1963	»	Ege Gıda Sanayii İş. Sen. - Kardeşler No. 7 Ekmek Fırını İşvereni
»	16 . 10 . 1963	»	Ege Gıda Sanayii İş. Sen. - Karacaahmet Fırını İşvereni
»	16 . 10 . 1963	»	Ege Gıda Sanayii İş. Sen. - Apak Ekmek Fırını İşvereni

Mahal	Yapıldığı tarih	Sona ereceği tarih	TARAFLAR
»	16 . 10 . 1963	»	Ege Gıda Sanayii İş. Sen. - Şafak Fırını İşvereni
»	16 . 10 . 1963	»	Ege Gıda Sanayii İş. Sen. - Nümune Fırını İşvereni
»	16 . 10 . 1963	»	Ege Gıda Sanayii İş. Sen. - Kardeşler No. 38 Fırını İşvereni
»	12 . 12 . 1963	1 . 4 . 1965	(Teksif) - İplik Dokuma Fb. İşvereni
»	1 . 10 . 1963	1 . 1 . 1965	Türkiye Genel Hizmetler Sendikası - Nazilli Belediyesi
»	1 . 10 . 1963	1 . 2 . 1965	Genel Hizmetler Sendikası - Söke Belediyesi
»	24 . 12 . 1963	1 . 2 . 1965	Başkanlığı
Aydın	1 . 10 . 1963	1 . 2 . 1965	Genel Hizmetler İşçileri Sendikası - Germencik
			Genel Hizmetler İşçileri Sendikası - Aydın Belediyesi
Bursa	7 . 10 . 1963	7 . 10 . 1965	Bursa Motorlu Taşıt İşçileri Sendikası - Nakliyat Ltd. Şirketi İşvereni
»	21 . 10 . 1963	21 . 10 . 1965	Kâmil Koç Müessesesi - Bursa Şubesi İşvereni
»	1 . 10 . 1963	1 . 11 . 1963	Gıda Sanayii İşçileri Sen. - Gıda Sanayii İşverenleri
»	27 . 11 . 1963	27 . 11 . 1964	Bursa - Motorlu Taşıt İşçileri Sendikası - Bursa Belediyesi Elektrik - Otobüs İşletmesi
»	1 . 12 . 1963	1 . 12 . 1966	Sümerbank Gemlik Viskoz Sanayii İşçileri Sen. - Fabrika Müdürlüğü
»	9 . 12 . 1963	9 . 12 . 1965	Gıda Sanayii İşçileri Sendikası - İşverenler
»			Bursa - Tütün, Müskirat Gıda ve Yardımcı İşçileri Sen. - Ali Sipahi'ye ait firma işyeri için
»			Bursa - Tütün, Müskirat, Gıda ve Yardımcı İşçileri Sen. - Bursa'da Salim Miliği Fırını için
»	28 . 1 . 1964	28 . 1 . 1967	Bursa - Tütün, Müskirat, Gıda ve Yardımcı İşçi Sen. - Bursa'da Necati Ulus Doyuran Fırını için
»			Bursa - Tütün, Müskirat, Gıda ve Yardımcı İşçi Sen. - Bursa'da Çelebiler Fırını İşvereni Musa Ulus Doyuran
»			Bursa - Lokanta, Müskirat, Eğlence Yerleri İşçi Sen. - Bursa'da Merkez Divan Lokantası sahibi İbrahim Yelkesin ve ortakları
»			Bursa - Motorlu Taşıt İşçileri Sen. - Bursa'da Ser. İstasyonu İşv. Ali M. Dinçsoy
»			Bursa - Motorlu Taşıt İşçileri Sen. - Bursa'da Yeşil Bursa Nakliyat Limited Ş.
»			Bursa - Otel, Lokanta ve Eğlence Yerleri İş. Sen. - Bursa'da Uludağ'da Turistik Otel Tesis ve İşletmeleri Limited Ş.
»	28 . 12 . 1963	28 . 12 . 1966	Bursa - Gıda Sanayii İşçileri Sendikası - Musa Şardoğan ve Yakup Zümrüttaş Ekmek Fırını
»	1 . 1 . 1964	1 . 1 . 1967	Bursa - Gıda Sanayii İşçi Sen. - Hasip Yedikardeş ve Ortakları Kol. Ş. Ekmek İmali

M. Meclisi B : 70 17.3.1964 O : 1

Mahal	Yapıldığı tarih	Sona ereceği tarih	TARAFLAR
»	1. 1 . 1964	1. 1 . 1967	Bursa - Gıda Sanayii İşçi Sen. - Hilmi Yedikardeş ve Oğulları Kol. Ş. Ekmek İmali
»	4. 1 . 1964	4. 1 . 1967	Bursa - Gıda Sanayii İşçi Sen. - Bursa Fırıncılar İşverenleri Sendikası (Ekmek İmali)
»	4. 1 . 1964	4. 1 . 1967	Bursa - Gıda Sanayii İşçi Sen. - Bursa Fırıncılar İşverenler Sen. Ekmek İmali
»	31. 12 . 1963	31. 12 . 1966	Bursa - Gıda Sanayii İşçileri Sen. - Denizligil Kol. Ş. Ekmek İmali
»	1. 1 . 1964	1. 1 . 1967	Bursa - Gıda Sanayii İşçi Sen. - Ali Bayram Kol. Ş. Ekmek İmali
»	1. 1 . 1964	1. 1 . 1967	Bursa - Gıda Sanayii İşçi Sen. - Erginler Kol. Ş. Ekmek İmali
»	1. 1 . 1964	1. 1 . 1965	Bursa - Mororlu Taşıt İşçi Sen. - Ekmek İşletmesi Lmt. Ş.
»	1. 1 . 1964	1. 1 . 1967	Bursa - Gıda Sanayii İşçileri Sendikası - Musa Ulusdoyuran
»	1. 1 . 1964	1. 1 . 1967	Bursa - Gıda Sanayii İşçileri Sendikası - Sami İşbilir
»	1. 1 . 1964	1. 1 . 1967	Bursa - Gıda Sanayii İşçileri Sen. - Tamek
Bursa	18. 11 . 1963	1. 2 . 1966	Tütün, Müskirat, Gıda İş. Sen. - Nuri Erbaş
Diyarbakır	1. 3 . 1964	1. 3 . 1965	Türkiye Genel Hizmet İşçileri Sen. - Batman Şubesi - Batman Belediyesi
»	1. 3 . 1964	1. 3 . 1965	Türkiye Genel Hizmet İşçileri Sen. - Diyarbakır Belediyesi
Edirne	1. 12 . 1963	31. 12 . 1964	Gıda Sanayii İşçileri Sen. - İslâm Naci Un ve Buz Fab. İşvereni
»	1. 12 . 1963	31. 12 . 1964	Türkiye Toprak Mahsulleri İşçileri Sen. - Trakya Un Fab. İşvereni
»	16. 12 . 1963	16. 6 . 1965	Türkiye Toprak Mahsulleri İşçileri Sen. - Kırklareli Ekmek Fab. İşvereni
»	1. 1 . 1964	31. 12 . 1964	Türkiye Toprak Mahsulleri İşçileri Sen. - Ahmet Tahsin Diker Nebati Yağ Fab. İşvereni
Eskişehir	9. 12 . 1963	9. 12 . 1964	Türkiye Yapı İş. Sen. - Sümerbank Müessesesi Kütahya Seramik Fab.
»	1. 1 . 1964	1. 1 . 1966	Eskişehir Toprak Sanayii İşçileri Sen. - T. T. Sanayii İşverenler Sen. Eskişehir Temsilcisi
»	1. 3 . 1964	28. 2 . 1965	Türkiye Genel Hizmetler İş. Sen. - Eskişehir Belediyesi Mezbahta, Temizlik İşleri ve Fen İşleri
»	1. 2 . 1964	1. 2 . 1966	Gıda - İş. Sen. - Türkiye Gıda Sanayii İşverenleri Sen. Eskişehir 11 temsilciliği Un İmalâtı
»	1. 1 . 1964	31. 12 . 1966	Eskişehir Yapı - İş Anadolu Bölgesi (Çimento imali) - Türkiye Toprak Sanayii İşverenleri Sen. Eskişehir Temsilciliği
»	1. 2 . 1964	31. 1 . 1966	Eskişehir Bölgesi Gıda Sanayii İşçileri Sen. - Türkiye Gıda Sanayii İşverenler Sen. (Bisküvi imali)

M. Meclisi B : 70 17. 3. 1964 O : 1

Mahal	Yapıldığı tarih	Sona ereceği tarih	TARAFLAR
»	1. 1. 1964	1. 1. 1966	Türkiye Maden İşçileri Federasyonu - Emet Boraks Madencilik Limited Ş.
»	1. 3. 1964	28. 2. 1965	Türkiye Genel Hizmetler İşçileri Sen. ile Eskişehir Belediyesi
»	1. 2. 1964	1. 2. 1966	Gıda Sanayii İşçi Sen. - Eti Bisküi Fab. temsilen Türkiye Gıda Sanayii İşv. Sen.
»	20. 1. 1964	20. 1. 1966	Türkiye Gıda Sanayii İşv. Sen. - Eskişehir İl Temsilciliği Kütahya ve Havalisi Gıda İşçileri Sendikası
İstanbul	1. 9. 1963	1. 9. 1966	Türkiye Birleşik Gıda Sanayii İşçileri Sen. - Hacıbekir Mağazası İşvereni
»		31. 3. 1965	Türkiye Birleşik Gıda Sanayii İşçileri Sen. - Ülker Çikolata, Bisküi Fab. İşv.
»	24. 9. 1963	24. 9. 1964	Türkiye Liman ve Kara Tahmil - Tahliye İşçileri Sen. - Antalya Nak. T. A. Ş.
»	1. 10. 1963	1. 10. 1966	Türkiye Birleşik Gıda Sanayii İşçileri Sen. - Apik-oğlu Et Sanayii İşvereni
»	14. 10. 1963	1. 10. 1965	Türkiye Birleşik Gıda Sanayii İşçileri Sen. - Akın Şekerleme Fab. İşvereni
»	15. 11. 1963	15. 11. 1964	Deri Debbag Sanayii İş. Sen. - Vasiliki Deri ve Kösele Fab. İşvereni
İstanbul	15. 11. 1963	15. 11. 1964	Deri Debbag Sanayii İş. Sen. - Ahmet Sudi Deri ve Kösele Fab. İşvereni
»	15. 11. 1963	15. 11. 1964	Deri Debbag Sanayii İş. Sen. - Onnik Balıkcıoğlu Deri ve Kösele Fab. İşvereni
»	1. 11. 1963	30. 10. 1964	Deri Debbag Sanayii İş. Sen. - Deri Debbag İşverenleri Sendikası ile
»	15. 11. 1963	15. 11. 1964	Deri Debbag Sanayii İş. Sen. - Aram Balıkcıoğlu Deri ve Kösele Fab. İşvereni
»	1. 1. 1964	1. 1. 1967	Türkiye - Şişe, Cam ve Seramik Sanayii İş. Sen. - Türkiye Cam Sanayii İşverenleri Sendikası
»	1. 11. 1963	1. 11. 1965	Türkiye Çelik İş Sendikası ile Tekimal Kolektif Şirketi Recep Solak ve Ort.
»	1. 11. 1963	1. 11. 1965	Türkiye Çelik İş Sendikası - Sınates Kolektif Şirketi (Mehmet Kavala ve Ortakları)
»	12. 12. 1963	12. 12. 1966	Türkiye Çelik - İş Sendikası İst. Traktör ve Otomobil Fab. Timka Limited Ş.
»	1. 1. 1964	1. 1. 1966	Lâstik - İş Sendikası - İşverenler Sen.
»	1. 1. 1964	1. 1. 1966	Türkiye Deri - İş Sen. - Sess Ticaret Ltd. Ş. Kündürü Fab.
»	1. 1. 1964	28. 2. 1965	Türkiye Gıda - İş Sen. Şark Yağ ve Boya Sanayii A. Ş.
»	1. 1. 1964	1. 1. 1966	Lâstik - İş Sendikası - Muhtelîs Lâstik ve Plâstik İşyerleri
»	1. 1. 1964	31. 12. 1966	Çelik - İş Sendikası - Otosan - Otomobil Sanayii A. Ş.

M. Meclisi B : 70 17.3.1964 O : 1

Mahal	Yapıldığı tarih	Sona ereceği tarih	TARAFLAR
»	1. 1 . 1964	1. 1 . 1965	Toprak M. Sanayii İşçileri Sendikası - Tekirdağ Sahil Un Fab.
»	15. 12 . 1963	14. 12 . 1966	Gıda - İş Sen. - Necmi Komili Zeytin Yağı ve Sabun Fab.
»	4. 11 . 1963	11. 11 . 1966	Gıda - İş Sen. - Mabel Çikolata Fab.
»	1. 11 . 1963	1. 11 . 1966	Gıda - İş Sen. - Golden Çikolata Fab.
»	17. 10 . 1963	31. 12 . 1965	Türkiye Gıda - İş. Sen. Candere Nebati Yağ Fab.
»	3. 12 . 1963	3. 12 . 1966	Türkiye Çelik - İş. Sen. - Elektrometal A. Ş.
»	1. 4 . 1964	31. 3 . 1966	Arı Bisküv Fabrikası İşçileri Sen. ile Aktaş Sanayii Lmt. Ş. Bisküv Fab.
»	1. 1 . 1964	30. 6 . 1965	Türkiye Gıda - İş. Sen. - Türkiye Gıda Sanayii İşverenleri Sen.
»	1. 1 . 1964	30. 6 . 1965	Türkiye Gıda - İş. Sen. - Türkiye Gıda Sanayii İşverenleri Sen.
»	1. 1 . 1964	30. 6 . 1965	Türkiye Gıda - İş. Sen. - Türkiye Gıda Sanayii İşverenleri Sen.
»	1. 12 . 1963	1. 12 . 1966	Gıda - İş. Sen. - Friko Tamek Meyve Suları Sanayii T. A. Ş.
»	1. 1 . 1964	1. 2 . 1965	Likar İş. Sen. - Denizcilik Bankası T. A. O.
»	1. 2 . 1964	1. 2 . 1967	T. Gazeteciler Sendikası - Cumhuriyet Gazetesi
»	1. 2 . 1964	1. 2 . 1967	T. Gazeteciler Sendikası - Milliyet Gazetesi
»	12. 2 . 1964	12. 2 . 1966	Tekstif Sendikası - Gabriyel Yedikule Mens.
»	1. 2 . 1964	1. 2 . 1966	Petrol Sen. - Hüseyin Bayrak
»	30. 1 . 1964	30. 9 . 1964	Çimento Seramik İş. Sen. - Timlo
İzmir	11. 9 . 1963	1. 3 . 1965	Taşıt İşçileri Sen. - Buca Belediyesi Otobüs İşl.
»	7. 11 . 1963	1. 3 . 1965	Türkiye Genel İş. Sen. - Manisa Belediye Otobüs
»	1. 12 . 1963	1. 12 . 1965	Ege Bölgesi Tekstil Sanayii İşveren Sen. - Pamuk Mensucat İşçi Sen.
»	1. 1 . 1964	1. 1 . 1966	Ege Bölgesi Mensucat ve Giyim Sanayii İşçileri Sen. - Ş. Ş. Nakış İplikleri Fab. T. A. Ş. (İzmir)
»	9. 1 . 1964	9. 12 . 1964	Türkiye Genel Hizmetler İşçileri Sen. - Turgutlu Belediyesi E. O. ve Su İşletmesi
İzmir	20. 12 . 1963	31. 12 . 1965	Tekstif Türkiye Tekstil Örme ve Giyim Sanayii İşçileri Sen. - Taşiskele İplik Fabrikası İşvereni
»	15. 1 . 1964	1. 2 . 1965	Eshot İşçileri Sen. - Belediye
Kocaeli	9. 1 . 1964	31. 12 . 1966	Türkiye NATO'ya Bağlı Askerî İşyerleri İş. Sen. - The Tumpene Company Inc. Karamürsel
Konya	16. 11 . 1963	1. 7 . 1966	İç - Anadolu Bölgesi Merkez Sendikası ile Konya Birlik Kremit ve Tuğla Fab. adına İşverenler Sen.
»	16. 11 . 1963	16. 11 . 1964	Genel Hizmetler İşçileri Sen. - Konya Belediyesi Temizlik İşleri Müdürlüğü
»	19. 11 . 1963	19. 11 . 1964	İç - Anadolu Bölgesi Merkez Sendikası ile Konya Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü
»	21. 10 . 1963	21. 10 . 1964	Hayvan Kesimi Genel İş. Sen. - Belediye Mezba- ha Müdürlüğü

M. Meclisi B : 70 17.3.1964 O : 1

Mahal	Yapıldığı tarih	Sona ereceği tarih	TARAFLAR
Samsun	25.9.1963	25.9.1964	Oleyis - Samsun Şubesi Kurtuluş Lokantası
»	25.9.1963	25.9.1964	Oleyis - Samsun Şubesi - Güzel Anadolu Lokantası
»	7.11.1963	7.11.1964	Yapı - İş. Sendikası Şb. - Marsilya Kiremit Fab. İşvereni
»	7.11.1963	7.11.1964	Yapı - İş Sendikası - Çorum Şb. - Kiremit imali
Adana	2.10.1963	Mevsimlik	Teksif Tarsus Şubesi - Çırçır Fab. İşvereni
»	12.10.1963	12.10.1964	Oleyis İskenderun Şubesi - Nümune Lokantası İşvereni
»	23.10.1963	31.12.1963	Teksif Tarsus Şubesi - Emek Çırçır Fab. Tarsus İşvereni
»	18.10.1963	18.10.1964	Oleyis İskenderun Şubesi - Saray Lokantası İşvereni
»	19.10.1963	19.10.1964	Oleyis İskenderun Şubesi - Yıldız Lokantası İşvereni
»	6.11.1963	6.11.1964	Oleyis İskenderun Şubesi - Zafer Gazinosu İşvereni
»	25.10.1963	25.10.1964	Oleyis İskenderun Şubesi - İskenderun Güney Palas İşvereni
»	21.11.1963	21.11.1964	Teksif Tarsus Şubesi - Tarsus İplik Dokuma Fab. İşvereni
»			Yapı İş Sendikası - Mersin Holânda Kraliyet Liman İnşaatı Şirketi Mersin
»	25.10.1963	25.10.1964	Oleyis İskenderun Şb. - Şahap Akpınar Lokantası
»	19.11.1963	19.10.1964	Oleyis (İskenderun Şb. - . . . . Lokantası İşvereni
»	19.11.1963	19.11.1964	Oleyis (İskenderun) Şb. - İskenderun'da Akdeniz Gazinosu
İ	18.11.1963	18.11.1964	Oleyis (İskenderun) Şb. - İskenderun'da Erzincan Palas Oteli
»	18.12.1963	18.12.1964	Oleyis (İskenderun) Yeşil Bursa Pastahanesi
»	24.1.1964	24.1.1964	Anadolu Rafinerisi İşçileri Sen. - Ataş Şirketi
»	1.12.1963	1.12.1964	Yapı - İş Sendikası - Ray - Nimens İnşaat
»	18.2.1964	18.2.1965	Gıda - İş Sen. - Fırıncılar Kol. Şti.
»	21.2.1964	1.6.1966	Teksif Tarsus Şubesi - Kasım Ekenler
Trabzon	17.10.1963	16.10.1964	Karadeniz Bölgesi Yapı - İş Sen. - Tekiş İnş. Ltd. Şt.
»	18.10.1963	17.10.1964	Karadeniz Bölgesi Yapı - İş Sen. - Arı İnş Ltd. Şt.
Zonguldak	24.9.1963	24.9.1964	İstanbul - LİKAT - İş. Sen. - ANTAŞ - Karadeniz Departman Müdürlüğü
»	25.12.1963	1.7.1965	Zonguldak Maden - İş. Sen. - E. K. İ. Zonguldak İşlet. Müessesesi
»	8.12.1963	31.12.1964	Ereğli Demir - Çelik Fabrikaları T. A. S. Yapı - İş Ankara Merkez Bölge Sendikası Karadeniz Ereğlisi Şubesi

Mahal	Yapıldığı tarih	Sona ereceği tarih	TARAFLAR
Sakarya	14. 12. 1963	28. 2. 1966	Belediye İşçileri Sendikası - Sakarya Belediye Encümeni
»	1. 1. 1964	1. 1. 1965	Gıda - İş Sendikası - Ali Dilmen Şirketi
»	1. 1. 1964	1. 1. 1965	Gıda - İş Sendikası - Nişkoz T. A. Ş.
»	1. 1. 1964	1. 1. 1965	Gıda - İş Sendikası - Sakarya Un Fabrikası
»	1. 1. 1964	1. 1. 1965	Gıda - İş Sendikası - Maraşoğlu Yağ ve Sabun Fabrikası
Malatya	27. 11. 1963		Türkiye Toprak Mahsulleri İş. Sen. - Malatya Fırm İşverenleri

3. — *Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, komşularımız olan Arap devletleriyle daha dost geçinmek ve daha samimî münasebetler kurmak hususunda ne düşünüldüğüne dair Başbakan'dan soru önergesi ve Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin'in yazılı cevabı (7/436)*

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Sayın Başbakan ve Dışişleri Bakanından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletlerinizi saygılarımla rica ederim.

Burdur Milletvekili
Mehmet Özbey

1. Gelişmekte bulunan son dünya olayları karşısında Türkiye'mizin komşularımız olan Arap Devletleri ile daha dost geçinmek ve daha samimî münasebetler kurmak mecburiyeti her gün vatan ve memleket vazifesi olarak bizi vazifeye davet etmektedir. Etrafımızı çeviren on beşe yakın Arap Devleti ile münasebetlerimizi daha sık, samimî plânlı ve programlı olarak devam ettirmek gayreti iktisadi, ticari ve siyasi bakımdan Dünya Birleşmiş Devletler topluluğundaki lehimizde olan reyleri daha çok artırarak Türkiye'mizin emniyet ve istikbalini daha çok garantiliyecektir. Binaenaleyh 500 seneye yakın bizimle yaşamış ve aynı bayrak altında asırlarca bir ve beraber kader birliği yapmış ve halen bize bağlı dini ve dili bir olan kardeş ve müslüman Arap Devletleriyle düşmanca soğuk ve küskün yaşamakta devam etmek, alaturka lâkaydiliğiyle çok eiddî tutul-

ması icabeden meseleleri küçümsiyerek hafife almak bizim her gün menfaatimize değil zararımızı muciptir.

Yakın tarihimize bir göz attığımızda yine görürüz ki, koskoca Osmanlı İmparatorluğu aynı bayrak altında kardeş Arap Devletleri ile 500 seneye aykırı dost ve kardeş olarak hukukan müsavî bir şekilde hep bir arada yaşadık. Sonraları (bir kısmı hâkim, bir kısmı mahkûm diye yanlış telâkki vardı) dışarıdan bu sinsi ve mütemadi yıkıcı tesir ve telkinlerle İmparatorluğumuz parçalandı. Bu kardeş ve Arap Devletleri ayrıldı. İşte en nazik nokta burada. Bunlar ayrıldı diye şimdi düşman değil daha dost olmamız lâzımdır. Karşımıza değil yanımıza almamız gerekir. Hiç olmazsa İsrail dostluğu kuvvetinde, bunlarla samimî münasebetler kuracak dostluğumuzu ve münasebetlerimizi her gün takviye etmek vatanımızın nef'ine olacaktır.

Memleketimiz zirai olduğu kadar sınai sahada da bir endüstriyel Devlet olma yolundadır. Çeşitli ihracatlarımız vardır? Mallarımızı Amerika ve Avrupa'ya sattığımız gibi bunlardan bize daha yakın olan, etrafımızı çeviren bu kardeş ve müslüman milletlere satmamızda vatanımıza çok büyük faydalar sağlayacaktır. Hükümetimizin bilhassa Hariciyemizin bu mevzularda çok dikkatli ve hassas olması icabettir.

Bilhassa ve son zamanlarda hariciyemizin Mısır'la olan münasebetindeki hatalar aşikârdır. Dün kendisine büyük Atatürk'ü örnek seçen ve bugün Arap Milletlerinin liderliğini ka-

zannmış olan ve Afrika sömürgeciliğine karşı bir milliyetçi, hürriyetçi ve birlikçi bayrağını açan Nasır'la düşman değil bilakis dost olmak lâzımdır. Bu doslukta Türklerin ve Arapların her iki tarafında büyük menfaatleri iktizasındadır. Fakat biz aksini, başarı gösteren bu Devlet adamını darıltmak için âdeta ne yapmak lâzımsa yapmışızdır. Biz şimdi zaman zaman Arap memleketleri islâm olmalarına rağmen şu veya bu dâvamızda bizi desteklemiyorlar diye dert yanarsınız. Biz acaba hangi islâm devletlerini hangi konularda ve ne zaman destekledik. Bunun üzerinde uzun uzun düşünmek ve durmak lâzımdır.

Bugün gerek Mısır'da ve gerekse diğer Arap ülkesinde yüz binlerce Türk aileleri vardır. Bunlar buralarda hiçbir zaman kendilerini yabancı hissetmezler hiçbir zaman bir Kıbrıs hâdisesi bir Girit hâdisesi benzerine raslanmaz. Beş yüz sene bir ve beraber yaşayarak kaynaşmışlardır. Hiçbir zaman her hangi bir Arap bir Türke ve bir Türk de bir arapa düşman gözüyle bakmaz. Çünkü dinimiz mânidir ve kardeşliğini emreder. Biz bugün kardeş Arap devletleri ile halledilemeyecek her hangi bir meselenin bulunduğu inanmıyoruz. Bu Devletle ve bütün Arap âlemiyle gerek siyasi ve gerekse iktisadi ve kültürel münasebetlerimizin geliştirilmemesi için hiçbir sebep yoktur. Bu hususta Hükümetimizin ve bilhassa başta hariciyemizin bu kardeş Arap devletlerine gereken önemi vermesi çok yerinde ve isabetli olacaktır.

2. Nitekim bugün kardeş ve islâm Küveyt Hükümeti:

Amerika, İngiltere, Japonya, Mısır, Hindistan, Pakistan, Lünan ve İran'a siyasi münasebetle kurduğu, Büyükelçilik ve Konsolosluk ihdas ettiği halde biz maalesef Küveyt'te de birçok Türk ailelerinin bulunması siyasi sahada olduğu gibi ticari ve iktisadi sahada namûtenahi menfaatlerimiz olduğu halde aradan seneler geçmiş, Türkiye ile Küveyt'in arasında siyasi münasebet hâlâ kurulamamış bir konsolosluk olsun aqlanamıştır.

Halbuki Türkiye'nin birçok kuru ve yaş meyvaları, sebzeleri ve konserveleri, seramik mâmülleri, halıları ve birçok çeşitli kıymetli malları başka yerlerden pahalı Küveyt'e satıl-

makta ve Küveyt'de mecburen başka memleketlerden alışveriş yapmak zorunda kalmakta ve sırf ihmalimiz yüzünden milyonlarca döviz kaybetmekteyiz. Halbuki Türkiye'nin doğrudan doğruya bu kardeş ve müslüman Devlet olan Küveyt'le de ticari ve sınai bakımından hemen münasebete geçerek bir konsolosluğun açılması vatanımız için çok faydalı ve yerinde olacaktır. Ve bunun için hiçbir zaman kaybetmeden hemen harekete geçmemiz Türkiye'mizin çok nefine olacaktır. Bu hususta Sayın Başbakanımız ve Dışişleri Bakanımız ne düşünmektedir. Yazı ile cevaplandırılmasını rica ederim.

T. C.

Dışişleri Bakanlığı 16 . 3 . 1964
D. II/3 - 113.253 Dairesi Gn. Md. 24

Konu : Burdur Milletvekili Mehmet Özbey tarafından verilen yazılı soru önergesi :

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 19 . 2 . 1964 tarihli ve Millet Meclisi Genel Sekreterliği 7/436 Kanunlar Müdürlüğü 8147/45469 sayılı yazıları :

Komşularımız olan Arap devletleri ile daha dost geçinmek ve daha samimi münasebetler kurmak hususunda ne düşünüldüğüne dair Burdur Milletvekili Mehmet Özbey tarafından verilen ve Sayın Başbakan ve Dışişleri Bakanı tarafından cevaplandırılması talebolunan yazılı soru önergesine Sayın Başbakanımız ve Dışişleri Bakanınca verilen cevap ilişikte sunulmuştur.

Gereğinin ifasını saygılarımla rica ederim.

Dışişleri Bakanı
Feridun Cemal Erkin

Komşularımız olan Arap devletleri ile daha dost geçinmek ve daha samimi münasebetler kurmak hususunda ne düşünüldüğüne dair Burdur Milletvekili Mehmet Özbey tarafından verilen yazılı soru önergesi cevabıdır :

Bilindiği üzere, kendileriyle aramızda derin tarihî, kültürel ve hissî bağlar mevcut bulunan Arap memleketleri ile iyi komşuluk münasebetleri idame etmek, her türlü münasebeti tarsin etmek ve daha ileri bir iş birliğinin teessüsü yo-

lunda çalışmak arzusu ötedenberi Cumhuriyet hükümetlerinin ananevi siyasetini teşkil etmiştir. Bütün Arap memleketlerinin hürriyet, bağımsızlık ve saadet içerisinde ilerlemeye devam etmeleri en samimî temennimizdir.

Arap memleketlerine karşı yukarıdaki esaslar dairesinde hareket edildiğini göstermek üzere bu memleketlerle olan siyasi, iktisadi ve kültürel münasebetlerimize bir göz atmakta fayda mülâhaza edilmektedir.

Arap memleketleri ile siyasi münasebetlerimiz :

Ürdün ile son derece dostane münasebetler geliştirilmektedir. Lübnan ile münasebetlerimizde dostane ve müsbet yolda ilerlemeler kaydetmektedir. Suudî Arabistan ile de münasebetlerimizin inkişafı yolunda Hükümetimizce gayretler sarf edilmektedir. Bu meyanda Suudî Arabistan Hükümetinin talebi üzerine temsilciliklerin karşılıklı olarak Büyükelçilik seviyesine çıkarılması Hükümetimizce kabul edilmiş ve bu konudaki muameleler tamamlanmış bulunmasına rağmen Suudî Arabistan Hükümetinin keyfiyeti her iki Hükümet merkezinde ilânını geciktirmekte olması calibi dikkattir.

Irak ile, Kasım idaresi zamanında Irak askerî uçaklarının milletlerarası hukuk kaidelerini ihlâl ederek hava sahamıza vâkı mütaaddit tecavüzlerine karşı Hükümetimiz büyük bir sabır göstermiş ve bu konuda teenni ile hareket etmiştir. 8 Şubat 1963 tarihinde Kasım rejimi yıkılmış ve yeni idare zamanında iyi münasebetler iade olunmuştur. Bu cümleden olmak üzere yeni idarenin Kuzey'de âsi Kürtlere karşı giriştiği harekât dolayısıyla Milletlerarası Hukuka ve Irak'la aramızda mevcut anlaşmalara uygun olarak kaçakçılığa ve hudutlarmıza tecavüz ve sızmalara mâni olmak maksadıyla Türk ve Irak hudut makamları arasında iş birliği yapılmıştır.

18 Kasım 1963 tarihinde Irak'ta yeni bir rejim değişikliği daha olmuş ve ordu vaziyete müdahale ederek idareyi ele almıştır. Yeni Irak Hükümeti ile iyi münasebetler idamesi yolunda Hükümetimiz tarafından gayret sarf edilmektedir. Irak Hükümetinin de karşılık olarak gösterdiği davranıştan memnunuz.

Suriye ile münasebetlerimizde de Hükümetimiz aynı anlayış ve iş birliği zihniyeti içinde hareket etmektedir. Ancak Hükümetimiz bu gayret-

lerinde yalnız kalmakta ve Suriye Hükümetinden mukabil anlayışı görememektedir.

Türkiye ile Birleşik Arap Cumhuriyeti arasındaki münasebetler, Suriye'nin 28 Eylül 1961 tarihinde Mısır'dan ayrılması üzerine Suriye'yi tanıyan ikinci Devlet olmamız bahane ittihaz edilerek Mısır Hükümeti tarafından alınan tek taraflı bir karar ile, 1 Ekim 1961 tarihinde kesilmişti. İki memleket arasında yapılan temaslar neticesinde 27 Nisan 1963 tarihinde münasebetler yeniden tesis olunmuştur. Münasebetler iade olunurken varılan mutabakat üzerine kısa zamanda Büyükelçilerin teati edileceği derpiş edilmmişti. Buna rağmen, B. A. C. Hükümetinin tutumu sebebiyle halihazırda iki memleket, karşılıklı olarak maslahatgüzar seviyesinde temsil olunmaktadır. Maslahatgüzar Ankara'da görevine başladıktan sonra Birleşik Arap Cumhuriyetinin bizden vâkı ve henüz neticelendirilmemiş bulunan üç talebi âzami hüsnüniyet ve iş birliği zihniyeti içinde halledilmişse de Birleşik Arap Cumhuriyeti Hükümetinin memleketimize karşı tutuk ve menfi bir politika takibinde ısrar eylediği görülmektedir.

İnam Ahmed'in 19 Eylül 1962 tarihinde vefatı ile Veliht Prens Bedr Yemen tahtına geçmiş, bir hafta sonra da Yemen Askerî Kuvvetleri Albay Sallal idaresinde bir Hükümet darbesi yapmıştır. Bu tarihten sonra Mısır desteği ile yeni kurulan Cumhuriyet idaresi ancak şehirlerde duruma hâkim olabilmiş, ve neticede Bedr taraftarları ile Cumhuriyetçi kuvvetler arasında bugüne kadar süren ve sonu hâlâ belli olmayan bir iç harb çıkmıştır.

Türkiye Yemen'de durumun tavazzuh etmemesi sebebiyle şimdiye kadar yeni rejimi tanımamıştır. Birçok memleketin de aynı suretle hareket ettiği bilinmektedir. Türkiye, Orta - Doğu sulhü ve Araplararası münasebetler bakımından mezkûr ihtilâfın en âdil müstakar bir hal tarzına bağlanmasını temenni etmektedir.

İsrail ile münasebetlerimiz kendilerini tanımış olduğumuz diğer devletlerle olan normal münasebetlerimiz çerçevesi içinde gelişmektedir. Sayın Başbakanımızın bundan bir müddet önce yaptıkları bir basın toplantısında bu hususta vâkı suale verdikleri cevapta belirttikleri ve hile, bu memleketle münasebetlerimiz olarak ve doğrudan doğruya işlemekte olup başka politikalara tabi değildir.

Kuveyt Hükümeti 19 Haziran 1961 tarihinde Bakanlığa müracaatle Türkiye ile Küveyt arasında dostane münasebetler tesisi temennisini izhar etmiştir. Aynı tarihlerde Küveyt'ten bir iyi niyet heyeti Türkiye'yi ziyaret etmiş ve bu ziyaret Aralık 1962 de iade olunmuştur. Bilâhara Hükümetimiz, Küveyt'i 28 Ocak 1963 tarihinde resmen tanımıştır. Kuveyt 14 Mayıs 1963 tarihinde Birleşmiş Milletlere üye kabul edilirken Türkiye müspet oy kullanmıştır.

Son olarak iki memleket Hükümetleri tarafından izhar olunan arzuya uyularak ve iki memleket arasında ticaret, turizm ve sermaye yatırımı gibi sahalarda yapılabilecek iş birliği imkânları göz önüne alınarak Küveyt ile karşılıklı olarak Büyükelçilik seviyesinde diplomatik münasebetler kurulması karar altına alınmış ve bu husus, 10 Ocak 1964 günü Ankara ve Küveyt'te aynı zamanda yayımlanan bir tebliğ ile açıklanmıştır. Beyrut Büyükelçimiz Vahit Halefoğlu'nun aynı zamanda Küveyt Hükümeti nezdinde akredite olunması takarrur etmiştir.

Kuzey Afrika'nın Magrib bölgesindeki üç Arap devleti ile karşılıklı dostane münasebetler idame ettirmekteyiz. Uzun bir mücadele sonunda 1 Temmuz 1962 tarihinde Cezayir'in bağımsızlığını kazanması tarafımızdan büyük bir sevinç ve memnuniyetle karşılanmıştır. Bakanlar Kurulunca 1963 Şubat ayında alınan bir karar ile Cezayir'de bir Büyükelçilik açılması takarrur etmiş ve ilk Büyükelçimiz Temmuz 1963 te vazifesine başlamıştır. Bu konuda iki memleket arasında yapılan temaslar sırasında bağımsızlığa kavuşmasının akabinde Cezayir'in memleketimizde daimî bir temsilelilik açma imkânına sahip olmadığı fakat ilk fırsatta bu temsileliliğin açılması yoluna gidileceği Cezayir Hükümetince ifade edilmiştir. Cezayir'in en kısa zamanda memleketimizde bir temsilelilik açmasını ümitmekteyiz. Ayrıca, yakında Cezayir'den bir iyi niyet heyetinin ve mütaakiben Cumhurbaşkanı Ben - Bellâ'nın memleketimizi ziyaretleri bahis konusu bulunmaktadır.

Fas ile de karşılıklı münasebetlerimiz dostane bir hava içinde gelişmektedir. Malûmları olduğu üzere, Hükümetimiz bağımsızlığını kazanmasının hemen ertesi gününde Fas'ı tanıyan ikinci Devlet olmuştur. Fas'ta 1957 yılından beri bir Büyükelçiliğimiz mevcuttur.

Fas ile Cezayir arasında silâhlı çatışmaya kadar giden anlaşmazlığın sulh yolu ile halledilme-

sinin gerçekleşmekte olduğundan büyük bir memnuniyet duymaktayız. Bu hislerimiz mütaaddit vesilelerle her iki memleketin Devlet adamlarına ifade edilmiştir.

Son olarak Güvenlik Konseyinde cereyan eden Kıbrıs müzakereleri sırasında Fas delegesinin, Kıbrıs Türk Cemaati Başkanı Rauf Denktaş'a söz hakkı verilmesini müdafaa etmesi bizleri mütaahassis etmiştir.

Kendisi ile tarihî sıkı bağlarla merbut olduğumuz Tunus'la münasebetlerimiz çok dostanedir. Bu yıl içinde Tunus Cumhurbaşkanının memleketimize bir ziyarette bulunması bahis konusudur.

Libya ile münasebetlerimiz ananevi dostluk çerçevesi içinde gelişmektedir. Halen 8 tabip subayımız Libya Ordusunda vazife görmektedir. Diğer taraftan Libya'lı genç subay namzetlerine memleketimizde eğitimlerini geliştirmeleri için mümkün olan kolaylıklar sağlanmaktadır.

Arap dünyası ile Siyah Afrika arasında bir köprü mevkiinde bulunan genç Sudan Cumhuriyeti ile de münasebetlerimiz dostanedir. 1957 yılından itibaren bu ülkede de daimî bir Büyükelçiliğimiz mevcuttur. 1962 yılı İlkbaharında Doğu - Afrika'ya giden iyi niyet heyetimiz Sudan'ı da ziyaret etmiştir. Ayrıca Hükümetimizin davetlisi olarak Sudan'ın en nüfuzlu şahsiyetlerinden Başkumandan Vekili ve Devlet Vekili Hasan Beşir Nasr'da memleketimize bir ziyarette bulunmuştur. Ayrıca 1961 yılında Sudan'lı dört kimyager ve 19 teknisyen şeker fabrikalarımızda staj görmüştür.

Arap memleketleri ile iktisadi münasebetlerimiz :

Türkiye ile Arap memleketleri arasında iktisadi ve ticari münasebetlerin âzami ölçüde geliştirilmesinde memleketimiz yönünden büyük menfaatler bulunduğu ve bunun bu memleketlere karşı takibettiğimiz dostluk politikasının tabii bir icabı olduğuna şüphe yoktur. Bununla beraber bugün için, Arap memleketleri ile olan iktisadi ve ticari münasebetlerimizin arzu edilen seviyeye ulaşmamış bulunduğunu da kabul etmek zarureti vardır. Bütün Arap memleketleri ile olan yıllık ihracat ve ithalâtımız 15 - 20 milyon dolar gibi, gerek Türkiye gerek Arap memleketleri bakımından mühim sayılmıyacak bir rakama inhisar etmektedir.

Arap memleketleri ile ticari mübadele hacmimizin daha yüksek bir seviyeye erişmesi ve iktisadi münasebetlerimizin sıklaştırılması için alınabilecek tedbirlerin arasında Bakanlığımızı ilgilendiren başlıca husus olarak bu memleketlerle olan ahdi bağlarımız bulunmaktadır ki, ahdi bakımdan bugün Arap memleketleri ile ticari ve iktisadi münasebetlerimizin gelişmesine mâni olacak her hangi bir durum mevcut değildir. Arap memleketleri ile olan ticari münasebetlerimiz, daha ziyade serbesti esasına müstenittir. İki taraflı anlaşmalarımız bulunan memleketlerle de bu anlaşmaları günün ihtiyaçlarına uydurmak maksadıyla bir müddet önce temas ve müzakerelere başlanmıştır. Esasen Bakanlığım bilhassa komşu Arap memleketleri ile ticaretimizin gelişmesinin bu memleketlerle yeni birtakım anlaşmalar akdinden ziyade, her iki tarafın ticari ve iktisadi politikalarının bahsettiği imkânlar içerisinde, müteşebbis ve ticari bir zihniyetle hareket edilerek, mübadele mevzuu olabilecek hal ve hizmetlerin araştırılıp tesbitine bağlı bulunduğuna kaanidir. Halen Türkiye ile Arap memleketleri arasında yeni pek çok mübadele mevzuları bulunabileceğine şüphe yoktur. Memleketimizde sınıai kalkınmanın ilerlemesiyle birlikte bu memleketlere ihracedebileceğimiz mallarımızın adedinin de her gün biraz daha artacağı tabiidir.

Memleketimizle yakınımızda bulunan Arap memleketleri arasında ticari ve turistik münasebetlerin geliştirilmesine yardımcı olacağı cihetle Bakanlığımız bir müddet önce bu memleketlerle transit anlaşmaları akdi mevzuunu ele almış bulunmaktadır. İlk olarak Suriye ve Irak'a memleketlerimiz arasında serbestçe yolcu ve eşya nakline imkân verecek transit anlaşmaları akdini teklif ettik. Teklifimiz bu memleketlerce henüz incelenmektedir. Bahis konusu anlaşmalar aktedilebildiği takdirde, Türkiye ile Orta - Doğu Arap memleketleri arasında yolcu ve eşya nakliyatı her bakımdan kolaylaşacak ve teşvik edilmiş olacaktır. Bunun ise ticari ve iktisadi münasebetlerimizin gelişmesine büyük ölçüde yardımcı olacağına şüphe yoktur. Sözü geçen memleketlerle vâkı temaslarımızdan alınacak neticeye göre Orta - Doğudaki diğer Arap memleketlerine de aynı şekilde transit anlaşmaları akdini teklif edeceğiz.

Arap memleketleriyle olan ticari mübadelelerimiz hacmını artırmak ve umumiyetle her sahadaki iktisadi münasebetlerimizi geliştirmek maksadıyla tarafımızdan âzami gayret gösterilmekle beraber, bu gayretlerin ancak Arap memleketlerinden görülecek müspet mukabele ölçüsünde semereli olabileceği de takdir edilecektir.

Arap memleketlerinde yaşayan soydaşlarımız ve buralardaki Türk emläki :

Komşu Arap memleketleri ile aramızdaki münasebetlerde, bu memleketlerde yaşayan soydaşlarımızın durumu ile Türk emläkinin tabi tutulduğu muamele üzerinde önemle durulması gereken niteliktedir.

Irak'ta Kerkük ve Musul bölgesinde 650 000 soydaşımız yaşamaktadır. Bu memleketteki soydaşlarımız en basit azınlık hukukundan istifade ettirilmemekte ve aynı bölgedeki kürt ekalliyetine nazaran farklı muameleye tabi tutulmaktadır. Kasım idaresi zamanında 1959 yılı Haziranında Kerkük'te soydaşlarımıza karşı girişilen müessif olayları burada zikredilmelidir. Tarafımızdan vâkı müteaddit rica ve teşebbüslere rağmen soydaşlarımızın durumlarında iyiye doğru bir netice kaydına muvaffak olunamamıştır.

Keza Suriye'de yaşayan yekünü 20 bin civarında bulunan soydaşlarımızın durumları Irak'takilere daha iyi değildir.

Diğer taraftan halen Irak, Suriye, Mısır ve Suudi Arabistan'daki Türk emläki hukuk dışı tedbirlere mevzu teşkil eylemekte ve ilgili hükümetler bu konuda, milletlerarası hukuk prensiplerine dayanacak anlaşmalar yapmak üzere tarafımızdan dostça vâkı tekliflere aldırılmıyarak, Türk haklarını gasbedici tatbikata devamda ısrar eylemektedirler.

Türkiye ile Arap memleketleri arasında seyahat kolaylıkları ve vize rejimi :

Birleşik Arap Cumhuriyeti, Cezayir, Irak, Kuveyt, Libya, Fas, Lübnan, Suudi Arabistan, Sudan, Suriye, Ürdün ve Yemen vatandaşlarına normal vize rejimi çerçevesinde merkezden istizan edilmeksizin vize verilmektedir. Diğer taraftan, Türkiye ile Tunus arasında 21 Haziran 1962 tarihinde imzalanan Vize Muafiyeti Anlaşması gereğince, iki memleket vatandaşları, ikamet süresi üç ayı geçmemek şartıyla, vize almadan yekdiğerinin ülkesine seyahat edebilmektedirler.

Türkiye ile Arap memleketleri arasındaki seyahatler daha ziyade turistik maksatlarla ve Hac

ziyareti münasebetiyle yapılmaktadır. Gerçekten, son yıllarda memleketimize gelen veya Avrupa'ya gitmek üzere transit geçen Arap turist sayısı bir hayli artmıştır. Buna mukabil, 1961 yılında Hacca giden Türklerin sayısı 6 000 kişi civarında iken, bu miktar 1962 de 10 000, 1963 yılında ise 25 000 e yükselmiştir.

Arap memleketleri ile kültürel münasebetlerimiz :

Türkiye 30 sene evvel devrimlerini gerçekleştirmiş ve Batı hayat tarzını benimsemiş bir Devlettir. Türkiye'deki devrimler tecrübesi Arap âleminin alâkasını çekmiş ve başarılarımız bu memleketlerde örnek olarak alınmıştır. İlim, sanat ve kültür sahasında kaydettiğimiz gelişmelerin tanıtılması ve Arap memleketleri ile kültürel münasebetlerin sıklaştırılmasının arz ettiği faydayı müdrik bulunan Hükümetimiz bu sahadaki çalışmalarına hız vermiştir.

Cezayir ile memleketimiz arasında bir kültür anlaşması imzalanması prensip itibariyle kabul edilmiştir. 1963 - 1964 ders yılı için Cezayir Hükümeti emrine 4 burs tahsis edilmiştir. Millî Cezayir Kütüphanesine büyük miktarda kitap yardımı yapılmaktadır. Keza Rabat Üniversitesine külliyetli miktarda kitap hediye edilmiştir.

Irak ile memleketimiz arasında 29 . 3 . 1946 tarihli bir Kültür Anlaşması mevcuttur. Hükümetimiz tarafından 1963 senesi için Irak Hükümeti emrine 10 burs tahsis edilmiştir. Libya ile Türkiye arasında 9 . 2 . 1958 tarihli bir Kültür Anlaşması vardır. Keza Lübnan ile de 23.6.1959 tarihli bir Kültür Anlaşması mevcuttur. Tunus ile Şubat ayı içinde bir Kültür Anlaşması imzalanmıştır.

Birçok Arap memleketi ile öğretmen ve öğrenci mübadelesi yapılmakta, bu memleketlerde konser, konferanslar verdirilmekte, ayrıca sergiler açılmakta ve folklor ekiplerimiz gösteriler yapmaktadırlar.

Netice :

Hükümetimiz yukarıda arz edilen iyi niyetli tutumuna ilâveten Arap memleketleri ile her sahada iş birliğini en ileri seviyeye götürmek maksadiyle büyük gayretler sarf etmektedir.

Türkiye'nin Arap memleketlerine müteveccih politikası böylece hiçbir iltibasa meydan vermiye-

cek şekilde heyeti umumiyesi itibariyle büyük bir vuzuh ve devamlılık arz ederken, bu memleketlerin Türkiye'ye karşı politikaları aynı istikrarı gösterememekte ve şu veya bu sebeplerle ve bazan da mümasil niyetlerden mülhem bulunmadığı cihetle, ikili münasebetlerde bazan iyiye, zaman zaman da kötüye giden tahavvüller, maalesef vukuagelmektedir.

Suriye Devlet adamlarının ve zaman zaman bâzı Arap teşekküllerinin anavatan toprağı İskenderun'dan «gasbedilmiş topraklar» olarak bahsetmeleri ve İskenderun'un zorla geri alınacağını her vesile ile ileri sürmeleri en azından esef vericidir. Son olarak, haklı Kıbrıs dâvamızda, Arap memleketlerinden bir kısmının bizi desteklemedikleri, hattâ bunlardan bâzılarının memleketimiz aleyhinde vaziyet aldıkları müşahede edilmektedir.

Her sahada en yakın iş birliği tesisi yolunda tarafımızdan en hâlisane niyetlerle sarf edilen gayretleri bâzı Arap memleketlerinin cevapsız bırakmalarından üzüntü duymaktayız. Fakat bu konuda Hükümetimize hiçbir kusur izafe edilmesi mümkün değildir.

4. — *Afyon Karahisar Milletvekili Şevki Güler'in, 1 Kasım 1961 tarihinden 1 Şubat 1964 tarihine kadar, Başkanlık Divanı üyeleriyle Meclis Hesaplarını İnceleme Komisyonu üyelerinden, kimlere ne miktar harcırah ödendiğine dair soru önergesi ve Millet Meclisi Başkanı Fuad Sirmen'in yazılı cevabı (7/448)*

Millet Meclisi Başkanlığına

1 Kasım 1961 tarihinden 1 Şubat 1964 tarihine kadar, Meclis Riyaset Divanı üyelerinden ve Meclis Hesaplarını İnceleme Komisyonu üyelerinden kimlere;

- Ne miktar harcırah ödendiğini,
- Ödenen harcırahlar için yapılan vazifelerin neler olduğunu,
- Harcırah alan kimselerin kimin emri ile vazifeye gittiklerini,

Yazılı olarak tarafıma bildirilmesini rica ederim.

20 . 2 . 1964

Afyon Karahisar Milletvekili
Şevki Güler

Millet Meclisi
Genel Sekreterliği 17 . 3 . 1964
Kanunlar Müdürlüğü
7/448
Sayı : 8225 - 47022

Sayın Şevki Güler
Afyon Karahisar Milletvekili

İlgi : 20 . 2 . 1964 tarihli önergeniz cevabıdır :

1 Kasım 1961 tarihinden 1 Şubat 1964 tarihine kadar, Başkanlık Divanı üyeleriyle Meclis Hesaplarını İnceleme Komisyonu üyelerinden kimlere ne miktar yolluk ödendiğine dair yazılı sorunuz cevabını taşıyan liste ilişik olarak sunulmuştur.

Saygılarımla.

Fuad Sirmen
Millet Meclisi Başkanı

5. — *Afyon Karahisar Milletvekili Şevki Güler'in, 1 Kasım 1961 tarihinden 1 Şubat 1964 tarihine kadar, Millet Meclisi İdare Âmirlerinden, bu sıfat ve memuriyetle, yurt dışına giden olup olmadığına dair soru önergesi ve Millet Meclisi Başkanı Fuad Sirmen'in yazılı cevabı (7/449)*

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki hususların yazılı olarak tarafıma bildirilmesine müsaadelerinizi rica ederim.

22 . 2 . 1964

Afyon Milletvekili
Şevki Güler

1. 1 Kasım 1961 tarihinden 1 Şubat 1964 tarihine kadar, Millet Meclisi Divan üyelerinden olan İdare Âmirlerinden, İdare Âmiri sıfatıyla veya İdare Âmirliği vazifesi ile yurt dışına giden olmuş mudur?

2. İdare âmirlerinden sıfat ve vazifeleri ile yurt dışına giden olmuş ise hangi memlekete gittiği ve ne miktar harciraah ödenmiştir.?

Millet Meclisi
Genel Sekreterliği 17 . 3 . 1964
Kanunlar Müdürlüğü
7/449
Sayı : 8247 - 45796

Sayın Şevki Güler
Afyon Karahisar Milletvekili

İlgi : 22 . 2 . 1964 tarihli önergeniz cevabıdır :

1 Kasım 1961 tarihinden 1 Şubat 1964 tarihine kadar, Millet Meclisi İdare Âmirlerinden, bu sıfat ve memuriyetle yurt dışına giden olmamıştır.

Keyfiyet, yazılı sorunuz cevabı olarak, bilgilerinize sunulur.

Saygılarımla.

Millet Meclisi Başkanı
Fuad Sirmen

6. — *İçel Milletvekili Mazhar Arıkan'ın, Mut ilçesi Müftüsünün emekliye sevk edilmesinde hatalı hareket edilmiş olup olmadığına dair soru önergesi ve Devlet Bakanı İbrahim Saffet Omay'ın yazılı cevabı (7/454)*

Millet Meclisi Başkanlığına

Mersin iline bağlı Mut ilçesi Müftüsü İbrahim Babak'ın emekliye sevk edilmiş olduğunu teessürle öğrenmiş bulunuyorum. Şu anda görsen şahsan tanıyamıyacağım kadar münasebetim bulunmayan bu şahsın tabii tutulduğu muameleden teessür duymamın sebebini arza çalışacağım :

Aynı yerde Ömer Ali Keskin isminde bir de vâiz vardır. Bu şahsın gözü müftülüktedir. Ve müftü hakkında halkın itimadını selbedecek hafif konuşmalar yaptığı ve bunun politik ihtilâtlara sebeb olacağı mahzuruna asla iltifat etmediği ve hattâ gaye için fayda da umduğu hususları ilçeyi ziyaretimizde sık sık söylenirdi. Her hangi bir teşebbüse geçmeyişimizin sebebi ise, bir din adamının iltifatta beis göremediği

bu hareketlerin şanssız olup hiç bir yerde makes bulamiyacağı samimî inancı idi.

Müftülüğe vâiz Ömer Ali Keskin'in tâyinine esas olmak üzere ilçe kaymakamlığına inhasının yapıldığını öğrenmiş bulunuyorum. Doğru ise yukarıda arz ettiğim sistemli ve sabırlı faaliyetin mevcudiyetine bu bir delil değil midir?

1. Müftünün emekliye sevkî işinin hatalı olduğu kanaatindeyim. Zira ilmî kıfayeti ve sağlık durumunun normal olduğu hakkında kanaatbahş vesikalar bulunmaktadır. Hatta kendisi Ankara'ya çağrılarak bu hal bizzat müşahede edilebilir düşüncesindeyim. Böyle hatalı bir hareket Sayın Hıfzı Oğuz Bekata zamanında Erdemli ilçesi Müftüsü için de iera olunmuştu. Mesele Meclise intikal etmişti. Sayın Bekata bir Devlet adamına yaraşır anlayış içinde durumu tetkik edip derhal muameleyi tashih eyleme imkânını vermişlerdi. Şimdi benim mâruzatımı tetkik buyuracak sayın bakan'a aklarını istirham ederek arz etmek isterim ki, kendilerine en az Sayın Bekata kadar samimî inancım vardır. Takdir kendilerindir. Düşüncelerini öğrenmek istemekteyim.

2. Müftünün yerine tâyini istenen vâizin durum ve tutumunu kısaca arz ettim. Talebinin iş'afı halindeki mahzurları arza lüzum görmemekteyim. Şu kadarını müsaadeleriyle arz etmek isterim ki, mesnedi ve felsefesi hak ve ahlâk olan dinî inanç ve arzuları inciterek, ikbali başkalarının mağduriyetine basmak suretiyle arzlayanların cesaretini kıracak ve onları iyiyeye sevk ve bu yolda hisli kılacak muamele tarzı tercih olunmalıdır. Her haliyle takdir yüksek makamlarına mevdudur. Sayın Bakan'ın bu iş içinde düşüncelerini öğrenmek isterim.

Vâkı maruzatım hakkında Sayın Devlet Bakanı tarafından yazılı olarak cevapta bulunulmasına delâletlerinizi saygıyla arz ve rica ederim.

27 . 2 . 1964

Mazhar Arıkan
İçel Milletvekili

T. C.

Diyanet İşleri Başkanlığı 16 . 3 . 1964
Zatişleri Sicil ve Lv. Md. 121 - 2230

Konu : Mut sabık Müftüsü İbrahim Babak Hk.

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

İlgi : Genel Sekreterlik Kanunlar Müdürlüğü
2 . 3 . 1964 gün ve 7 - 454/8319 - 46138 sayılı yazıya :

Mut Müftüsü İbrahim Babak'ın emekliye ayrılması sebebi hakkında İçel Milletvekili Sayın Mazhar Arıkan tarafından verilen yazılı olarak cevaplandırılması istenilen 27 . 2 . 1964 tarihli soru önergesi üzerine müftünün dosyası incelendi.

1. Müftü 81 yaşındadır. Ancak beş metreden parmak sayacak kadar gözleri durmuş, işitmesi oldukça zayıflamıştır.

2. Müftülüğe ait dinî görevlerden başka, tahakkuk âmirligi, ayniyat mutemetligi, bölgedeki vazifelilerin murakabe ve kontrolü, Hayrat Hademesi Komisyon Başkanlığı ve köy imamlarını imtihan ve buyrultu işleri gibi görevleri yapmakla mükellef bulunan ve bu işleri yaşlılığı dolayısıyla yapamaz hale geldiği anlaşılan adı geçen tezkiye âmirlerinden de müspet-sicil alamamıştır.

3. 5434 sayılı Kanununun 40 ncı maddesinin (C) fıkrasına göre, müftülerin 65 yaşını doldurduktan sonra vazifesini yapmaya yetersizlikleri Diyanet İşleri Başkanlığına belirtilinceye kadar vazife görebilmeleri teviz edilmiştir. Bu yetersizlik de sabit olmuş olduğundan, yerine yeterli ve enerjik bir müftünün getirilmesi maksadıyla adı geçen emekliye sevk edilmiştir.

4. İlçe vâizinin tahriki ve yerine vâizin müftü olarak getirilmesi bahis konusu değildir. Çünkü tahsili, müftü olmaya yeterli değildir.

Cevabımızın Sayın Mazhar Arıkan'a iletilmesini saygularıyla rica ederim.

Devlet Bakanı
İbrahim Saffet Omay

Cumhuriyet Senatosu Tokat Üyesi Zihni Betil ve 25 arkadaşının Cumhuriyet Senatosu üyeleri Seçimi Kanununun değiştirilmesine dair kanun teklifinin, (seçimlerin dar bölge usulü ile yapılmasına dair kanun teklifi) ile birlikte görüşülmesini sağlamak maksadıyla geri bırakılması hakkındaki önergeye verilen oyların sonucu

(Bu oylamada iki kabul oy pusulası yanlışlıkla çift kullanıldığından önerge başka birleşimde yeniden açık oya sunulacaktır.)

Üye sayısı : 450
Oy verenler : 349
Kabul edenler : 174
Reddedenler : 174
Çekinserler : 1
Oya katılmıyanlar : 92
Açık üyelikler : 9

[Kabul edenler]

ADANA

Hasan Aksay
Yusuf Aktimur
Ali Bozdoğanoglu
Ahmet Savrun
İbrahim Tekin
Ahmet Topaloğlu

ADİYAMAN

Arif Atalay
Ali Turanlı

AFYON KARAHİSAR

Şevki Güler
Mehmet Turgut

ANKARA

Muhlis Ete
İsmail Gence
İhsan Köknel
Mehdi Mihçioğlu
Zühtü Pehlivanlı
Ferhat Nuri Yıldırım
Abdullah Kemâl Yörük

ANTALYA

İhsan Ataöv
Hasan Fehmi Boztepe
Ömer Eken

ARTVIN

Nihat Ata
Sabit Osman Avcı

AYDIN

Hilmi Aydınçer
Melâhat Gedik
Reşat Özardı
İsmet Sezgin

BALIKESİR

Cihat Bilgehan
Kaya Bulut
Mithat Şükrü Çavdaroglu
Gökhan Evliyaoglu
Cevat Kanpulat

Ahmet İhsan Kırmırlı
Cihat Turgut

BİLECİK

Şadi Binay
Orhan Tuğrul

BİNGÖL

Habib Rıza Ünal

BOLU

Turgut Çulha
Fuat Ümit

BURDUR

Mehmet Özbey

BURSA

Edip Rüştü Akyürek
Ekrem Paksoy
Mustafa Tayyar
Ahmet Türkel
Ziya Uğur
İsmail Yılmaz

Baha Cemal Zağra

ÇANAKKALE

Ahmet Nihat Akay

ÇANKIRI

Rahmi İnceler
Şaban Keskin

ÇORUM

Muzaffer Dündar
Abdurrahman Güler
Faruk Küreli
İhsan Tombuş

DENİZLİ

Sinan Bosna
Mehmet Çobanoğlu
İbrahim Kocatürk
Remzi Şenel

DIYARBAKIR

Aduan Aral

EDİRNE

Talât Asal
İlhami Ertem
Nazmi Özogul

ELAZIĞ

Naci Güray
Ömer Faruk Sanaç

ERZİNCAN

Hüsamettin Atabeyli
Sadık Perinçek

ERZURUM

Ertuğrul Akça
Nihat Diler
Tahsin Telli

ESKİŞEHİR

Ertuğrul Gazi Sakarya
Seyfi Öztürk
Aziz Zeytinoğlu

GAZİANTEP

Kudret Mavitan
Süleyman Ünlü

GİRESUN

Mustafa Kemal Çilesiz
Nizamettin Erkmen
İbrahim Etem Kılıçoglu
Ali Köymen

GÜMÜŞANE

Necmeddin Küçüker
Sabahattin Savacı

HATAY

Ali Muhsin Bereketoglu

İÇEL

Mazhar Arıkan
Burhan Bozdoğan
Celâl Kılıç
İhsan Önal

İSPARTA

Ali İhsan Balım
Sadettin Bilgiç
Mustafa Güleçgil

İSTANBUL

İbrahim Abak
Ziya Altınoglu
Mahmut Rıza Bertan
Nurettin Bulak
Tahsin Demiray
Muhiddin Güven
Ahmet Oğuz
Şahabettin Orhon
İsmail Hakkı Tekinel

İZMİR

Şükrü Akkan
Mehmet Ali Aytaç
Muzaffer Dösemeci
Ali Naili Erdem
Ragıp Gümüşpala
İhşan Gürsan
Saim Kaygan
Nihat Kürşat
Şinasi Osma

KARS

Necmettin Akan
Lâtif Aküzüm

KASTAMONU

Sabri Keskin
İsmail Hakkı Yılanlıoğlu

KAYSERİ

Abdülhalim Aras
Hüsamettin Gümüşpala
Vedat Ali Özkan

KIRKLARELİ

Fikret Filiz

KOCAELİ

Hâldan Kısayol

KONYA

Selçuk Aytan
Ahmet Gürkan
Faruk Sükan

ADANA

Mehmet Geçioğlu

ADİYAMAN

Mahmut Deniz
Mehmet Özbay
AFYON KARAHİSAR

Asım Yılmaz
Şükrü Yüzbaşıoğlu

AĞRI

Rıza Polat

AMASYA

Mustafa Kemal Karan

ANKARA

İsmail Rüştü Aksal
Hüseyin Ataman
Raif Aybar
Nihat Berkkan
Fuat Börekçi
Bülent Ecevit

Cahit Yılmaz

Sait Sına Yücesoy

KÜTAHYA

Sezai Sarpaşar

MANİSA

Neriman Ağaoğlu
Süleyman Çağlar
Yakup Kadri Karaosmanoğlu

Nusret Köklü

Hurrem Kubat

Hilmi Okçu

Yakup Yakut

Nahit Yenisehirlioğlu

MARAŞ

Kemal Bağcıoğlu

Ali Hüdayioğlu

Enver Kaplan

Adnan Karaküçük

MARDİN

Esat Kemal Aybar

MUĞLA

Adnan Akarca

İlhan Tekinalp

MUŞ

Sami Öztürk

NEVŞEHİR

Ramazan Demirsoy

NİĞDE

Haydar Özalp

Oğuzdemir Tüzün

ORDU

Refet Aksoy

Ata Bodur

Şadi Pehlivanoglu

RİZE

Erol Yılmaz Akçal

Arif Hikmet Güner

SAKARYA

Nuri Bayar

Muslihittin Gürer

Hami Tezkan

SAMSUN

Mehmet Başaran

Hâmit Kiper

Hüseyin Özalp

Osman Şahinoğlu

SIIRT

Hayrettin Özgen

SİNOP

Mustafa Kaptan

SİVAS

Cevad Odyakmaz

Reşat Turhan

Mahmut Vural

TEKİRDAĞ

Fethi Mahramlı

TOKAT

Sabahattin Baybura

H. Ali Dizman

Mehmet Kazova

Zeyyat Kocamemi

TRABZON

Ekrem Dikmen

Selâhattin Güven

Nazmi Ökten

Zeki Yağmurdereli

TUNCELİ

Vahap Kışoğlu

URFA

Kemal Badıllı

Kadri Eroğan

UŞAK

Ahmet Tahtakılıç

YOZGAT

Turgut Nizamoglu

ZONGULDAK

Ahmet Fuat Ak

Ramiz Karakaşoğlu

Sadık Tekin Müftüoğlu

Yusuf Ziya Yücebilgin

[Reddedenler]

İbrahim Sıtkı Hatipoğlu

İbrahim İmirzalıoğlu

Emin Paksüt

İlyas Seçkin

Ahmet Üstün

ANTALYA

Etem Ağva

ARTVİN

Saffet Eminağaoğlu

AYDIN

Nedim Müren

BALIKESİR

Fennâ İslimyeli

Süreyya Koç

Mehmet Tiritoğlu

BOLU

Zeki Baltacıoğlu

Kemal Demir
Kâmil İnal

BURDUR

Fethi Çelikbaş

Nadir Yavuzkan

BURSA

Sadrettin Çanga

Cevdet Perin

ÇANAKKALE

Burhan Arat

Süreyya Endik

Şefik İnan

ÇORUM

Nuri Ahıskaloğlu

Hilmi İncesulu

Necmi Ökten

DENİZLİ

İsmail Ertan

Âtîf Şohoğlu

DİYARBAKIR

Şehmus Arslan

Yusuf Azizoglu

Hilmi Güldoğan

Recai İskenderoğlu

EDİRNE

Süleyman Bilgen

ELÂZİĞ

Nurettin Ardıçoğlu

Hürrem Müftügil

Kemal Satır

ERZİNCAN

Zeynel Gündoğdu

Naci Yıldırım

ERZURUM

Turhan Bilgin

Cevat Dursunoğlu

Gıyasettin Karaca

ESKİŞEHİR

Şevket Asbuzoğlu
İbrahim Cemalçılar
Celâlettin Uzer

GAZİANTEP

Muzaffer Canbolat
Ali İhsan Göğüş
Hüseyin İncioğlu
Mithat San

GİRESUN

Naım Tirali

GÜMÜŞANE

Halis Bayramoğlu
Nureddin Özdemir

HAKKÂRİ

Ahmet Zeydan

HATAY

Bahri Bahadır
Abdullah Cilli
Ahmet Sırrı Hocaoğlu
Şekip Inal
Sâki Zorlu

İÇEL

Mehmet Ali Arslan

Yahya Dermancı

Sadık Kutlay

İSPARTA

Lokman Başaran

İSTANBUL

Cihad Baban
Suphi Baykam
Ratip Tahir Burak
Orhan Eyüboğlu
Fahrettin Kerim Gökav
Ali Coşkun Kırcı
Hilmi Oben
Oğuz Oran
Selim Sarper
Reşit Ülker

Sabri Vardarlı

Zeki Zeren

İZMİR

Arif Ertunga
Ziya Hanhan
Şeref Bakşık
Necip Mirkelâmoğlu
Kadri Özek
Mustafa Uyar
Lebit Yurdoğlu

KARS

Hasan Erdoğan
Komal Güven
Kemal Kaya
Kemal Okyay
Sırrı Öktem
Bahtiyar Vural
Rıza Yalçın

KASTAMONU

İhsan Şeref Dura
Ali Özdikmenli

KAYSERİ

Turhan Feyzioğlu
Mehmet Göker
Mehmet Sağlam
Bahri Yazır

KIRKLARELİ

Abdurrahman Altuğ
Hasan Tahsin Uzun

KİRŞEHİR

Ahmet Bilgin

KOCAELİ

Şahabettin Bilgisu
Nihat Erim

KONYA

İrfan Baran
İhsan Kabadayı
Mekki Keskin
Abdüsamet Kuzucu
Rüştü Özal
Fakih Özfakih

Fakih Özlen

Vefa Tanır

KÜTAHYA

Ahmet Bozbay
Rauf Kıray

MALATYA

Nurettin Akyurt
Mehmet Delikaya
Halit Ziya Özkan

MANİSA

Muammer Erten
Şevket Raşit Hatipoğ
Hasan Fehmi Evliya

MARAŞ

Kemalî Bayazıt

MARDİN

Mehmet Ali Arıkan
Şevki Aysan
Vahap Dizdaroğlu
Talât Oğuz

MUĞLA

Hilmi Baydur
Turan Şahin

NEVŞEHİR

Halit Fikret Aka

NİĞDE

Asım Eren

Ruhi Soyer

ORDU

Yusuf İzzettin Ağaoğlu
Ferda Güley

Arif Hikmet Onat

SAKARYA

Burhan Akdağ

SAMSUN

Nurettin Ceritoğlu
Fevzi Ceylân
İlyas Kılıç

SIIRT

Cevdet Aydın
Süreyya Öner

SINOP

Mahmut Alicanoğlu
Haşim Tarı

SİVAS

Adil Altay
Rahmi Çeltekli
İbrahim Göker
Rahmi Günay
Ahmet Kangal

TEKİRDAĞ

Turhan Kut
Hayri Mumcuoğlu

TOKAT

Reşit Önder
Bekir Şeyhoğlu

TRABZON

Ahmet Şener
Ali Rıza Uzuner

TUNCELİ

Fethi Ülkü

URFA

Osman Ağan
Atalay Akan
Bekir Sami Karahanlı
Sabri Kılıç
Celâl Öncel

UŞAK

Ali Rıza Akbıyıkoğlu
İbrahim Bulanalp

VAN

İhsan Bedirhanoğlu
Şükrü Köseroğlu

YOZGAT

İsmail Hakkı Akdoğan
Mustafa Kepir
Celâl Sungur
Veli Uyar

ZONGULDAK

Kenan Esengin
Suphi Konak
Mehmet Ali Pestileci

[Çekinsler]

SAKARYA

Ekrem Alican

[Oya katılmayanlar]

ADANA

Kasım Gülek
Ahmet Karamüftüoğlu

Melih Kemal Küçüktepe
Cavit Oral

Kemal Sarıbrahimoğlu
Halûk Nur Bâki

Veli Başaran
Hasan Dinçer

AĞRI
Nevzat Güngör
Kerem Özcan
AMASYA
Reşat Arpacıoğlu
İsmail Sarıgöz
Nevzat Şener
ANKARA
Burhan Apaydın
Osman Bölükbaşı
Mustafa Kemal Erko-
van
ANTALYA
Rafet Eker
Nazmi Kerimoğlu
Nihat Su
AYDIN
Orhan Apaydın
Mustafa Şükrü Koç
BALIKESİR
Ahmet Aydın Bolak
BİNGÖL
M. Süddık Aydar
BİTLİS
Nafiz Giray
Müştak Okumuş
BOLU
Ahmet Çakmak
BURSA
Hikmet Akalın
İbrahim Öktem (B.)
ÇANAKKALE
Refet Sezgin

ÇANKIRI
Kâzım Arar
Nurettin Ok (Baş. V.)
DENİZLİ
Hüdaî Oral (B.)
DIYARBAKIR
Vefik Piringcioğlu
Alp Doğan Şen
EDİRNE
Fahir Giritlioğlu
ERZURUM
Şerafettin Korunay
Adnan Şenyurt (İ.)
GAZİANTEP
Osman Orhan Bilen
GİRESUN
Ali Cüceoğlu
İSTANBUL
Ferruh Bozbeyle
(Bşk. V.)
Ömer Zekâî Dorman
Saadet Evren
Naci Öktem (İ.)
Vahyi Özarar
İlhami Sancar
Hüsamettin Tiyanşan
Abdurrahman Yazgan
Malik Yolaç (B.)
İZMİR
Osman Sabri Adal
KASTAMONU
Avni Doğan
Fethi Doğançay

Osman Zeki Oktay
KAYSERİ
Mehmet Yüceler (B.)
KIRKLARELİ
Mehmet Alâeddin Eriş
KİRŞEHİR
Memduh Erdemir
Halil Özmen
KOCAELİ
Süreyya Sofuoğlu
KONYA
Kemal Ataman
Kadircan Kafılı
Ömer Kart
KÜTAHYA
Ali Erbek
Mehmet Kesen
Sadrettin Tosbi
MALATYA
H. Avni Akşit (İ.)
Ahmet Fırat
İsmet İnönü (Başbakan)
MARDİN
Seyfi Güneşan
MUĞLA
Cevdet Oskay
MUŞ
Sait Mutlu
NEVŞEHİR
Ali Baran Numanoğlu
NİĞDE
Mehmet Altınsoy
ORDU
Orhan Naim Hazinedar

Ata Topaloğlu
RİZE
Fuad Sirmen (Başkan)
Cevat Yalçın
SAKARYA
Yusuf Ulusoy
SAMSUN
Ali Fuat Alişan
Bahri Cömert
Kâmrân Evliyaoğlu
Fevzi Geveci
SİRT
Adil Yaşa
SINOP
Cemil Karahan
SIVAS
Sebati Hastaoğlu
Güner Sarısözen
Tahsin Türkey
TEKİRDAĞ
Orhan Öztrak (B.)
TOKAT
Ali Rıza Ulusoy
TRABZON
Ali Şakir Ağanıoğlu
Kâmurân Ural
VAN
Muslih Görentaş
(İ. Ü.)
YOZGAT
İsmet Kapısız
ZONGULDAK
Feyzi Fırat

[Açık üyelikler]

Aydın	1	Manisa	1
Erzurum	1	Muş	1
Hatay	1	Trabzon	1
İstanbul	1	Zonguldak	1
Kocaeli	1		
		Yekûn	9

Ankara Milletvekili Burhan Apaydın'ın, yoklama ve nısapların tesbiti yönünden İktüzük tatbikatiyle ilgili önergesi hakkında Millet Meclisi Başkanlık Divanı Kararına verilen oyların neticesi

(Yeter çoğunluk yoktur.)

Üye sayısı : 450
Oy verenler : 221
Kabul edenler : 183
Reddedenler : 32
Çekinserler : 6
Oya katılmıyanlar : 220
Açık üyelikler : 9

[Kabul edenler]

ADANA
Mehmet Geçioğlu
ADIYAMAN
Mahmut Deniz
Mehmet Özbay
AFYON KARAHİSAR
Hasan Dinger
Asım Yılmaz
Şükrü Yüzbaşıoğlu
AĞRI
Rıza Polat
AMASYA
Reşat Arpacıoğlu
Mustafa Kemal Karan
ANKARA
İsmail Rüşti Aksal
Burhan Apaydın
Nihat Berkkan
Fuat Börekçi
Bülent Ecevit
Muhlis Ete
İbrahim Sıtkı Hatip-
oğlu
İbrahim İmirzalıoğlu
Emin Paksütt
İlyas Seçkin
Ahmet Üstün
Abdülhak Kemal Yörük
ANTALYA
Etem Ağya
ARTVİN
Saffet Eminağaoğlu
AYDIN
Mustafa Şükrü Koç
Nedim Müren

BALIKESİR
Femî İslimyeli
Süreyya Koç
Mehmet Tiritioğlu
BİTLİS
Müştak Okumus
BOLU
Zeki Baltacıoğlu
Ahmet Çakmak
BURDUR
Fethi Çelikbaş
Nadir Yavuzkan
BURSA
E dip Rüşti Akyürek
Sadrettin Çanga
İbrahim Öktem
Cevdet Perin
ÇANAKKALE
Burhan Arat
Süreyya Endik
Şefik İnan
ÇORUM
Nuri Ahıskalıoğlu
Hilmi İncesulu
Necmi Ökten
İhsan Tombuş
DENİZLİ
İsmail Ertan
Atif Şohoğlu
Hüdaî Oral
DIYARBAKIR
Şehmus Arslan
Hilmi Güldoğan
Recai İskenderoğlu
EDİRNE
Süleyman Bilgen

Fahir Giritlioğlu
ELAZIĞ
Nurettin Ardoğlu
Hürrem Müftügil
Kemal Satır
ERZİNCAN
Zeynel Gündoğdu
Naci Yıldırım
ERZURUM
Cevat Dursunoğlu
Gıyasettin Karaca
Tahsin Telli
ESKİŞEHİR
Şevket Asbuzoğlu
İbrahim Cemalçılar
GAZİANTEP
Muzaffer Canbolat
Ali İhsan Gögüş
Hüseyin İncioğlu
Mithat San
GİRESUN
Mustafa Kemal Çilesiz
Naim Tirali
GÜMÜŞANE
Halis Bayramoğlu
Necmeddin Küçükler
Nureddin Özdemir
HAKKARİ
Ahmet Zevdan
HATAY
Bahri Bahadır
Ahmet Sırrı Hoçaoğlu
Şekip İnal
Sâki Zorlu
İÇEL
Mazhar Arıkan

Yahya Dermancı
Sadık Kutlay
İSPARTA
Lokman Başaran
İSTANBUL
Cihad Baban
Suphi Baykam
Ratip Tahir Burak
Orhan Eyüboğlu
Fahrettin Kerim Gökay
Ali Coşkun Kurea
Hilmi Oben
Oğuz Oran
Selim Sarper
Reşit Ülker
Sabri Vardarlı
Zeki Zeren
İZMİR
Şeref Bakşık
Arif Ertunga
Ziya Hanhan
Necip Mirkelâmoğlu
Kadri Özek
Mustafa Uyar
Lebit Yurdoğlu
KARS
Hasan Erdoğan
Kemal Güven
Kemal Kaya
Kemal Okyay
Sırrı Öktem
Bahtiyar Vural
Rıza Yalçın
KASTAMONU
Fethi Doğançay
Ali Özdikmenli

KAYSERİ

Mehmet Göker
Mehmet Sağlam
Bahri Yazır

KIRKLARELİ

Mehmet Alâeddin Eriş
Abdurrahman Altuğ
Hasan Tahsin Uzun

KOCAELİ

Şahabettin Bilgisu

KONYA

Ihsan Kabadayı
Abdüssamet Kuzucu
Rüştü Özal
Fakih Özfakih
Fakih Özlen
Vefa Tanır

KÜTAHYA

Ahmet Bozbay
Ali Erbek
Rauf Kıray

MALATYA

Nurettin Akyurt
Mehmet Delikaya
Halit Ziya Özkan

MANİSA

Şevket Raşit Hatipoğlu
MARAŞ

Kemalî Bayazıt
Hasan Fehmi Evliya

MARDİN

Mehmet Ali Arıkan
Şevki Aysan
Vahap Dizdaroğlu
Talât Oğuz

MUĞLA

Hilmi Baydur
Cevdet Oskay
Turan Şahin

NEVŞEHİR

Halit Fikret Aka
NİĞDE

Asım Eren
Ruhi Soyer
Oğuzdemir Tüzün

ORDU

Yusuf İzzettin Ağaoğlu
Ferda Güley
Arif Hikmet Onat

SAKARYA

Burhan Akdağ

Yusuf Ulusoy

SAMSUN

Nurettin Ceritoğlu
Fevzi Ceylan
İlyas Kılıç

SİRT

Cevdet Aydın

SİNOP

Mahmut Alicanoğlu
Haşim Tarı

SİVAS

Adil Altay
Rahmi Çeltekli
İbrahim Göker
Rahmi Günay
Ahmet Kangal
Cevad Odyakmaz
Mahmut Vural

TEKİRDAĞ

Turhan Kut
Hayri Mumcuoğlu

TOKAT

Zeyyat Kocamemi
Reşit Önder
Bekir Şeyhoğlu

TRABZON

Ali Şakir Ağançoğlu
Ahmet Şener
Ali Rıza Uzuner

TUNCELİ

Vahap Kışoğlu
Fethi Ülkü

URFA

Osman Ağan
Atalay Akan
Bekir Sami Karahanlı
Sabri Kılıç
Celâl Öncel

UŞAK

Ali Rıza Akbıyıkçoğlu
İbrahim Bulanalp

VAN

Şükrü Köserreisioğlu
YOZGAT

İsmet Kapısız
Celâl Sungur
Veli Uyar

ZONGULDAK

Kenan Esengün
Suphi Konak
Mehmet Ali Pestilci

[Reddedenler]

AFYON KARAHİSAR

Veli Başaran
Hüseyin Ataman
İhsan Köknel

BALIKESİR

Mithat Şükrü Çavdar-
oğlu

BOLU

Kâmil İnal
Fuat Ümit

ÇANKIRI

Şaban Keskin

ERZURUM

Nihat Diler

ESKİŞEHİR

Seyfi Öztürk

HATAY

Abdullah Cilli

İSTANBUL

Ahmet Oğuz

KASTAMONU

İsmail Hakkı Yılanlı-
oğlu

KIRŞEHİR

Ahmet Bilgin
Memduh Erdemir

KONYA

İrfan Baran

KÜTAHYA

Mehmet Kesen

MARDİN

Seyfi Güneşan

MUŞ

Sami Öztürk

NİĞDE

Haydar Özalp

ORDU

Refet Aksoy

SAKARYA

Ekrem Alican

SAMSUN

Mehmet Başaran

SİRT

Hayrettin Özgen

Adil Yaşa

SİVAS

Reşat Turhan

TOKAT

Sabahattin Baybura

TRABZON

Nazmi Ökten

UŞAK

Ahmet Tahtakılıç

VAN

İhsan Bedirhançoğlu

YOZGAT

İsmail Hakkı Akdoğan
Mustafa Kepir

ZONGULDAK

Yusuf Ziya Yücebilgin

[Çekinseler]

ÇANKIRI

Rahmi İnceler

GİRESUN

Ali Cüceoğlu

KASTAMONU

İhsan Şeref Dura

KOCAELİ

Nihat Erim

MANİSA

Yakup Kadri Karaos-
manoğlu

TOKAT

Ali Rıza Ulusoy

[Oya katılmıyanlar]

ADANA

Hasan Aksay
Yusuf Aktimur
Ali Bozdoğanoğlu
Kasım Gülek
Ahmet Karamüftüoğlu
Melih Kemal Küçükte-
pepınar
Cavit Oral
Kemal Sarıbrahimoğlu
Ahmet Savrun
İbrahim Tekin
Ahmet Topaloğlu

ADIYAMAN

Arif Atalay
Ali Turanlı

AFYON KARAHİSAR

Halûk Nur Bâki
Şevki Güler
Mehmet Turgut

AĞRI

Nevzat Güngör
Kerem Özcan

AMASYA

İsmail Sarıgöz
Nevzat Şener

ANKARA

Raif Aybar
Osman Bölükbaşı
Mustafa Kemal Erko-
van

İsmail Gence

Mehdi Mihçioğlu

Zühtü Pehlivanlı

Ferhat Nuri Yıldırım

ANTALYA

İhsan Ataöv
Hasan Fehmi Boztepe

Ömer Eken

Rafet Eker

Nazmi Kerimoğlu

Nihat Su

ARTVİN

Nihat Ata

Sabit Osman Avcı

AYDIN

Orhan Apaydın

Hilmi Aydınçer

Melâhat Gedik

Reşat Özarda

İsmet Sezgin

BALIKESİR

Cihat Bilgehan
Ahmet Aydın Bolak
Kaya Bulut
Gökhan Evliyaoğlu
Cevat Kanpulat
Ahmet İhsan Kırmılı

Cihat Turgut

BİLECİK

Şadi Binay

Orhan Tuğrul

BİNGÖL

M. Siddık Aydar

Halit Rıza Ünal

BITLİS

Nafiz Giray

BOLU

Turgut Çulha

Kemal Demir (B.)

BURDUR

Mehmet Özbey

BURSA

Hikmet Akalın

Ekrem Paksoy

Mustafa Tayyar

Ahmet Türkel

Ziya Uğur

İsmail Yılmaz

Baha Cemal Zağra

ÇANAKKALE

Ahmet Nihat Akay

Refet Sezgin

ÇANKIRI

Kâzım Arar

Nurettin Ok (Bşk. V.)

ÇORUM

Muzaffer Dünder

Abdurrahman Güler

Faruk Küreli

DENİZLİ

Sinan Bosna

Mehmet Çobanoğlu

İbrahim Kocatürk

Remzi Şenel

DIYARBAKIR

Adnan Aral

Yusuf Azizoglu

Vefik Prinçcioğlu

Alp Doğan Şen

EDİRNE

Talât Asal

İlhami Ertem

Nazmi Özoğul

ELÂZİĞ

Naci Güray

Ömer Faruk Sanaç

ERZİNCAN

Hüsametdin Atabeyli

Sadık Perinçek

ERZURUM

Ertuğrul Akça

Turhan Bilgin

Şerafettin Korunay

Adnan Şenyurt

ESKİŞEHİR

Ertuğrul Gazi Sakarya

Celâlettin Uzer (B.)

Aziz Zeytinoğlu

GAZİANTEP

Osman Orhan Bilen

(İ.)

Kudret Mavitan

Süleyman Ünlü

GİRESUN

Nizamettin Erkmen

İbrahim Etem Kılıçoğlu

Ali Köymen

GÜMÜŞANE

Sabahattin Savacı

HATAY

Ali Muhsin Bereketoğlu

İÇEL

Mehmet Ali Arslan

Burhan Bozdoğan (İ.)

Celâl Kılıç

İhsan Önal

İSPARTA

Ali İhsan Balım

Sadettin Bilgiç

Mustafa Gülcügil

İSTANBUL

İbrahim Abak

Ziya Altınoğlu

Mahmut Rıza Bertan

Ferruh Bozbeyli

(Bşk. V.)

Nurettin Bulak

Tahsin Demiray

Ömer Zekâi Dorman

Saadet Evren

Muhiddin Güven

Şahabettin Orhon

Naci Öktem

Vahyi Özarar

İsmail Hakkı Tekinel

İlhami Sancar (B.)

Hüsametdin Tiyânşan

Abdurrahman Yazgan

Malik Yolaç (B.)

İZMİR

Osman Sabri Adal

Şükrü Akkan

Mehmet Ali Aytas

Muzaffer Döşemeci

Ali Naili Erdem

Ragıp Gümüşpala

İhsan Gürsan

Saim Kaygan

Nihat Kürşat

Şinasi Osma

KARS

Necmettin Akan

Lâtif Aküzüm

KASTAMONU

Avni Doğan

Sabri Keskin

Osman Zeki Oktay

KAYSERİ

Abdülhalim Aras

Turhan Feyzioğlu

Hüsametdin Gümüşpala

Vedat Âli Özkan

Mehmet Yüceler (B.)

KIRKLARELİ

Fikret Filiz

KIRŞEHİR

Halil Özmen

KOCAELİ

Hâldan Kısayol

Süreyya Sofuoğlu

KONYA

Kemal Ataman
Selçuk Aytan
Ahmet Gürkan
Kadircan Kafli
Ömer Kart
Mekki Keskin (Bşk. V.)
Faruk Sükan
Cahit Yılmaz
Sait Sina Yücesoy
KÜTAHYA
Sezai Sarpaşar
Sadrettin Tosbi

MALATYA

H. Avni Akşit (İ.)
Ahmet Fırat
İsmet İnönü
(Başbakan)

MANİSA

Neriman Ağaoğlu
Süleyman Çağlar
Muammer Erten (B.)
Nusret Köklü
Hürrem Kubat
Hilmi Okçu

Yakup Yakut
Nahit Yenişehirlioğlu

MARAŞ

Kemal Bağcıoğlu
Ali Hüdayioğlu
Enver Kaplan
Adnan Karaküçük

MARDİN

Esat Kemal Aybar

MUĞLA

Adnan Akarca
İlhan Tekinalp

MUŞ

Sait Mutlu

NEVŞEHİR

Ramazan Demirsoy
Ali Baran Numanoglu

NİĞDE

Mehmet Altınsoy

ORDU

Ata Bodur
Orhan Naim Hazinedar
Şadi Pehlivanoglu
Ata Topaloğlu

RİZE

Erol Yılmaz Akçal
Arif Hikmet Güner
Fuad Sirmen (Başkan)
Cevat Yalçın

SAKARYA

Nuri Bayar
Muslihittin Gürer
Hami Tezkan

SAMSUN

Ali Fuat Alişan
Bahri Cömert
Kâmrân Evliyaoğlu
Fevzi Geveci
Hâmit Kiper
Hüseyin Özalp (İ. Ü.)
Osman Şahinoğlu

SİRT

Süreyya Öner

SİNOP

Mustafa Kaptan
Cemil Karahan

SİVAS

Sebati Hastaoglu

Güner Sarısözen

Tahsin Türkay
TEKİRDAĞ

Fethi Mahramlı
Orhan Öztrak (B.)

TOKAT

Mehmet Kazova
H. Ali Dizman

TRABZON

Ekrem Dikmen
Selâhattin Güven
Kâmuran Ural
Zeki Yağmurdereli

URFA

Kemal Badıllı
Kadri Eroğan

VAN

Muslih Görentaş (İ. Ü.)

YOZGAT

Turgut Nizamoglu

ZONGULDAK

Ahmet Fuat Ak
Feyzi Fırat
Ramiz Karakaşoglu
Sadık Tekin Müftüoglu

[Açık üyelikler]

Aydın	1	Muş	1
Erzurum	1	Trabzon	1
Hatay	1	Zonguldak	1
İstanbul	1		
Kocaeli	1	Yekûn	9
Manisa	1		

Millet Meclisi

GÜNDEMİ

YETMİŞİNCİ BİRLEŞİM

17 . 3 . 1964 Salı

Saat : 15,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Ankara Milletvekili Burhan Apaydın'ın, yoklama ve nısapların tesbiti yönünden İçtüzük tatbikatı ile ilgili önergesi hakkında Millet Meclisi Başkanlık Divanı kararı.

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

SORULAR, GENSORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

1. — Siyasi partiler kanunu tasarısı ile Adana Milletvekili Kasım Gülek ve Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, Siyasi partiler kanun teklifleri ve Geçici Komisyon raporu (1/560, 2/378, 2/591) (S. Sayısı : 527) [Dağıtma tarihi : 27 . 11 . 1963]

× 2. — Devlet personeli meslek teşekkülleri kanunu tasarısı ve Anayasa, Adalet, İçişleri ve Plân komisyonlarından üçer üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu (1/546) (S. Sayısı : 543) [Dağıtma tarihi : 28 . 12 . 1963]

× 3. — Özel öğretim kurumları kanunu tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu Manisa Üyesi Ferit Alpiskender'in, hususi eğitim ve öğretim müesseseleri kanunu teklifi ve Kırşehir Milletvekili Memduh Erdemir'in, Âmme menfaatine hizmet gayesiyle kurulan dernekler tarafından açılan özel okul öğretmenlerinin sosyal güvenlikleri hakkında kanun teklifi ile Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahimoğlu ve 55 arkadaşının, Âmme menfaatine hizmet gayesiyle kurulan dernekler tarafından açılan özel okul öğret-

menlerinin sosyal güvenlikleri hakkında kanun teklifi ve Millî Eğitim ve Plân komisyonlarından seçilen beşer üyeden kurulan Geçici Komisyon raporu (1/539, 2/581, 2/617, 2/618) (S. Sayısı : 495 e 1 nci ek) [Dağıtma tarihi : 15 . 1 . 1964]

4. — Disiplin mahkemeleri kuruluş, yargılama usulü ve disiplin suçları ve cezaları hakkında kanun tasarısına dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi Geçici Komisyon raporu (M. Meclisi 1/548, C. Senatosu 1/314) [Dağıtma tarihi : 19 . 2 . 1964] (M. Meclisi S. Sayısı : 497 ye 1 nci ek, C. Senatosu S. Sayısı : 368)

5. — Serbest malî müşavirlik kanun tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu Amasya Üyesi Macit Zeren ve Adana Üyesi Mehmet Ünal'dının, Malî müşavirlik ve yeminli müşavirlik kanunu teklifi ve Geçici Komisyon raporu (1/476, 2/529) (S. Sayısı : 368) [Dağıtma tarihi : 17 . 8 . 1963]

6. — Bina kiralari hakkında kanun tasarısı ve Erzurum Milletvekili Gıyasettin Karaca'nın, 6570 sayılı Kira Kanununun Anayasa Mahkemesince iptal edilen 2 ve 3 ncü maddelerinin yeniden tedvini ile 4 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (1/513, 2/526) (S. Sayısı : 458 ve 458 e 1 nci ek) [Dağıtma tarihi : 1 . 10 . 1963]

7. — İstanbul Milletvekili Naci Öktem ve 8 arkadaşının, 28 Nisan 1304 tarihli Alâmeti Fârîka Nizamnamesine ek kanun teklifi ile Manisa Milletvekili Muammer Erten'in, Markalar ve menşe işaretleri hakkında kanun teklifi ve Sanayi ve Adalet komisyonları raporları (2/160, 2/297) (S. Sayısı : 526) [Dağıtma tarihi : 11 . 11 . 1963]

8. — İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca, Aydın Milletvekili Orhan Apaydın, Sivas Milletvekili Cevad Odyakmaz ve Erzincan Milletvekili Sadık Perinçek'in, Yasama meclislerinin aralarındaki münasebetlerin düzenlenmesi hakkında kanun teklifine dair C. Senatosu Başkanlığının ret tezkeresi hakkında Millet Meclisi Anayasa Komisyonu raporu (2/271) (S. Sayısı : 48 e 1 nci ek) [Dağıtma tarihi : 27 . 12 . 1963]

9. — İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca, Aydın Milletvekili Orhan Apaydın, Sivas Milletvekili Cevad Odyakmaz ve Erzincan Milletvekili Sadık Perinçek'in, Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçe Karma Komisyonunun seçilmesi ve çalışma usullerinin düzenlenmesi hakkında kanun teklifine dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı ret tezkeresi hakkında Millet Meclisi Geçici Komisyon raporu (2/269) (S. Sayısı : 233 e 2 nci ek) [Dağıtma tarihi : 27 . 12 . 1963]

10. — İstanbul Milletvekili Hüsamettin Tıyanşan'ın, 232 sayılı Kanunla değiştirilen 6085 sayılı Karayolları Trafik Kanununa bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi ve C. Senatosu Başkanlığının ret tezkeresine dair Millet Meclisi İçişleri Komisyonu raporu (M. Meclisi 2/350; C. Senatosu 2/83) (S. Sayısı : 37 ye 1 nci ek) [Dağıtma tarihi : 3 . 1 . 1964]

11. — Sandıklı'nın Mirtaz köyü 17 hane numarasında nüfusa kayıtlı Alioğlu, Feride'den doğma 11.10.1942 doğumlu Veysel Aslan'ın ölüm cezasına çarptırılması hakkındaki Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/775) (S. Sayısı : 579) [Dağıtma tarihi : 10 . 2 . 1964]

12. — Uşak Merkez Aybey mahallesi hane 143, cilt 14 ve sayfa 103 sayısında nüfusa kayıtlı Haliloğlu, Sultan'dan doğma 11 . 12 . 1929 doğumlu İsmail Kiraz'ın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/792) (S. Sayısı : 580) [Dağıtma tarihi : 10 . 2 . 1964]

13. — Akhisar ilçesinin Bergele köyü hane 13, cilt 12 ve sayfa 19 sayısında nüfusa kayıtlı Hüseyinoğlu, Medine'den doğma 7 . 12 . 1929 doğumlu Hasan Çalınacı (Çalınacı) nın ölüm

cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/804) (S. Sayısı : 581) [Dağıtma tarihi : 10 . 2 . 1964]

14. — Kalecik ilçesinin Hasayaz bucağı Tavşancık Köyünün hane 15, cilt 11 ve sayfa 13 sayısında nüfusa kayıtlı Hüseyinoğlu, Satı'dan doğma 9 . 7 . 1934 doğumlu Mehmet Aksoy'un ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/805) (S. Sayısı : 582) [Dağıtma tarihi : 10 . 2 . 1964]

15. — Kulp ilçesinin Hacanan köyü, hane 34, cilt 7 ve sayfa 98 sayısında nüfusa kayıtlı Saitoğlu, Sultan'dan doğma 1928 doğumlu Recep Oruç'un ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/806) (S. Sayısı : 583) [Dağıtma tarihi : 10 . 2 . 1964]

× 16. — 31 . 12 . 1961 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun bazı madde ve fıkralarının değiştirilmesi ve bu kanuna bazı hükümler eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Maliye, Ticaret, Tarım, Sanayi, İçişleri ve Plân komisyonlarından seçilen 4 er üyeden kurulan Geçici Komisyon raporu (1/632) (S. Sayısı : 616) [Dağıtma tarihi : 25 . 2 . 1964]

× 17. — 4 . 1 . 1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun bazı madde ve fıkralarının değiştirilmesi ve bu kanuna bazı hükümler eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Maliye, Ticaret, Tarım, Sanayi, İçişleri ve Plân komisyonlarından seçilen 4 er üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu (1/625) (S. Sayısı : 617) [Dağıtma tarihi : 26 . 2 . 1964]

× 18. — 1837 sayılı Bina Vergisi Kanununda değişiklik yapılmasına ve 3 . 1 . 1961 tarihli ve 206 sayılı Kanunun 3 ncü ve geçici 2 nci maddelerinin kaldırılmasına dair kanun tasarısı ve Maliye, Ticaret, Tarım, Sanayi, İçişleri ve Plân komisyonlarından seçilen 4 er üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu (1/623) (S. Sayısı : 631) [Dağıtma tarihi : 4 . 3 . 1964]

× 19. — Bâzi vergi ve resimlere zam yapılması hakkındaki 4040 sayılı Kanunun 31 nci maddesinde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı ve Maliye, Ticaret, Tarım, Sanayi, İç-

işleri ve Plân komisyonlarından seçilen 4 er üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu (1/621) (S. Sayısı: 632) [Dağıtma tarihi: 4.3.1964]

20. — İktisadi Buhran Vergisi Kanununa Ek Kanun'da değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı ve Maliye, Ticaret, Tarım, Sanayi, İçişleri ve Plân komisyonlarından seçilen 4 er üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu (1/629) (S. Sayısı: 633) [Dağıtma tarihi: 4.3.1964]

× 21. — 27.6.1931 tarihli ve 1833 sayılı Arazi Vergisi Kanununun 9 ncu maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Maliye, Ticaret, Tarım, Sanayi, İçişleri ve Plân komisyonlarından seçilen 4 er üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu (1/634) (S. Sayısı: 635) [Dağıtma tarihi: 4.3.1964]

× 22. — 21.6.1961 tarihli ve 309 sayılı Kanun'da bazı değişiklikler yapılmasına dair kanun tasarısı ve Maliye, Ticaret, Tarım, Sanayi, İçişleri ve Plân komisyonlarından seçilen 4 er üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu (1/633) (S. Sayısı: 636) [Dağıtma tarihi: 4.3.1964]

× 23. — Gider Vergileri Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bazı hükümler ilâve edilmesine dair kanun tasarısı ve Maliye, Ticaret, Tarım, Sanayi, İçişleri ve Plân komisyonlarından seçilen 4 er üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu (1/628) (S. Sayısı: 638) [Dağıtma tarihi: 4.3.1964]

24. — 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısının C. Senatosunca değiştirilen ve M. Meclisince benimsenmiyen maddeleri hakkında Karma Komisyon raporu ile Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosu ve Karma Komisyon metinleri (M. Meclisi 1/292; C. Senatosu 1/251) (M. Meclisi S. Sayısı: 325 e 2 nci ek; C. Senatosu S. Sayısı: 181) [Dağıtma tarihi: 10.2.1964]

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B - TUZUK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

1. — Kayseri Milletvekili Mehmet Göker ve 5 arkadaşının, 4367 sayılı Kanunun 4684, 6706 ve 70 sayılı kanunlarla değişik birinci

maddesinin (C) ve (D) fıkralarının değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Millî Savunma, İçişleri ve Plân komisyonları raporları (2/328) (S. Sayısı: 381) [Dağıtma tarihi: 5.9.1963]

2. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Özel Şahingiray ve 15 arkadaşının, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/221) (S. Sayısı: 391) [Dağıtma tarihi: 14.9.1963]

3. — Cumhuriyet Senatosu Yozgat Üyesi Sadık Artukmaç ve 2 arkadaşının, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun bazı maddelerinde değişiklik yapılması ve 6122, 6422 ve 7242 sayılı kanunların kaldırılması hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/147) (S. Sayısı: 393) [Dağıtma tarihi: 14.9.1963]

4. — Kayseri Milletvekili Mehmet Göker ve 4 arkadaşının, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir muvakkat madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/268) (S. Sayısı: 394) [Dağıtma tarihi: 14.9.1963]

5. — Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ve Kırklareli Üyesi Ahmet Naci Arı'nın, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun 32 nci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Maliye Komisyonu tezkeresi ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (2/262) (S. Sayısı: 395) [Dağıtma tarihi: 14.9.1963]

6. — Samsun Milletvekili İlyas Kılıç ve Samsun Milletvekili Yusuf Ulusoy'un, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun geçici 14 ncu maddesine (ç) fıkrası eklenmesine dair kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları ve Millî Eğitim Komisyonunun mütalâası (2/325) (S. Sayısı: 396) [Dağıtma tarihi: 14.9.1963]

7. — Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Ömer Lütüfi Bozçalı'nın, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa ek kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/327) (S. Sayısı: 397) [Dağıtma tarihi: 14.9.1963]

8. — Bursa Milletvekili Sadrettin Çanga'nın, 1076 ve 1111 sayılı kanunlar gereğince ihtiyata ayrılmış yedek subay ve erlerden yoklamasını yaptırmamış olanların para cezalarının affına dair kanun teklifi ve Millî Savunma, Adalet ve Plân komisyonları raporları (2/366) (S. Sayısı : 398) [Dağıtma tarihi : 17 . 9 . 1963]

9. — Cumhuriyet Senatosu Artvin Üyesi Felmi Alpaslan'ın, 237 sayılı Taşıt Kanununun 4 ncü maddesine göre makam hizmetlerine tahsis edilen taşıtları gösteren (2) sayılı cetvelde değişiklik yapılması ve 7 nci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Plân Komisyonu raporu (2/78) (S. Sayısı : 440) [Dağıtma tarihi : 20 . 9 . 1963]

10. — Cumhuriyet Senatosu Kastamonu Üyesi Ahmet Nusret Tuna'nın, 1108 sayılı Maaş Kanununun 1559 sayılı Kanunla muaddel 2 nci ve 3041 sayılı Kanunla muaddel 13 ncü maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ile Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir'in, 1108 sayılı Maaş Kanununun bâzı maddelerini değiştiren kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/95, 2/96) (S. Sayısı : 441) [Dağıtma tarihi : 19 . 9 . 1963]

11. — Cumhuriyet Senatosu Aydın Üyesi Fikret Turhangil ve 3 arkadaşının, Arazi ve Bina vergilerinin matrahlarına uygulanacak mîsiller hakkındaki 206 sayılı Kanunun 3 ncü maddesine bir fıkra ve Kanuna geçici bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/257) (S. Sayısı : 443) [Dağıtma tarihi : 19 . 9 . 1963]

12. — Cumhuriyet Senatosu Niğde Üyesi Kudret Bayhan ve üç arkadaşının, 1111 sayılı Kanuna bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi, Konya Milletvekili Ahmet Gürkan ve Ankara Milletvekili Ferhat Nuri Yıldırım'ın 5585 sayılı Kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi, Tokat Milletvekili Ali Dizman'ın, Askerlik hizmetinin emeklilik ve terfiden sayılması hakkında kanun teklifi ile Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Hilmi Onat ve Aydın Milletvekili Mehmet Yavaş'ın, Maaş Kanununa ek 4379 sayılı Kanunla bu kanunu tadil eden 5585 ve 6724 sayılı kanunlara bâzı maddeler ilâvesi hakkında kanun teklifi ve Maliye

ve Plân komisyonları raporları (2/62, 2/145, 2/204, 2/360) (S. Sayısı : 445) [Dağıtma tarihi : 19 . 9 . 1963]

13. — Balıkesir Milletvekili Cihat Bilgehan ve 5 arkadaşının, 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 ncü maddesinin (b) işaretli fıkrasının değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/383) (S. Sayısı : 446) [Dağıtma tarihi : 20.9.1963]

14. — Konya Milletvekili İhsan Kabadayı ve altı arkadaşının, Kaçakçılığın men'i ve takibi hakkındaki 1918 sayılı Kanunun 6846 sayılı Kanunla muaddel 60 ncü maddesinde değişikliğ yapılması hakkında kanun teklifi ve Gümrük ve Tekel, İçişleri ve Plân komisyonları raporları (2/118) (S. Sayısı : 447) [Dağıtma tarihi : 20 . 9 . 1963]

15. — Giresun Milletvekili Ali Cüceoğlu'nun, Maaş Kanununa ek 4379 sayılı Kanunun birinci ve ikinci maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bâzı geçici maddeler eklenmesine dair 5585 sayılı Kanuna muvakkat madde eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/124) (S. Sayısı : 448) [Dağıtma tarihi : 20 . 9 . 1963]

16. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine ve 12 arkadaşının, 3656 sayılı Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair Kanuna ek kanun teklifi ve Sağlık ve Sosyal Yardım ve Plân komisyonları raporları (2/392) (S. Sayısı : 449) [Dağıtma tarihi : 20 . 9 . 1963]

17. — Kastamonu Milletvekili İsmail Hakkı Yılanhoğlu'nun, Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesi hakkındaki 4598 sayılı Kanunun muaddel ve 6 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Plân Komisyonu raporu (2/371) (S. Sayısı : 450) [Dağıtma tarihi : 20 . 9 . 1963]

18. — Bolu Milletvekili Fuat Ümit ve 4 arkadaşı ile Artvin Milletvekili Saffet Eminağaoğlu ve Yozgat Milletvekili Celâl Sungur'un, Devlet hizmetlerinde iken lise veya lise muadili meslekî bir okuldan sonra bir yüksek okul veya fakülmeden mezun olanlar ile yine memuriyetleri sıra-

sında akademik derece alanlara yahut ikinci bir yüksek tahsili ikmal edenlere bir derece kıdem verilmesi hakkındaki kanun teklifleri ve Amasya milletvekilleri Nevzat Şener ve İsmail Sarıgöz'ün, memurların tahsil müessesesinde talebe olmalarıyla dair 4007 sayılı Kanun ile bu kanunun birinci maddesinin değiştirilmesi hakkındaki 4214 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılmasına dair 183 sayılı Kanuna ek kanun teklifi ile Bolu Milletvekili Kâmil İnal'ın, 3656 ve 3659 sayılı kanunların şümülü dâhilinde vazife görmekte iken müktesep barem derecesini değiştirecek bir üst tahsil yapanların terfi ve kıdemleri hakkındaki kanun teklifi ve Maliye, Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (2/91, 2/93, 2/104, 2/464) (S. Sayısı : 451) [Dağıtma tarihi : 20 . 9 . 1963]

19. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti arasında akdolunan 11 Ocak 1961 tarihli Zirai Maddeler Andlaşması ve ekleriyle bu Andlaşmada yapılan 29 Mart 1961, 17 Temmuz 1961 tarihli değişikliklerin onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısı ve Dışişleri, Tarım, Ticaret ve Plân komisyonları raporları (1/269) (S. Sayısı : 463) [Dağıtma tarihi : 3 . 10 . 1963]

20. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine ve 9 arkadaşının, Ordu mensuplarıyla Emniyet Umum Müdürlüğü ve gümrük muhafaza ve muamele sınıfı kadrolarında çalışanlara birer er tayını verilmesi hakkında kanun teklifi ve Millî Savunma ve Plân komisyonları raporları (2/189) (S. Sayısı : 464) [Dağıtma tarihi : 4 . 10 . 1963]

21. — Kayseri Milletvekili Abdülhalim Aras ve 3 arkadaşının, Evlenen veya tekaüde tabi bir vazifeye giren yetim kızların yetim aylıklarının diğer yetimlere taksimi hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/381) (S. Sayısı : 465) [Dağıtma tarihi : 4 . 10 . 1963]

22. — Konya Milletvekili İhsan Kabadayı ve 8 arkadaşının, Jandarma Genel Komutanlığı kadrolarında vazifeli subay, astsubay, mecburi uzatmalı ve sivil memurlara, ücretli personele fazla meseleleri karşılığında fazla mesai ücreti verilmesi hakkında kanun teklifi ve İçişleri

ve Plân komisyonları raporları (2/137) (S. Sayısı : 466) [Dağıtma tarihi : 4 . 10 . 1963]

23. — Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ve Kırklareli Üyesi Ahmet Naci Arı'nın, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/293) (S. Sayısı : 467) [Dağıtma tarihi : 4 . 10 . 1963]

24. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'nin, Röntgen Radyum ve diğer nükleer enerji cihaz ve maddeleri ile bunların tıpta kullanılması ve kullananlar hakkında kanun teklifi ve Sağlık ve Sosyal Yardım, Adalet, Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/127) (S. Sayısı : 468) [Dağıtma tarihi : 4 . 10 . 1963]

25. — Çanakkale Milletvekili Süreyya Endik'in, Sıtma Savaş Sağlık koruyucuları hakkında kanun teklifi ve Sağlık ve Sosyal Yardım ve Plân komisyonları raporları (2/130) (S. Sayısı : 469) [Dağıtma tarihi : 4 . 10 . 1963]

26. — Kastamonu Milletvekili İsmail Hakkı Yılanhoğlu ve Malatya Milletvekili Ayni Akşit'in, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun geçici 65 nci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/421) (S. Sayısı : 470) [Dağıtma tarihi : 4 . 10 . 1963]

27. — Kars Milletvekili Necmettin Akan'ın, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa geçici bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/423) (S. Sayısı : 471) [Dağıtma tarihi : 4 . 10 . 1963]

28. — Samsun Milletvekili İlyas Kılıç ve 10 arkadaşının, ikinci defa yüksek tahsil yapan subay ve memurlara kıdem verilmesi hakkında kanun teklifi ve Millî Savunma, İçişleri, Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/80) (S. Sayısı : 472) [Dağıtma tarihi : 4 . 10 . 1963]

29. — Cumhuriyet Senatosu Üyesi Ömer Ergün ve 26 arkadaşının, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı hakkındaki 5434 sayılı Kanuna geçici bir madde eklenmesine dair olan 6153 sayılı Kanuna bir fıkra ve geçici bir madde ek-

lemesine dair kanun teklifi ve Ulaştırma, Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/401) (S. Sayısı : 473) [Dağıtma tarihi : 5 . 10 . 1963]

30. — Cumhuriyet Senatosu Yozgat Üyesi Sadık Artukmaç'ın, Tapu sicil binaları inşası için alınacak harclar hakkında kanun teklifi ve İzmir Milletvekili Mustafa Uyar'ın, Tapu sicil binaları yapılması maksadiyle alınacak harclar hakkında kanun teklifi ve Geçici ve Plân komisyonları raporları (2/153, 2/233) (S. Sayısı : 201 e 1 nci ek) [Dağıtma tarihi : 8.10.1963]

31. — Elâzığ Milletvekili Nurettin Ardıçoğlu ve 5 arkadaşının, 4792 sayılı İşçi Sigortaları Kurumu Kanununun 8.3.1961 tarih ve 344 sayılı Kanunla muaddel 20 nci maddesinin (c) fıkrasının değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Çalışma ve Plân komisyonları raporları (2/396) (S. Sayısı : 492) [Dağıtma tarihi : 9 . 10 . 1963]

32. — Bolu Milletvekili Kemal Demir ve 18 arkadaşını, 3204 sayılı Orman Genel Müdürlüğü Teşkilât Kanununa ek kanun teklifi ve Tarım ve Plân komisyonları raporları (2/214) (S. Sayısı : 502) [Dağıtma tarihi : 15.10.1963]

33. — Çorum Milletvekili Faruk Küreli ve dört arkadaşının, Orman Umum Müdürlüğü emrinde çalışmakta olan maaşlı memurları hakkında intibak kanunu teklifi ve Tarım, Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/165) (S. Sayısı : 503) [Dağıtma tarihi : 15.10.1963]

34. — İstanbul Milletvekili Suphi Baykam ve 68 arkadaşının, Tıp personelinin mukavele ile çalıştırılmasına dair kanun teklifi ve Sağlık ve Sosyal Yardım ve Plân komisyonları raporları (2/54) (S. Sayısı : 512) [Dağıtma tarihi : 21 . 10 . 1963]

35. — Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, Subay, askerî memur ve astsubaylara birer lojman ile tapulu birer dönüm arazi verilmesi için kanun teklifi ve Bayındırlık, Millî Savunma, Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/406) (S. Sayısı : 517) [Dağıtma tarihi : 24 . 10 . 1963]

36. — Balıkesir Milletvekili Ahmet İhsan Kırmırlı ve 13 arkadaşının, Bayındırlık Bakanlığı teşkilât ve vazifelerine dair olan 3611 sayılı Ka-

nuna ek kanun teklifi ve Bayındırlık ve Plân komisyonları raporları (2/363) (S. Sayısı : 518) [Dağıtma tarihi : 24 . 10 . 1963]

37. — Kütahya Milletvekili Sadrettin Tosbi ile Eskişehir Milletvekili Seyfi Öztürk'ün, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun geçici 65 nci maddesinin (j) bendine bir hüküm eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/461) (S. Sayısı : 519) [Dağıtma tarihi : 24 . 10 . 1963]

38. — Muş Milletvekili Sait Mutlu'nun, 5434 sayılı Kanunun 41 nci maddesinin 3 ncü fıkrasının değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/107) (S. Sayısı : 522) [Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1963]

39. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'nin, Gümrük memurlarından bâzılarına verilecek yem bedeli ve yemeklik hakkındaki 1615 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (2/132) (S. Sayısı : 523) [Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1963]

40. — Kırklareli Milletvekili Abdurrahman Altuğ ile Cumhuriyet Senatosu Kırklareli Üyesi A. Naci Arı'nın, 7 Nisan 1340 tarih ve 442 sayılı Köy Kanununun 16 ncı maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve İçişleri Komisyonu raporu (2/551) (S. Sayısı : 511) [Dağıtma tarihi : 17 . 10 . 1963]

41. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti arasında akdolunan zirai maddeler Andlaşmasında yeniden yapılan değişikliklerin onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri Komisyonu tezkeresi (1/421) (S. Sayısı : 506) [Dağıtma tarihi : 17 . 10 . 1963]

42. — Kars Milletvekili Hasan Erdoğan ile Tunceli Milletvekili Fethi Ülkü'nün, Memurin Kanununun bâzı maddeleri ile buna müzeyyel olan 1777 sayılı Kanunun 3 ncü maddesini tadil eden 2919 sayılı Kanunun 4 ncü maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/469) (S. Sayısı : 540) [Dağıtma tarihi : 26 . 12 . 1963]

43. — Cumhuriyet Senatosu Bolu Üyesi Sırrı Uzunhasanoğlu ve 4 arkadaşının, ateşli silâhlar ve bıçaklar hakkındaki 10 . 7 . 1963 tarih ve

6138 sayılı Kanununun 13 ncü maddesi ile 15 nci maddesinin ilk fıkrasının değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/511) (S. Sayısı: 572) [Dağıtma tarihi: 29 . 1 . 1964]

×44. — Genel bütçeye dâhil dairelerin 1960 bütçe yılı kesinhesaplarına ait uygunluk bildiriminin sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi ile 1960 bütçe yılı Kesinhesap kanun tasarısı ve Sayıştay Komisyonu raporu (3/665, 1/114) (S. Sayısı : 578) [Dağıtma tarihi : 18 . 2 . 1964]

45. — Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 1 . 7 . 1963 tarihli Haftalık Karar Cetvelinde neşredilmiş ve kesinleşmiş bulunan 20 . 6 . 1963 tarih ve 372 numaralı kararına karşı Yüksek Hâkimler Kurulunun ittihaz eylediği 8 . 11 . 1963 tarih, esas 234 ve 285 numaralı Kararı ve Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun bu husustaki raporu (M. Meclisi (5/75; C. Senatosu 4/59) (M. Meclisi S. Sayısı : 605, C. Senatosu S. Sayısı : 372) [Dağıtma tarihi : 21 . 2 . 1964]

46. — Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 1 . 7 . 1963 tarihli Haftalık Karar cetvelinde neşredilmiş ve kesinleşmiş bulunan 23 . 5 . 1963 tarihli 371 numaralı Kararına karşı Yüksek Hâkimler Kurulunun ittihaz eylediği 8 . 11 . 1963 tarih, esas 235 ve 286 numaralı Kararı ve Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun bu husustaki raporu (M. Meclisi 5/76, C. Senatosu 4/60) (M. Meclisi S. Sayısı : 606) [Dağıtma tarihi : 22 . 2 . 1964]

47. — Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 1 . 7 . 1963 tarihli Haftalık Karar cetvelinde neşredilmiş ve kesinleşmiş bulunan 23 . 5 . 1963 tarih ve 374 numaralı Kararına karşı Yüksek Hâkimler Kurulunun ittihaz eylediği 8 . 11 . 1963 tarih, esas 230 ve 281 numaralı Kararı ve Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun bu husustaki raporu (M. Meclisi 5/77, C. Senatosu 4/61) (M. Meclisi S. Sayısı : 607) [Dağıtma tarihi : 22 . 2 . 1964]

48. — Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 1 . 7 . 1963 tarihli Haftalık Karar cetvelinde neşredilmiş ve kesinleşmiş bulunan 6 . 6 . 1963 tarih ve 391 numaralı Kararına karşı Yüksek Hâkimler Kurulunun ittihaz eylediği

8 . 11 . 1963 tarih, esas 232 ve 283 numaralı Kararı ve Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun bu husustaki raporu (M. Meclisi 5/78, C. Senatosu 4/62) (M. Meclisi S. Sayısı : 608) [Dağıtma tarihi : 22 . 2 . 1964]

49. — Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 1 . 7 . 1963 tarihli Haftalık Karar cetvelinde neşredilmiş ve kesinleşmiş bulunan 13 . 6 . 1963 tarih ve 397 numaralı Kararına karşı Yüksek Hâkimler Kurulunun ittihaz eylediği 8 . 11 . 1963 tarih, esas 231 ve 282 numaralı Kararı ve Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun bu husustaki raporu (M. Meclisi 5/79, C. Senatosu 4/63)) (M. Meclisi S. Sayısı : 609) [Dağıtma tarihi : 22 . 2 . 1964]

50. — Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi İdareci üyelerinin, 1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi ve Karma Bütçe Komisyon raporuna dair C. Senatosu ve Karma Bütçe Komisyon başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi 2/624, C. Senatosu 2/122) (M. Meclisi S. Sayısı : 613, C. Senatosu S. Sayısı : 401) [Dağıtma tarihi : 24 . 2 . 1964]

51. — İzmir Milletvekili Nihat Kürşat'ın, Ceza Usulü Muhakemeleri Kanununun 104 ncü maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/344) (S. Sayısı : 570) [Dağıtma tarihi : 28 . 1 . 1964]

52. — Afyon Karahisar Milletvekili Asım Yılmaz ve 4 arkadaşının, 3005 sayılı Meşhut suçların Muhakeme Usulü Kanununun 1 nci maddesine bir bend ilâvesine dair kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/458) (S. Sayısı : 568) [Dağıtma tarihi : 31 . 1 . 1964]

53. — İzmir Milletvekili Şinasi Osma ile Çorum Milletvekili Muzaffer Dünder'in, sporla ilgili mevzularda işlenen suçlardan ceza görenlerin affı hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/434) (S. Sayısı : 618) [Dağıtma tarihi : 26 . 2 . 1964]

54. — İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca ve 3 arkadaşının, Millet Meclisi İftüzüğü hakkında Anayasa Komisyonunun benimseme raporu (2/379) (S. Sayısı : 346 ya 1 nci ek) [Dağıtma tarihi : 29 . 2 . 1964]

× 55. — Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğünün 1960 bütçe yılı Kesinhesabına ait uy-

gunluk bildirimini sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi ile Devlet Üretim Çiftlikleri Genel Müdürlüğü 1960 Bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı ve Sayıştay Komisyonu raporu (3/567, 1/130) (S. Sayısı: 625) [Dağıtma tarihi: 29.2.1964]

× 56. — Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün 1960 bütçe yılı kesinhesabına ait uygunluk bildirimini sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi ile Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 1960 Bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı ve Sayıştay Komisyonu raporu (3/650, 1/133) (S. Sayısı: 626) [Dağıtma tarihi: 2.3.1964]

× 57. — Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün 1960 bütçe yılı kesinhesabına ait uygunluk bildirimini sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi ile Vakıflar Genel Müdürlüğü 1960 Bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı ve Sayıştay Komisyonu raporu (3/529, 1/134) (S. Sayısı: 627) [Dağıtma tarihi: 3.3.1964]

× 58. — Devlet Üretim Çiftlikleri Genel Müdürlüğü'nün 1961 Bütçe yılı Kesinhesabına ait uygunluk bildirimini sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi ile Devlet Üretim Çiftlikleri Genel Müdürlüğü 1961 Bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı ve Sayıştay Komisyonu raporu (3/743, 1/414) (S. Sayısı: 628) [Dağıtma tarihi: 2.3.1964]

× 59. — Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü'nün 1961 Bütçe yılı Kesinhesabına ait uygunluk bildirimini sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi ile Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü 1961 Bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı ve Sayıştay Komisyonu raporu (3/746, 1/465) (S. Sayısı: 629) [Dağıtma tarihi: 2.3.1964]

× 60. — Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü'nün 1960 Bütçe yılı Kesinhesabına ait uygunluk bildirimini sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi ile Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü 1960 Bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı ve Sayıştay Komisyonu raporu (3/566, 1/120) (S. Sayısı: 630) [Dağıtma tarihi: 3.3.1964]

61. — Türkiye Büyük Millet Meclisi Muhabesinin 1963 yılı Eylül, Ekim ve Kasım ayları hesabı hakkında Hesapları İnceleme Komisyonu raporu (5/81) (S. Sayısı: 639) [Dağıtma tarihi: 11.3.1964]

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

1. — Uzman Jandarmanın kanun tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/479) (S. Sayısı: 296) [Dağıtma tarihi: 2.7.1963]

× 2. — Bursa Milletvekili Sadrettin Çanga ve 106 arkadaşının, Bölge tiyatroları kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (2/437) (S. Sayısı: 305) [Dağıtma tarihi: 6.7.1963]

× 3. — Aydın Milletvekili İsmet Sezgin ve 33 arkadaşının, 5237 sayılı Kanununun 27 nci maddesinin (c) bendinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (2/522) (S. Sayısı: 353) [Dağıtma tarihi: 15.7.1963]

× 4. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'nin ve Trabzon Milletvekili Ahmet Şener ve Çorum Milletvekili Hilmi İncesulu'nun Su ürünleri kanunu teklifi ile Cumhuriyet Senatosu Zonguldak Üyesi Tevfik İnce ve 28 arkadaşının, balıkçılığın teşvik ve himayesine mahsus kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (2/377, 2/505, 2/252) (S. Sayısı: 370) [Dağıtma tarihi: 20.8.1963]

× 5. — Millî İstihbarat Teşkilâtı kanunu tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/451) (S. Sayısı: 456) [Dağıtma tarihi: 26.9.1963]

× 6. — Çanakkale Milletvekili Şefik İnan'ın, Otelcilik, Motencilik Türk Anonim Şirketi kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (2/576) (S. Sayısı: 507) [Dağıtma tarihi: 18.10.1963]

7. — Genel nüfus yazımı kanunu tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/507) (S. Sayısı: 513) [Dağıtma tarihi: 23.10.1963]

× 8. — Türkiye Elektrik Kurumu kanunu tasarısı ve Kırşehir Milletvekili Memduh Erdemir'in Türkiye Elektrik Kurumu kanunu teklifi ve Geçici Komisyon raporu (1/461, 2/425) (S. Sayısı: 516) [Dağıtma tarihi: 24.10.1963]

× 9. — Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının statüsünde yapılan değişikliğin onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısı ve Dışişleri ve Çalışma komisyonları raporları (1/304) (S. Sayısı: 222) [Dağıtma tarihi: 30.5.1963]

10. — İstanbul Milletvekili Zeki Zeren'in, 6023 sayılı Türk Tabipleri Birliği Kanununun 28 nci maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifi ve Anayasa ve Adalet komisyonları mütalâaları ile Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonu raporu (2/497) (S. Sayısı: 276) [Dağıtma tarihi: 26.6.1963]

11. — İzmir Milletvekili Mustafa Uyar ve dört arkadaşının, Türk Ceza Kanununun 455 ve 459 ncu maddelerine birer fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/323) (S. Sayısı: 252) [Dağıtma tarihi: 12.6.1963]

12. — Kaçakçılığın men ve takibine dair 1918 sayılı Kanunun 6829 sayılı Kanunla değişik 53 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ile Mardin Milletvekili Talât Oğuz ve Ağrı Milletvekili Kerem Özcan'ın, Kaçakçılığın men ve takibine dair olan 1918 sayılı Kanunun 6829 sayılı Kanunla değişik 53 ncü maddesinin tadiline dair kanun teklifi ve İçişleri ve Adalet komisyonları raporları (1/295, 2/169) (S. Sayısı: 23 e 1 nci ek) [Dağıtma tarihi: 4.7.1963]

13. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Hâkimler Kanununun Anayasaya aykırı hükümler taşıyan 122 ve 123 ncü maddelerinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/439) (S. Sayısı: 299) [Dağıtma tarihi: 4.7.1963]

14. — Tekirdağ Milletvekili Hayri Mumcuoğlu'nun 4.4.1929 tarih ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 4.6.1936 tarih ve 3006 sayılı Kanunla değişen 305 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/410) (S. Sayısı: 301) [Dağıtma tarihi: 11.11.1963]

× 15. — Kat mülkiyeti kanunu tasarısı ile Kırşehir Milletvekili Ahmet Bilgin ve 8 arkadaşının ve Afyon Karahisar Milletvekili Asım Yılmaz'ın, kat mülkiyeti kanun teklifleri ve Adalet Komisyonu raporu (1/516, 2/288, 2/325) (S. Sayısı: 524) [Dağıtma tarihi: 11.11.1963]

16. — 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun bazı maddelerinde değişiklik yapılmasına ve bu kanuna bâzi madde ve fıkralar eklenmesine dair kanun tasarısı ve Adalet Komisyonu raporu (1/280) (S. Sayısı: 461) [Dağıtma tarihi: 5.10.1963]

17. — 5680 sayılı Basın Kanununun 29.11.1960 tarih ve 143 sayılı Kanunla değişik 19 ncu maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Adalet Komisyonu raporu (1/527) (S. Sayısı: 525) [Dağıtma tarihi: 11.11.1963]

18. — İlköğretim ve Eğitim Kanununun 56 ncü maddesinin (a) bendinin son paragrafının kaldırılması hakkında kanun tasarısı ve Adalet ve Millî Eğitim komisyonları raporları (1/456) (S. Sayısı: 264) [Dağıtma tarihi: 18.6.1963]

× 19. — La Haye'de 14 Mayıs 1954 tarihinde imzalanan «Silâhlı bir çatışma halinde kültür mallarının korunmasına dair Sözleşme» ile bu sözleşmenin tatbikatına ait tüzük, protokol ve kararlara katılmamızın uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri, Millî Savunma ve Millî Eğitim komisyonları raporları (1/306) (S. Sayısı: 289) [Dağıtma tarihi: 3.7.1963]

20. — Toprak Mahsulleri Ofisi Kanununun ikinci maddesinin (A) bendinin ikinci fıkrasının değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve Ticaret, Tarım ve Plân komisyonları raporları (1/297) (S. Sayısı: 123) [Dağıtma tarihi: 1.4.1963]

21. — 2000 sayılı Kanunun 3 ncü maddesinin ikinci fıkrasının kaldırılmasına dair kanun tasarısı ve Adalet, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Plân komisyonları raporları (1/374) (S. Sayısı: 240) [Dağıtma tarihi: 8.6.1963]

× 22. — Erzurum Milletvekili Tahsin Telli ve 11 arkadaşının, Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ve Aydın Üyesi Fikret Turhangil, Erzurum Milletvekili Gıyasettin Karaca ve İzmir Milletvekili Mustafa Uyar'ın, Tescil edilmeyen birleşmeler ile bunlardan doğan çocukların cezasız tescili hakkında kanun teklifleri ve İçişleri, Adalet ve Plân komisyonları raporları (2/219, 2/237, 2/238, 2/263) (S. Sayısı: 259) [Dağıtma tarihi: 15.6.1963]

23. — Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Millî Savunma Bakanlığı kısmında değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Millî Savunma ve Plân komisyonları raporları (1/311) (S. Sayısı: 273) [Dağıtma tarihi: 25.6.1963]

24. — Milli Eğitim Bakanlığı Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı, Meslekî ve Teknik Öğretim Yüksek Danışma Kurulu kanunu tasarısı ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (1/262) (S. Sayısı : 274) [Dağıtma tarihi : 26 . 6 . 1963]

25. — Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 6122 ve 6422 sayılı kanunlarla değiştirilen 39 ncu maddesinin (b) fıkrasının son bendinin kaldırılması hakkında kanun tasarısı ve İstanbul Milletvekili İlhami Sancar ve iki arkadaşının, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun 39 ncu maddesinin 6122 ve 6422 sayılı kanunlarla değiştirilen ve eklenen (b) fıkrasının kaldırılmasına dair kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/268, 2/10) (S. Sayısı : 292) [Dağıtma tarihi : 1 . 7 . 1963]

26. — Baraj inşaatı dolayısıyla sular altında kalacak kasaba, köy ve arazi hakkındaki Kanunun yürürlükten kaldırılmasına dair kanun tasarısı ve Bayındırlık, İçişleri, Adalet, Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/402) (S. Sayısı : 293) [Dağıtma tarihi : 1 . 7 . 1963]

27. — Cumhuriyet Senatosu Urfa Üyesi Vasfi Gerger'in, kesin idari kararlar hakkında Danıştaya başvurulacağına dair kanun teklifi ve İçişleri ve Maliye komisyonları raporları (2/33) (S. Sayısı: 294) [Dağıtma tarihi: 2 . 7 . 1963]

× 28. — 7026 sayılı Kanununun 1 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve Millî Eğitim, Bayındırlık ve Plân komisyonları raporları (1/370) (S. Sayısı: 298) [Dağıtma tarihi : 3 . 7 . 1963]

× 29. — Tunus'un Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasına geçici kabulüne mütaallik Beyannamenin onaylanmasının uygun bulunmasına dair kanun tasarısı ve Dışişleri, Gümrük ve Tekel, Ticaret ve Plân komisyonları raporları (1/96) (S. Sayısı: 332) [Dağıtma tarihi : 9 . 7 . 1963]

× 30. — Arjantin'in Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasına geçici kabulüne mütaallik Beyannamenin onaylanmasının uygun bulunmasına dair kanun tasarısı ve Dışişleri, Gümrük ve Tekel, Ticaret ve Plân komisyonları raporları (1/97) (S. Sayısı: 333) [Dağıtma tarihi : 9 . 7 . 1963]

× 31. — Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması Âkîd Tarafları ile Polonya Halk Cumhuriyeti Hükümeti arasındaki münasebetlerle ilgili beyannamenin onaylanmasının uygun bulunmasına dair kanun tasarısı ve Dışişleri, Gümrük ve Tekel, Ticaret ve Plân komisyonları raporları (1/98) (S. Sayısı: 334) [Dağıtma tarihi : 9 . 7 . 1963]

× 32. — Teşhis ve tedavi maksadiyle sağlık kurumlarına ariyeten ve meccanen tahsis edilecek tıbbi - cerrahi ve lâboratuvar malzemesinin Gümrük Resminden muafien muvakkat ithaline dair Andlaşmanın uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri, Sağlık ve Sosyal Yardım, Gümrük ve Tekel ve Plân komisyonları raporları (1/279) (S. Sayısı : 335) [Dağıtma tarihi : 9 . 7 . 1963]

× 33. — «Barış Gönüllüleri» adlı Amerikan Teşekkülünden faydalanma hususunda Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti arasında yapılan Andlaşmaya ait teati olunan mektupların onaylanmasının uygun bulduğuna dair kanun tasarısı ve Dışişleri ve Plân komisyonları raporları (1/428) (S. Sayısı: 336) [Dağıtma tarihi: 9 . 7 . 1963]

× 34. — Ambalajların muvakkat ithaline mütaallik Gümrük Sözleşmesinin onaylanmasının uygun bulunmasına dair kanun tasarısı ve Dışişleri, Gümrük ve Tekel ve Plân komisyonları raporları (1/95) (S. Sayısı : 337) [Dağıtma tarihi : 10 . 7 . 1963]

35. — İmar ve İskân Bakanlığı kuruluş ve vazifeleri hakkındaki Kanununun 12 nci maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna iki madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve İçişleri, İmar ve İskân ve Plân komisyonları raporları (1/375) (S. Sayısı : 343) [Dağıtma tarihi : 11 . 7 . 1963]

36. — Sıtmanın imhası hakkındaki Kanununun 1 nci maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun tasarısı ve İçişleri, Adalet, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Plân komisyonları raporları (1/419) (S. Sayısı : 344) [Dağıtma tarihi: 11 . 7 . 1963]

37. — 4933 sayılı Kanuna ek kanun tasarısı ve Millî Eğitim, İçişleri ve Plân komisyonları raporları (1/453) (S. Sayısı: 345) [Dağıtma tarihi: 11 . 7 . 1963]

38. — Kocaeli iline bağlı Kaynarca ilçesinin Sakarya iline bağlanması hakkında kanun ta-

sarı ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (1/457) (S. Sayısı: 365) [Dağıtma tarihi: 16.8.1963]

39. — Türk Farmakopesi hakkında kanun tasarısı ve Sağlık ve Sosyal Yardım, Adalet ve Plân komisyonları raporları (1/271) (S. Sayısı: 366) [Dağıtma tarihi: 16.8.1963]

× 40. — Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir'in, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Ertik okulları mütedavil sermayesi hakkındaki 3423 sayılı Kanunun 8 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Millî Eğitim, Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/197) (S. Sayısı: 374) [Dağıtma tarihi: 2.9.1963]

× 41. — Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ile Kırklareli Üyesi Ahmet Naci Arı'nın, 3.4.1926 gün ve 789 sayılı Maarif Teşkilâtına dair olan Kanunun 19 ncu maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (2/310) (S. Sayısı: 376) [Dağıtma tarihi: 3.9.1963]

42. — Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ve 2 arkadaşının, 3704 sayılı Kanunun ikinci maddesinin değiştirilmesi ve üçüncü maddesine ek bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (2/185) (S. Sayısı: 373) [Dağıtma tarihi: 4.9.1963]

43. — 237 sayılı Taşıt Kanununa bağlı 2 sayılı cetvelde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Plân Komisyonu raporu (1/492) (S. Sayısı: 380) [Dağıtma tarihi: 5.9.1963]

44. — Nakdi Tazminat Kanununun 6335 sayılı Kanunla değişik 1 ve 2 nci maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve Gümrük ve Tekel, İçişleri ve Plân komisyonları raporları (1/440) (S. Sayısı: 382) [Dağıtma tarihi: 5.9.1963]

45. — İstanbul Milletvekili Vahyî Özarar ve iki arkadaşının, 6188 sayılı Bina yapımını teşvik ve izinsiz yapılan binalar hakkındaki Kanuna geçici madde eklenmesine dair kanun teklifi ve İmar ve İskân, İçişleri, Maliye ve Plân

komisyonları raporları ve Anayasa Komisyonu mütalâaları (2/177) (S. Sayısı: 384) [Dağıtma tarihi: 9.9.1963]

46. — Zonguldak Milletvekili Kenan Esengin'in, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa muvakkat bir madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/477) (S. Sayısı: 385) [Dağıtma tarihi: 9.9.1963]

47. — Nüfus plânlaması hakkında kanun tasarısı ve Adalet, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Plân komisyonları raporları (1/480) (S. Sayısı: 388) [Dağıtma tarihi: 13.9.1963]

48. — Niğde Milletvekili Asım Eren'in, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun 7350 sayılı Kanunla muaddel 100 ncu maddesine bir fıkra eklenmesine ait kanun teklifi ile Cumhuriyet Senatosu Antalya Üyesi Mustafa Özer'in, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 89 ncu maddesine bir fıkra ve geçici madde eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Bütçe komisyonları raporları (2/120, 2/206) (S. Sayısı: 400) [Dağıtma tarihi: 14.9.1963]

49. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine ve 5 arkadaşının, Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Emniyet Genel Müdürlüğü kısmında değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (2/266) (S. Sayısı: 399) [Dağıtma tarihi: 17.9.1963]

50. — 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun 32 nci maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun tasarısı ve Kars Milletvekili Necmettin Akan'ın, T. C. Emekli Sandığı Kanununun 32 nci maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifi ve Maliye, Gümrük ve Tekel ve Plân komisyonları raporları (2/423, 2/424) (S. Sayısı: 442) [Dağıtma tarihi: 19.9.1963]

51. — Kütahya Milletvekili Sadrettin Tosbi ve 21 arkadaşının, 7334 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ile Eskişehir milletvekilleri İbrahim Cemalcılar ve Şevket Asbuzoğlu'nun, 7334 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair ka-

nun teklifi ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (2/307, 2/322) (S. Sayısı: 444) [Dağıtma tarihi: 20.9.1963]

52. — Çorum Milletvekili Abdurrahman Güler ve 14 arkadaşının, 3656 sayılı Kanunun 7 ve 3659 sayılı Kanunun 8 nci maddelerine birer fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Plân Komisyonu raporu (2/330) (S. Sayısı: 460) [Dağıtma tarihi: 1.10.1963]

53. — Cumhuriyet Senatosu Malatya Üyesi Nüvit Yetkin'in, 5434 sayılı Kanuna bir madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/499) (S. Sayısı: 474) [Dağıtma tarihi: 4.10.1963]

54. — İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca ve 2 arkadaşının, Taşıt Kanununa ek cetvelle-re bâzı binek otomobillerinin ilâve edilmesi hakkında kanun teklifi ile Tekirdağ Milletvekili Hayri Mumcuoğlu'nun, 5.1.1961 tarih ve 237 sayılı Taşıt Kanununa ekli cetvellere bu kanunun 7 ve 16 ncı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Adalet ve Plân komisyonları raporları (2/225, 2/432) (S. Sayısı: 475) [Dağıtma tarihi: 5.10.1963]

55. — Yozgat Milletvekili Celâl Sungur ve Kayseri Milletvekili Mehmet Göker'in, 4936 sayılı Kanunun bâzı maddelerini tadil eden 115 sayılı Kanunun geçici 3 ncü maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifi ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (2/231) (S. Sayısı: 490) [Dağıtma tarihi: 7.10.1963]

56. — Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı teşkilâtında çalışan tabip, dış tabibi ve eczacılardan coğrafi, iktisadi ve içtimai sebeplerle hususi vaziyette olduğu Bakanlar Kurulunca kabul olunan mahallerde sürekli görev ile bulunanlarla, hıfzıssıhha enstitülerinde çalışmakta olan kimya mühendisleri, mikrobiyoloji ve biyokimya mütehassıslarına ödenek verilmesine dair kanun tasarısı ile Mardin Milletvekili Mehmet Ali Arıkan'ın hekimlere aylık hizmet karşılığı ödenek verilmesine dair kanun teklifi ve Sağlık ve Sosyal Yardım ve Plân komisyonları raporları (1/531, 2/89) (S. Sayısı: 489) [Dağıtma tarihi: 8.10.1963]

57. — Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı sağlık kurumlarıyla esenleştirme (Re-

habilitasyon) tesislerine verilecek döner sermaye hakkındaki 209 sayılı Kanuna bâzı maddeler eklenmesi ve bu kanunun 11 nci maddesinin yürürlükten kaldırılmasına dair kanun tasarısı ile Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, Devlet hastanelerinde çalışan doktorlar hakkında kanun teklifi ve Sağlık ve Sosyal Yardım, Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/481, 2/278) (S. Sayısı: 491) [Dağıtma tarihi: 9.10.1963]

58. — Artvin Milletvekili Sabit Osman Avcı'nın 3204 sayılı Orman Genel Müdürlüğü Teşkilât Kanununa geçici madde eklenmesine ve aynı kanuna ek 3904 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin 3 ncü fıkrasının değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Tarım ve Plân komisyonları raporları (2/241) (S. Sayısı: 501) [Dağıtma tarihi: 15.10.1963]

59. — 4862 sayılı Kanuna bağlı (2) sayılı cetvelde yazılı kadroların değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve Sağlık ve Sosyal Yardım ve Plân komisyonları raporları (1/475) (S. Sayısı: 520) [Dağıtma tarihi: 24.10.1963]

× 60. — Takip ve tahsiline mahal ve imkân görülemiyen bir kısım Hazine alacaklarının silinmesi hakkındaki kanun tasarısı ve Plân Komisyonu raporu ile Anayasa Komisyonunun mütalâası (1/433) (S. Sayısı: 266 ve 266 ya 1 nci ek) [Dağıtma tarihi: 20.9.1963]

61. — Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği Kanununun 34 ncü maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Adalet ve Tarım komisyonları raporları (1/463) (S. Sayısı: 268) [Dağıtma tarihi: 20.6.1963]

62. — Islahı Hayvanat Kanununun 5883 sayılı Kanunla değişik 35 nci maddesine bâzı hükümler eklenmesine dair 7454 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin son fıkrasının kaldırılması hakkında kanun tasarısı ve Adalet ve Tarım komisyonları raporları (1/435) (S. Sayısı: 269) [Dağıtma tarihi: 20.6.1963]

63. — Eskişehir Milletvekili Seyfi Öztürk ile Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Selâhattin Özgür'ün, 4273 sayılı Subaylar Heyetine mahsus terfi Kanununun 16 ncı maddesinin 2 nci fıkrasına bir bend ve bu kanuna geçici bir mad-

de eklenmesine dair kanun teklifi ve Millî Savunma Komisyonu raporu (2/315) (S. Sayısı : 350) [Dağıtma tarihi : 12 . 7 . 1963]

64. — Askerî memnu mintakalar Kanununun birinci maddesinin (A) fıkrasının değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Millî Savunma Komisyonu raporu (1/473) (S. Sayısı : 364) [Dağıtma tarihi : 19 . 7 . 1963]

× 65. — 16 Ağustos 1960 tarihinde Lefkoşa'da, Türkiye Cumhuriyeti, Yunanistan Kırallığı, Büyük Britanya ve Şimalî İrlanda Birleşik Kırallığı ve Kıbrıs Cumhuriyeti arasında imzalanan Kıbrıs Cumhuriyetinin teessüsüne mütaallik Anlaşma ile A, B, C, D, E, F, eklerinin Türkiye Cumhuriyeti, Kıbrıs Cumhuriyeti, Yunanistan Kırallığı ve Büyük Britanya ve Şimalî İrlanda Birleşik Kırallığı arasında imzalanan Garantî Andlaşması ve bu Andlaşmanın II nci maddesinde atıfta bulunulan Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasasının temel maddelerinin, Türkiye Cumhuriyeti, Kıbrıs Cumhuriyeti ve Yunanistan Kırallığı arasında imzalanan, İttifak Andlaşması ile I ve II sayılı ek protokollerin Türkiye Cumhuriyeti, Kıbrıs Cumhuriyeti ve Yunanistan Kırallığı arasında imzalanan İttifak Andlaşmasının uygulanması için imza edilen Andlaşmanın, en ziyade müsaadeye mazhar millet şartı hakkında, Türkiye Cumhuriyeti ile Kıbrıs Cumhuriyeti arasında nota teatisi suretiyle yapılan Anlaşmanın onaylanması hakkında kanun tasarısı ve Anayasa, Dışişleri ve Millî Savunma komisyonları raporları (1/24) (S. Sayısı : 387) [Dağıtma tarihi : 19 . 9 . 1963]

66. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Beden Terbiyesi Kanununun 4 ncü ve 13 ncü maddesinin kaldırılmasına dair kanun teklifi ve İçişleri Komisyonu raporu (2/386) (S. Sayısı : 128) [Dağıtma tarihi : 4 . 4 . 1963]

67. — Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun 2 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve İçişleri Komisyonu raporu. (1/458) (S. Sayısı : 265) [Dağıtma tarihi : 19 . 6 . 1963]

68. — Balıkesir Milletvekili Ahmet Aydın Bolak ve 15 arkadaşının, 1389 sayılı Kanunun belediyeler hukuk işlerinde çalışanlara tatbiki hakkında kanun teklifi ve İçişleri Komisyonu raporu (2/507) (S. Sayısı : 341) [Dağıtma tarihi : 11 . 7 . 1963]

69. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, düğünlerde men'i israfata dair 55 sayılı Kanunun kaldırılmasına dair kanun teklifi ve Adalet ve İçişleri komisyonları raporları (2/387) (S. Sayısı : 349) [Dağıtma tarihi : 12 . 7 . 1963]

70. — C. Senatosu İzmir Üyesi Ömer Lûtfi Bozçalı'nın, Bursa merkez ilçesindeki gedik ve zeminlerin tasfiyesine dair 141 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve İçişleri Komisyonu raporu (2/504) (S. Sayısı : 509) [Dağıtma tarihi : 18 . 10 . 1963]

71. — Gümrük memurlarından vazifei memuresini suiistimal edenlerle vazife veya mesleklerinde kendilerinden istifade edilmeyenler hakkında yapılacak muameleye dair 1920 sayılı Kanunun birinci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Gümrük ve Tekel, Adalet ve İçişleri komisyonları raporları (1/417) (S. Sayısı : 510) [Dağıtma tarihi : 18 . 10 . 1963]

× 72. — 18 Nisan 1951 tarihinde Paris'te akdolunan (Avrupa ve Akdeniz Nebat Koruma Teşkilâtı kurulmasına mütaallik Sözleşme) ile üç ekine katılmamız için Hükümete yetki verilmesi hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri ve Tarım komisyonları raporları (1/184) (S. Sayısı : 530) [Dağıtma tarihi : 18 . 12 . 1963]

× 73. — Milletlerarası Kavakçılık Komisyonunun Gıda ve Tarım Teşkilâtı (F. A. O.) bünyesi içine alınmasına dair Sözleşmeye Türkiye Cumhuriyetinin katılmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısı ve Dışişleri ve Tarım komisyonları raporları (1/418) (S. Sayısı : 531) [Dağıtma tarihi : 18 . 12 . 1963]

× 74. — Millî Prodüktivite Merkezi kuruluş kanunu tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/321) (S. Sayısı : 532) [Dağıtma tarihi : 18 . 12 . 1963]

75. — 5680 sayılı Basın Kanununa bir maddede eklenmesi hakkındaki Kanunun kaldırılmasına dair kanun tasarısı ve Adalet ve Turizm ve Tanıtma komisyonları raporları (1/541) (S. Sayısı : 533) [Dağıtma tarihi : 3 . 12 . 1963]

× 76. — Türk - Yunan Trakya hududunun mühim kısmını tâyin eden Meriç nehri mecrasının ıslahı dolayısıyla 19 Ocak 1963 tarihinde

imzalanan Protokolün onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Bayındırlık ve Dışişleri komisyonları raporları (1/488) (S. Sayısı : 505) [Dağıtma tarihi : 18 . 10 . 1963]

× 77. — Konut kanunu tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/493) (S. Sayısı : 534) [Dağıtma tarihi : 24 . 12 . 1963]

× 78. — Tarım Kredi Kooperatifleri Kanununa bâzı maddelerin eklenmesine ve bu kanunun bir maddesinin kaldırılmasına dair kanun tasarısı ve Ticaret, Maliye ve Bütçe ve Plân komisyonları raporları (1/369) (S. Sayısı : 536)

79. — 2 . 7 . 1962 tarihli ve 58 sayılı Kanuna bağlı (2) sayılı cetvelde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (1/538) (S. Sayısı : 538) [Dağıtma tarihi : 25 . 12 . 1963]

× 80. — Milletlerarası Sivil Havacılık Andlaşmasına mükerrer 93 ncü madde eklenmesine ve 50 nci maddenin (a) fıkrasının değiştirilmesine dair protokollerin onaylanmasının uygun olduğuna dair kanun tasarısı ve Dışişleri ve Ulaştırma komisyonları raporları (1/264) (S. Sayısı : 541) [Dağıtma tarihi : 26 . 12 . 1963]

81. — Kayseri Milletvekili Hüsamettin Gümüşpala ve 24 arkadaşının, Devlet Demiryolları İşletme Umum Müdürlüğü memur ve müstahdemlerinin ücretlerine dair Kanunun bâzı maddelerini değiştiren 4620 numaralı Kanuna ek kanun teklifi ve Ulaştırma ve Plân komisyonları raporları (2/564) (S. Sayısı : 542) [Dağıtma tarihi : 27 . 12 . 1963]

82. — Menkul kıymetler ve Kambiyo Boruları kanunu tasarısı ve Maliye ve Ticaret komisyonları raporları (1/320) (S. Sayısı : 271) [Dağıtma tarihi : 26 . 6 . 1963]

83. — Ticaret Bakanlığı teşkilât ve vazifelerine dair Kanuna bir madde eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Ticaret Komisyonu raporu (1/371) (S. Sayısı : 281) [Dağıtma tarihi : 27 . 6 . 1963]

84. — Kastamonu Milletvekili Ali Özdikmenli'nin, silâh taşıyan ve bulunduranların affına dair olan 28 . 6 . 1960 tarih ve 5 sayılı Kanunun

yürürlükten kaldırılmasına dair kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/431) (S. Sayısı : 566) [Dağıtma tarihi : 28 . 1 . 1964]

85. — C. Senatosu Bolu Üyesi Sırrı Uzunhasanoğlu ve Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir'in, 5965 sayılı Kanuna bir madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Millî Eğitim Komisyonu raporu (2/525) (S. Sayısı : 567) [Dağıtma tarihi : 28 . 1 . 1964]

86. — Ödemişli, Ahmetoğlu Ali Orhan İlkurşun'a vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/573) (S. Sayısı : 577) [Dağıtma tarihi : 7 . 2 . 1964]

87. — Tekirdağ Milletvekili Hayri Mumcuoğlu'nun, 18 . 6 . 1927 tarih ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 21 . 12 . 1949 tarih ve 5464 sayılı Kanunla değişen 8 ve 427 nci maddeleriyle 438 nci maddesinin ilk fıkrasının değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/417) (S. Sayısı : 300 e 1 nci ek) [Dağıtma tarihi : 10 . 2 . 1964]

88. — Cumhuriyet Senatosu Bolu Üyesi Sırrı Uzunhasanoğlu ve 4 arkadaşının, 4 Teşrinievvel 1927 tarih ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 288 ve 290 ncu maddelerinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/510) (S. Sayısı : 585) [Dağıtma tarihi : 10 . 2 . 1964]

89. — İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca, İzmir Milletvekili Şeref Bakşık, Zonguldak Milletvekili Yusuf Ziya Yücebilgin ve Adana Milletvekili İbrahim Tekin'in Sendikalar Kanununun 20 nci maddesinin 4/a bendinin 22 nci maddesinin 1 nci bendinin, 25 nci maddesinin 1 nci bendinin, 27 nci maddesinin 1 nci ve 3 ncü fıkralarının, 31 nci maddesinin 10 ncu bendinin ve 2 nci geçici maddesinin düzeltilmesi hakkında kanun teklifi ve Çalışma Komisyonu raporu (2/629) (S. Sayısı : 586) [Dağıtma tarihi : 11 . 2 . 1964]

90. — Mardin Milletvekili Talât Oğuz'un, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 226 nci maddesinin ilk fıkrasının değiştirilmesine mütaallik kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/128) (S. Sayısı : 584) [Dağıtma tarihi : 12 . 2 . 1964]

91. — İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca, İzmir Milletvekili Şeref Baksık, Zonguldak Milletvekili Yusuf Ziya Yücebilgin ve Adana Milletvekili İbrahim Tekin'in, Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun 7 nci maddesinin 2 nci bendinin 1 nci fıkrasının 2 nci cümlesinin çıkarılması, 11 nci maddesinin 1 nci fıkrasının, 19 ncu maddesinin 2 nci bendinin 5 nci fıkrasının, 20 nci maddesinin 12 nci bendinin, 25 nci maddesinin (c) bendinin 1 nci fıkrasının, 62 nci maddesinin 2 nci fıkrasının ve 2 nci geçici maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Adalet ve Çalışma komisyonları raporları (2/628) (S. Sayısı : 587) [Dağıtma tarihi : 12 . 2 . 1964]

92. — 1076 sayılı İhtiyat subayları ve ihtiyat askerî memurları Kanununun 2754 sayılı Kanunla muaddel 25 nci maddesinin tadiline dair kanun tasarısı ve Millî Savunma Komisyonu raporu (1/535) (S. Sayısı : 588) [Dağıtma tarihi : 12 . 2 . 1964]

93. — Tekirdağ Milletvekili Hayri Mumcuoğlu'nun, bâzı suç ve cezaların affı hakkındaki 23 Şubat 1963 gün ve 218 sayılı Kanunun 4 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve İstanbul Milletvekili İsmail Hakkı Tekinel'in, Suç ve cezaların affı hakkındaki 23 Şubat 1963 gün ve 218 sayılı Kanunun 8 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ile İçel Milletvekili Mazhar Arıkan'ın, bâzı suç ve cezaların affı hakkındaki 218 sayılı Kanunun 3 ncü maddesinin 1 nci bendinin tadili hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/574, 2/645, 2/560) (S. Sayısı : 589) [Dağıtma tarihi : 12 . 2 . 1964]

94. — Sivil Savunma Kanununa iki ek madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve Millî Savunma ve İçişleri komisyonları raporları (1/517) (S. Sayısı : 614) [Dağıtma tarihi : 25 . 2 . 1964]

95. — Nöbetçi memurluğu kurulmasını ve olağanüstü hal tatbikatlarında mesainin 24 saat devamını sağlayan kanun tasarısı ve İçişleri Komisyonu raporu (1/648) (S. Sayısı : 615) [Dağıtma tarihi : 26 . 2 . 1964]

96. — Cumhuriyet Senatosu Üyesi Ragıp Üner'in, Türkiye'ye gerek hariçten ithal suretiyle giren ve gerekse memlekette imal edilen eşya ve malzeme içerisine Türkçe prospektüs konulmasına dair kanun teklifi ile Bursa Milletvekili Ziya Uğur'un, ithal edilip satışı arz edilecek mallara ait katalog ve izahnamelerin Türkçeleştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Sanayi ve Ticaret Komisyonları raporları (2/579, 2/580) (S. Sayısı : 622) [Dağıtma tarihi : 28 . 2 . 1964]

97. — Kaş ilçesinin, İslâmlar köyü hane 11, cilt 5 ve sayfa 82 nüfusunda kayıtlı İsaoğlu Rukiye'den doğma 1939 doğumlu Bekir Zeybek'in ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/827) (S. Sayısı : 623) [Dağıtma tarihi : 29 . 2 . 1964]

98. — Esnaf ve küçük sanatkârlar kanunu tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/4) (S. Sayısı : 634) [Dağıtma tarihi : 9 . 3 . 1964]

99. — Cumhuriyet Senatosu Tokat Üyesi Zihni Betil ve 25 arkadaşının, Cumhuriyet Senatosu üyeleri seçimi Kanununun değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Adalet ve Anayasa komisyonları raporları (2/630) (S. Sayısı : 642) [Dağıtma tarihi : 12 . 3 . 1964]

Dönem : 1

Toplantı : 3

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 616

31 . 12 . 1961 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun bâzı madde ve fıkralarının değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı hükümler eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Maliye, Ticaret, Tarım, Sanayi, İçişleri ve Plân komisyonlarından seçilen 4 er üyeden kurulan Geçici Komisyon raporu (1/632)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71 - 2217/171

16 . 1 . 1964

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Maliye Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 15 . 1 . 1964 tarihinde kararlaştırılan «31 . 12 . 1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun bâzı madde ve fıkralarının değiştirilmesi ve bu Kanuna bâzı hükümler eklenmesi hakkında kanun tasarısı» ile gerekçesi ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Ismet İnönü

Başbakan

G E R E K Ç E

Vergi, malî, ekonomik ve sosyal sonuçlar doğuran bir müessese olduğu için vergilerin toplumdaki ekonomik ve sosyal gelişmelerini yakinen takibetmesi mevzuu bu gün için artık üzerinde münakaşa edilmeyen bir gerçektir. Bu bakımdan vergi mevzuatında gerekli değişikliklerin yapılmasını ve vergi kanunlarındaki hükümlerin açıklığa kavuşturulmasını tabii karşılamak gerekir. Bu gerçek göz önünde bulundurularak Gelir Vergisi Kanunumuzda aşağıda tafsilâtlı olarak arz ve izah olunan değişikliklerin yapılması öngörülmüştür.

I - Tarım kazançlarının vergilendirilmesi ile ilgili değişiklikler :

1. Bilindiği üzere, 193 sayılı Kanunla zirai kazançların Gelir Vergisi konusuna alınması kabul edilmiş, bu hükümler henüz tatbik görmeden 202 sayılı Kanunla 1961 yılına ait zirai kazançlardan vergi alınmaması eihetine gidilmiş ve bu arada mükellefiyetin şumulü geniş ölçüde daraltılmıştır.

Bu sebeple, geniş bir çiftçi zümresi vergi dışı kalmış ve bunun bir sonucu olarak da Kalkınma Plânının ve bütçenin öngördüğü gelir sağlanamamıştır.

Gerçekten, 55 milyar lira tutarında olan gayrisafi millî hâsıla içinde 19 milyar liradan fazla hissesi olan zirai sektörden 1963 yılında, beklenen verginin 30 milyonu aşmayacağı bugüne kadar yapılan tahsilâtın seyrinden anlaşılmış bu durumda, vergi ödeme gücü müsaidolan çiftçileri kayıyacak ödeme gücü müsaidolamayan büyük bir kütlenin yine vergi dışında tutulmasını sağlıyacak şekilde Gelir Vergisi Kanununun zirai kazançların vergilendirilmesi ile ilgili hükümlerinde lüzumlu değişikliklerin yapılması zaruri görülmüştür.

2. Maddeler hakkında açıklamalar :

Bilindiği gibi, vergiden muaf tutulacak çiftçilerin tesbiti, birisi, işletme büyüklüğü, diğeri de satış tutarı ölçüsü olmak üzere iki ölçüye göre yapılmaktadır. Ancak, mer'î hükümlere göre 40 000 lira olarak tesbit olunan yıllık satış tutarı ölçüsüyle işletme büyüklüğü ölçüleri arasında gerekli ahenk kurulmuş bulunmaktadır.

Diğer taraftan, sözü edilen muaflik ölçülerinin başlangıçta çok geniş tutulmuş olması, sektörler arasında vergilendirmede bâriz bir eşitsizlik yaratmıştır.

Mevcut ölçülerin uygulanmasıyla 2,5 milyon çiftçi ailesinden ancak, 20 000 kadar çiftçi vergi mevzuuna girebilmiştir. Bu, mevcut çiftçi aileleri adedinin ancak, % 1 ini teşkil etmektedir.

Nitekim, bu gerçeği göz önünde bulunduran 5 Yıllık Kalkınma Plânının 1964 programında da bu sebeplere dayanılarak zirai sektöre ait muaflik ölçülerinin daraltılması zaruretine işaret edilmiştir.

Bu sebeplerle mer'î hükümlerdeki 40 000 liralık yıllık satış tutarı ölçüsü 25 000 liraya indirilmiş ve işletme büyüklüğü ölçüleri de buna göre ve ahenkli şekilde tesbit edilmiştir.

Muaflik ölçülerinde yapılan bu değişikliklere mütenazar olarak mevcut istisna haddi de 5 000 liradan 2 500 liraya indirilmiş bulunmaktadır.

3. Zirai kazançlar il komisyonlarınınca, götürü gider esasına göre vergiye tabi bulunan çiftçilerin kazançlarını tesbitte nazara alınacak olan götürü gider emsallerinin % 70 in altında tesbit olunduğu müşahede edilmiştir. Ancak, kanunda bu emsallerin % 70 ten aşağı olamayacağı zikredildiğinden bu kabil giderlere ait emsallerde % 70 e yükseltilmiş bulunmaktadır. Bu hal, daha yüksek nisbetlerde kazanç sağlamalarına rağmen bir kısmı çiftçilerin sırf bu plâtförmün yüksek tutulmuş olmasından dolayı daha az vergi ödemelerini intacettiğinden götürü gider emsaline ait bu plâtförm % 70 ten % 60 a indirilmiş bulunmaktadır. Kaldı ki, bu yolda bir indirim daha az kârla çalışan zirai faaliyet kollarının götürü gider emsallerinin daha yüksek seviyelerde tesbitine de mâni teşkil etmemektedir.

4. Zirai kazançların kavranmasındaki ve takibindeki güçlüklerin, bu sahada vergi raudmasına menfi tesir iera ettiği bir gerçektir.

Bu gerçek ve plânın takibi için gerekli iç finansman ihtiyacı da göz önünde tutularak muvakkat bir devre için vergiye tabi çiftçilerin ziraat birimleri itibariyle asgari bir vergi ödemeleri ön-görölmüş, bu maksatla kanuna geçici bir hüküm eklenmiştir.

II - Ortalama kâr haddi ve gider esası :

Bilindiği gibi ticari muamelelerde vergi güvenliği esas itibariyle emtia hareketlerinin bir daire teşkil edecek şekilde fatura ve defter kayıtları ile birbirine bağlanması suretiyle sağlanır. Bu daire ne derece kapalı olur, aralık ve boşluklar göstermezse, vergi güvenliği o nisbette sağlanmış bulunur. Fakat pratikte sözü edilen dairenin her zaman tamamiyle kapanması kabil olamaz. Bilhassa perakende ticaret sahasında fatura kullanmanın mütat hattâ mümkün bulunmaması mun-tazaman kayıt tutulmaması yüzünden emtia hareketlerinin çizdiği dairede geniş bir gediğin açıldığı görülür.

Meslekî faaliyetlerde de aynı durum müşahede olunmaktadır.

İşte kayıt ve fatura nizamı dışında kalan bu alanlarda vergi güvenliğini kurup devam ettirmek maksadiyle başvuru olan usullerden biri de ortalama kâr haddi ile gider esaslarıdır.

Bu usullerin esas fonksiyonu beyanın kıyaslama yoluyla doğruluğunu araştırmak ve sağlamaktır.

Bu usuller, matrahın tesbitine yarıyacak müstenüdatın bulunmaması veya yetersizliği hal-lerinde uygulanır. Bu itibarla hususi bir kazanç tesbiti usulü olmaktan ziyade verginin tahakkukuna yardımcı bir vasıta rolünü ifade eder.

İşte Gelir Vergisi rejimimiz, yukarıda belirtilen sebeplere dayanılarak ortalama kâr had-leri ve gider esaslarına bünyesinde yer vermiş bulunmaktadır.

1. Ortalama kâr haddi esası :

Bu usullerde ticari kazanç, önceden tesbit edilmiş olan ortalama, kâr nisbetlerine göre işletmelerin hususiyetleri göz önünde tutularak tesbit olunur.

Gelir Vergisi sistemimizde kabul edilmiş olan ortalama kâr haddi müessesesi yapılan çeşitli değişikliklere rağmen kendüsinden beklenen fonksiyonu tam olarak ifa edememiştir.

Bunun sebebi re'sen takdir gibi çeşitli formalitelere bağlı bir müessesenin araya sokulması ve bu usulün işleminin önceden bir vergi incelemesine bağlı tutulmuş olmasıdır.

Bu itibarlardır ki, ortalama kâr hadleri müessesesinden müspet bir netice alındığı söylene-
mez.

Sunduğumuz kanun tasarısında yukarda da arz edildiği gibi perakende ticaret ve sanat sahasiyle, eğlence ve istirahat yerleri, taşıma işleri gibi hizmet işletmeleri sahasında vergi güvenliğini imkân nisbetinde sağlamak ve bu sahada mevcudolan geniş ölçüdeki vergi ziyana engel olmak ve mükellefleri vergi ödevlerini yerine getirirken daha müspet davranışlara sevk etmek maksadiyle kazanım tesbitine yardımcı olan bu kıyaslama metodunun süratle, doğrudan doğruya işlemini sağlar bir hale getirilmesi hedefi güdülmüştür.

Usulün işleminde, mükelleflerin her hangi bir şekilde gayriâdil vergilendirilmelerini önlemek maksadiyle, mükelleflerin beyanları ile bu usule göre tesbit edilecek kazançları arasındaki düşüklüğü izah etmelerine imkân verilmiştir. Bu izahat beyannamelerle birlikte verilebileceği gibi bilâhara idarenin talebi üzerine de gerekli açıklamalarda bulunabilecektir.

İkmalen vergi tarhiyatı, verdikleri izahat kâfi ve tatminkâr görülmiyenler hakkında yapılacak, bu mükellefler için uzlaşma ve itiraz yolları açık bulundurulacaktır.

2. Gider esası :

Yukarda da işaret edildiği gibi gider esasına ait halen mevcut hükümlerin, tatbikatta matlup neticeyi sağlamadığı görülmektedir.

Bu sebeple sözü edilen hükümlerde de tatbikatı kolaylaştırıcı değişiklikler yapılmıştır.

Ezümle, beyan dışı kalmış olan ve müessesenin tam olarak işlemesine engel olduğu müşahede edilen bâzı giderlerin de bu bildirim konusuna alınması uygun görülmüş, takdir işleminde sadece tevsih ve izah edilemiyen giderlere hasrolunmuştur.

Ayrıca gider beyanına göre tarhiyat yapılmazdan önce beyan edilen giderler yönünden bir inceleme yapılması ve giderlerdeki fazlalığın servetten yapılan harcama ile borçla veya başka bir kaynaktan karşılandığının mükellef tarafından inceleme sırasında izah olunamaması şart kılınmıştır.

III - Ticari kazançlarla götürü usule tabi olmanın özel şartlarında yapılan değişiklik :

İş hacimleri ve kültür seviyeleri itibariyle gerçek usulde vergilendirilmeleri yerinde görülmiyen bir kısım ticaret ve sanat erbabının kazançlarının götürü usulde tesbit olunarak teklifleri ci-
hetine gidildiği malumdur.

Bu zümre ticaret ve sanat erbabının kimler olduğu, kanunda birisi genel diğeri de özel olmak üzere tesbit olunan şartlara göre tâyin edilmektedir.

Aneak mer'i hükümlerde, özel şartların (iş hacmini gösteren ölçülerin) maksadı aşacak şekilde geniş tutulması, tatbikatta mükellefler arasında gayriâdil vergilendirmeye yol açmış ve bizzat bu suretle vergilendirilenlerin de bâzı hallerde mağduriyetlerine sebebiyet vermiştir.

Diğer taraftan bu usulün fazlaca geniş tutulması, bu zümre mükellefler ile muamele ve münasebette bulunan diğer mükelleflerin kazançlarını noksan beyan etmelerine veya masraflarını yüksek göstermelerine de sebebiyet verdiği için bu sektörden umulan vergi hâsılatının tahakkuk etmemesinin de başlıca âmili olmaktadır.

Kaldı ki, gerçek usulde vergiye tabi tutulmakta olanlardan büyük bir kısmı gayet basit bir kayıt (işletme hesabı esas) tutmakla iktifa etmektedir. Bu derecede basit bir kaydı esasen mükellefler, vergi kanunlarının mecburiyeti olmadan dahi tutagelmektedirler.

Bu sebep ve mülâhazalardır ki, Gelir Vergisi Kanununda götürü usule tabi olmak için derpiş

edilen özel şartlarda (iş hacmi ölçülerinde) % 25 nisbetinde bir indirme yapılması ve böylece bu usulün asıl maksada uygun düşen mükelleflere hasredilmesi yerinde mütalâa edilmiştir.

Buna göre, bilfarz emtia alım - satımı ile uğraşanlar için evvelce kabul edilmiş olan 40 000 liralık yıllık mübayaâ şartı 30 000, 48 000 liralık satış ölçüsü ise 36 000 liraya indirilerek uygulanacaktır.

IV - Yapılan diğer değişiklikler :

Yukarda belirtilen değişiklikler dışında, Gelir Vergisi Kanununun uygulanmasında, gerçek kazancın tesbitine engel olduğu veya suiistimallere yol açtığı müşahede ve tesbit olunan birkaç hükmün de düzeltilmesi yoluna gidilmiştir.

1. Ârızî olarak yapılan gayrimenkul alım - satımları.

Ârızî olarak yapılan gayrimenkul alım - satımlarında sâfi kazanç, satış ve devir dolayısıyla elde edilen bedelden satılan malın maliyet bedeli ile bu muameleler dolayısıyla yapılan ve satıcının uhdesinde kalan giderlerin indirilmesi suretiyle tesbit olunmaktadır. Ancak maliyet bedelinin tesbiti kabil olmıyan hallerde maliyet bedeli yerine gayrimenkulün vergi değeri nazara alınmaktadır.

Vergi değeri, gayrimenkulün yıllık iradı nazara alınarak bulunan bir değerdir. Bu değer alım veya inşa tarihi ile satışın yapıldığı tarihin yakınlığı nisbetinde satış bedeline yakın bir miktarı ifade etmektedir.

Böyle olunca, satış bedeli ile vergi değerinin mukayesesi müspet bir fark, diğer bir ifade ile vergilendirilecek bir kazanç tevlihetmemekte veya etse bile bu fark gerçek kazancın çok dâimunda kalmaktadır.

Kaldı ki, vergi değeri daha çok Bina Vergisi matrahının tâyininde nazara alınan bir değerlendirme ölçüsü olduğu, satınaldığı veya inşa ettiği gayrimenkulü satmak düşüncesinde bulunan kimselerin bu vergi ile direkt bir ilgisi de bulunmadığı cihetle sözü edilen değer yüksek takdir edilmesinden endişe duymamakta, aksine bunu terviğkâr hareketlerde bulunabilmektedirler.

Bu sebeplerdir ki, kazancın gerçeğe uygun şekilde tesbitine imkân vermek ve vergi ziyamı önlemek için vergi değeri yerine takdir yoluyla yine maliyet bedelinin tâyin edilmesi uygun görülmüştür.

2. Muhtelif ücret ödemelerinde vergi cetvellerinin uygulanması.

Ücretlerin gündelik, haftalık, aylık ve yıllık olmalarına göre hangi cetvellerin uygulanacağı Gelir Vergisi Kanununda açıklanmış, şu kadar ki, aynı devreler içinde yapılırsa dahi (muhtelif ücret ödemesi) mahiyetinde olan tediyeler için tediyelerin birleştirilmeksizin nazara alınacağı ayrıca hükme bağlanmıştır.

Muhtelif ücret ödemesinden maksadın ne olduğu ise, tatbikatta iş verenin tahalüfü veya hizmetin değişik olması esasına göre izah edilmiştir.

Ancak; iş verenin ve hizmetin aynı olmasına rağmen üniversite mensupları ile hâkimlere, ve bir kısım idare âmirlerine, aylıklarından başka, tazminat veya ödenek namıyla yapılmakta olan bir kısım ilâve tediyelere ait kanunlarda veya bu kanunların hükmünü tefsir eden Yüce Meclis kararında mezkûr ödemelerin aylıkla birleştirilmeksizin müstakillen vergilendirileceği tasrih edilmiş bulunmaktadır. Bu hususi hükümler sebebiyle mezkûr ödemeler aylıklardan ayrı olarak vergilendirilmektedir.

Tatbikatta bu hususi hükümler mesnet gösterilerek ilâve ödemelere bu çeşit adlar verilmek suretiyle ücretlerin parçalanması ve bu suretle vergi müterakkiliğinden kurtulma çarelerinin aranıldığı ve bunun gün geçtikçe yaygın bir hale geldiği görülmektedir. Hiçbir ödeme disiplinine bağlı olmıyan özel sektörde bu bir vergi kaçırılmaya teşvik istidadını göstermektedir.

Bu suretle vâkı vergi ziyamın önlenmesi amaç ile ve müktesep hakların da ihlâl edilmemesi göz önünde tutularak muhtelif ücret ödemesinden maksadın ne olduğunun kanunda açıkça izahı yapılmıştır.

3. Geçici maddeler :

Bu maddeler, yapılan değişikliklerin yürürlük tarihleri ve yeniden mükellefiyete gireceklerin kanuni mecburiyetlerini ne suretle ve ne zamanlarda yerine getireceklerinin tâyini ile ilgilidir,

Geçici Komisyon raporu

Millet Meclisi
Geçici Komisyonu
Esas No. : 1/632
Karar No. : 4

21 . 2 . 1964

Yüksek Başkanlığa

31.12.1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun bâzı madde ve fıkralarının değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı hükümler eklenmesi hakkındaki kanun tasarısı Komisyonumuzca incelenmiş ilişik rapor sunulmuştur.

Gereğine müsaadelerini rica eder üstün saygılarımı sunarım.

Geçici Komisyon Başkanı
Çanakkale
Şefik İnan

Geçici Komisyon raporu

Millet Meclisi
Geçici Komisyonu
Esas No. : 1/632
Karar No. : 24

22 . 2 . 1964

Yüksek Başkanlığa

31.12.1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun bâzı madde ve fıkralarının değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı hükümler eklenmesi hakkında Hükümetçe hazırlanan kanun tasarısı Maliye Bakanlığının temsilcilerinin de iştirakiyle görüşüldü.

Görüşmelere başlanmazdan önce tasarı hükümlerinin ilgilendirdiği mükellef zümrelerinin mensub oldukları meslekî teşekküllerin ve Devlet Plânlama Teşkilâtının görüş ve mütalâalarının alınmasında fayda mütalâa edilerek Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları ile Türkiye Ziraat Odaları Birliklerinden ve Plânlama Teşkilâtından Komisyonumuza temsilciler davet olundu. Bunların iştirakleri ile yapılan toplantılarda kendilerinden geniş bilgi ve izahlar alınmış ve bu bilgiler ve sözü geçen birliklerle diğer teşekküllerin (Türkiye Çiftçi Birlikleri Federasyonu gibi) hazırlayıp tevdi ettiği broşürler Komisyonumuzun çalışmaları sırasında göz önünde bulundurulmuştur.

Plânlama Teşkilâtının tasarı hükümlerini genellikle yerinde gördüğü, ancak muaflık sınırlarının biraz daha daraltılması, güvenlik tedbirlerinin daha radikal esasa bağlanması, Ziraat Odaları Birliğinin, tarım kazançları ile ilgili muaflık ölçülerinin tesbitinde kullanılan usulün yerinde bulunduğu, randıman ve gider hesaplarında tasarı ile aralarında cüzi farklar mevcudolduğu, götürü gider emsali ile ilgili değişikliğe iştirak etmedikleri, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliğinin ise ortalama kâr hadleri ve gider esaslarında takdir komisyonlarının mevcut hükümden çıkarılmasına katılmadıkları bu müesseselerin işleyişinde tarhiyatın doğrudan doğruya idarece yapılmasının mahzurlu görüldüğü anlaşılmıştır.

Bu mütalâa ve görüşlerin de ışığı altında Hükümet tasarısı incelenerek Komisyonumuzca varılan sonuçlar, değişiklik sebepleri ile birlikte, aşağıda açıklanmıştır.

Her sosyal müessese gibi vergi sistemi de memleketin ekonomik, sosyal ve kültürel şartlarına tâbi olarak devamlı bir gelişme ve değişme halindedir. İktisaden gelişme halinde olan ve bunu plânlı kalkınma devresine girmek suretiyle gerçekleştirmek çabasında bulunan memleketimizde bu tekâmülün daha da süratli seyrettiği görülmektedir. Bu durumda, bu günkü vergi sistemimizin bir

yandan plân ihtiyacının gerekli kıldığı varidatı ve vergi güvenliğini sağlayacak, öte yandan vergi ziyamı önliyecek şekilde malî yönden; sosyal adalet hedeflerini gerçekleştirmeyi mümkün kılacak şekilde sosyal yönden müessiriyetinin artırılması lâzımgelmektedir.

Komisyonumuzca incelenen tasarı yukarıda açıklanan hedeflere yöneltilmiş olarak hazırlanmış bulunmaktadır.

Tasarı maddesi 1,2-193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 202 sayılı Kanunla değişik bu maddelerinin yeniden değiştirilmesini öngören tasarıнын 1 ve 2 nci maddeleri ile Gelir Vergisinin tarım alanına uygulanmasının belirli bir ölçüde artırılması hedef tutulmuştur.

Gelir Vergisinin tarım sektörüne uygulanmasının henüz bir yıllık tabbikat görmüş olması ve meslekî teşekküllerin bu konudaki mütalâaları da nazara alınarak muaflik sınırlarının Hükümet tasarısına nazaran bir miktar yüksek tutulması Komisyonumuzca benimsenmiş ve satış tutarı ölçüsü 25 000 liradan 30 000 liraya çıkarılmış, işletme büyüklüğü ölçüleri de buna mütenazır olarak % 20 civarında artırılmıştır.

Ayrıca, meyva ve bir kısım mahsul ziraatinde vergilendirmenin meyva ve mahsul verebilecek hale gelme durumu gözetilerek tesisi lüzumlu görüldüğünden, bu hususta ilgili maddelere açıklık verilmiş ve balıkcılıkta, bu zümre mükellefler ayrıca satışları üzerinden muayyen bir nisbette Belediye Rüsumu ödemekte oldukları cihetle bunlara ait satış ölçüsü bir miktar artırılmıştır.

Tasarı maddesi 3, 4 — Hükümet tasarısının bu maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Tasarı maddesi 5. — Götürü gider usulüne göre vergiye tabi çiftçilerin hasılatlarından indirecekleri götürü giderlerin zirai kazanç komisyonlarına tesbitinde muayyen bir hadden aşağı tesbit yapmamaları maksadıyla Gelir Vergisi Kanununda yer alan bu hükmün değiştirilmesini ve asgari gider haddinin % 70 ten % 60 a indirilmesini öngören bu madde, bu konuda üyelerin ve meslekî teşekküllerin ileri sürdükleri endişeler nazara alınarak, kabul edilmemiştir.

Tasarı maddesi 6. — Bu madde, numarası değiştirilmek suretiyle aynen kabul edilmiştir.

Tasarı maddesi 7. — Bu maddenin numarası 6 olarak değiştirilmiştir.

Vergi güvenliğini sağlamak ve mükellefleri doğru beyana sevk etmek amacıyla Gelir Vergisi Kanununda yer almış bulunan bu hükmün daha tesiri kılınması için yapılmış olan değişiklik esas itibarıyla uygun görülmüş; ancak maddenin 6 numaralı bendinde yer alan (yemek, içmek, giyim) giderlerinin tadadî olarak zikredilmesinin bâzı karışıklıklara yol açacağı mülahazası ile bu giderler geçim gideri şekline sokulmuş, eğlence giderleri, tesbitindeki, müşkülât sebebiyle, bend hükmünden çıkarılmıştır.

Tasarı maddesi 8. — Gelir Vergisi Kanununun yürürlükteki hükümlerinde muhtelif ücret ödemesinden maksadın ne olduğu tarif edilmediği için tabbikatta birtakım ihtilâfların zuhur ettiği ve adaletsiz sonuçlar doğurduğu verilen izahlardan anlaşılmiş, bu hususta gerekli tarifin yapılması yanında görülmüştür. Ancak, hükümet tasarısında muhtelif ücret ödemesi karakterinde olmamalarına rağmen bir kısım ödemelerin bu konudaki tefsir kararına dayanılarak ayrı ayrı vergilendirildiği, bu sebeple vergilendirmenin sahipleri bakımından müktesep hak telâkki edilerek halen muhafaza edilmek istendiği anlaşılmıştır. Bu halin vergilendirmede adaletsizlik ve eşitsizlik yaratacağını göz önünde bulunduran Komisyonumuz, bu kayıtları metinden çıkarmış ve tarif açıklık vermiştir.

Tasarının madde numarası 7 olarak değiştirilmiştir.

Tasarı maddesi 9. — Madde numarası 8 olarak değiştirilmiştir.

Bir kısım Gelir Vergisi mükelleflerinin doğru beyanda bulunmalarını sağlamak amacıyla Gelir Vergisi Kanununda yer almış bulunan ortalama kâr haddi müessesesinin işler hale sokulmasını hedef tutan değişiklik yerinde görülmüş; ancak, bu maddeye göre tesbit edilen kazançla mükellef beyanı arasındaki farkın izahı yönünden mükellefe tanınmış olan hakkın daha tarafsız şekilde uygulanmasını temin düşüncesiyle mükelleflerin bu izahlarını tek bir memur yerine bir heyette yaptırılmaları uygun mütalâa edilerek maddeye bu hususta bir fıkra eklenmiştir.

Ayrıca zuhur eden farkın 1 000 lirayı aşması halinde ikmal tarhiyatı konusu yapılması esası kabul edilmiştir.

Tasarı maddesi 10. — Madde numarası 9 olarak değiştirilmiştir.

Mükellefleri gerçeğe uygun şekilde beyana teşvik maksadıyla Gelir Vergisi Kanunumuzda yer alan gider esası müessesesinin işler hale konulması amacıyla yapılmış olan değişiklik esas itibariyle muvafık görülmüştür. Yapılan incelemelerle mükellefin beyanının üstünde gider tesbiti halinde, tesbit edilen bu miktarın nazara alınabilmesi için, maddi delillere istinadedilmiş olması gerektiğine kanaat getirilerek bu hususta hükme gerekli kayıt eklenmiştir.

Ayrıca giderler ile gelir arasındaki farkın 500 lirayı aşması halinde ikmal tarhiyatını öngören hüküm, bu had 1 000 liraya çıkarılmak suretiyle kabul edilmiştir.

Tasarı maddesi 11. — Binalardan alınan Savunma Vergisinin Gelir Vergisinden mahsubunâ imkân vermiyen bu hükmün, bu zümre mükelleflerin vergi yükünü ağırlaştıracağı ve mükerreriği nazara alınarak kabul edilmemiş ve eski halin devam ettirilmesi yerinde mütalâa edilmiştir.

Tasarı maddesi 12. — Madde numarası, kabul edilmeyen tasarı maddeleri sebebiyle, 10 olarak değiştirilmiştir.

Tarım kazançları üzerinden Gelir Vergisine tabi olan çiftilerin geçici bir devre için asgari miktarlarda vergi ödemelerini öngören bu madde, esas itibariyle kabul edilmekle beraber asgari vergi miktarlarının, ekilen arazinin genişliği nazara alınmaksızın seyyanen uygulanmasının orta sınıf çiftçiler üzerinde fazla külfet yaratacağı göz önünde tutularak, kademeli olarak tesbiti yerinde görülmüştür.

Ayrıca çeşitli tabii âfetler sebebiyle düşük mahsul alanlarını bu vergilerinin kısmen veya tamamen terkin edilmesini sağlayacak hükümler maddeye eklenmiştir.

Bundan başka, bu geçici devrede diğer kazanç gruplarında olduğu gibi bu alanda da daha mâkul güvenlik tedbirlerinin alınması veya bu tedbirlerin işler hale konulması için lüzumlu çalışmaların yapılması hususunda gerekli kayıtlar madde metnine konulmuş bulunmaktadır.

Tasarının 1 ve 2 nci maddeleri — Geçici 1 nci madde hükmü, madde numaralarında yapılan değişiklikler gözetilerek gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra kabul edilmiştir.

Tasarının geçici ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarıya eklenen geçici 3, 4 ve 5 inci madde :Bu geçici maddelerle tasarıda yer almış olan hükümlerin uygulama tarihleri ve uygulama şekilleri tâyin ve tesbit olunmuştur.

Komisyonumuz, bu kanun tasarısının, işin mahiyetine ve müstaceliyetine binaen öncelik ve ivedilikle görüşülmesini kararlaştırmış bulunmaktadır.

Genel Kurula arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Geçici Komisyon Başkanı	Başkanvekili	Sözcü	Kâtip
Çanakkale	Sakarya	Konya	Amasya
S. İnan	N. Bayar	R. Özal	R. Arpacıoğlu
Adana	Adana	Ağrı	Amasya
Muhalifim	Muhalifim	Muhalifim	10 ncu maddeye muhalifim
Y. Aktimur	A. Savrun	N. Güngör	M. K. Karan
Burdur	Bursa	Erzurum	İstanbul
N. Yavuzkan	Söz hakkım mahfuzdur. • A. Türkel	G. Karaca	V. Özarar
İzmir	Kastamonu	Konya	Konya
Muhalifim	10, 11, 12, geçici 1, 2 nci maddelere muhalifim, söz hakkım mahfuzdur	K. Ataman	A. Kuzucu
İ. Gürsan	İ. H. Yılanlıoğlu	İmzada bulunmadı	

Maras
Muhallifim
A. Hüdayioğlu

Giresun
A. Cüceoğlu

Ordu
İ. Ağaoğlu

Rize
Bâzı maddelere muha-
lifim
A. H. Güner

Siirt
Muhallifim
H. Özgen

Sivas
R. Günay

Van
Ş. Köseroğlu

24 . 2 . 1964

Muhalefet şerhi

1. Komisyonun 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 12 nci maddesinde değişiklik yapılmasını ön-gören teklifi, zirai sektörün vergilendirilmesinde dayanan işletme büyüklüğü ölçüleri; taallük ettik-leri zirai faaliyet kollarının gerçeklerine ve mahiyetlerine nüfuz eden ve onları lâynkiyle belir-ten bir kuvvette olmadığı ve 30 000 liralık hasılat ölçüsüyle olan bağılıkları ve münasebetleri de indî görüşlere ve takdirlere dayandığı için yerinde ve isabetli görmekteyiz.

2. Gerek Hükümetin, gerekse komisyonun 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 111 ve 113 nü maddelerindeki değişikliklere dair tekliflerini Gelir Vergisinin ve vergi hukukunun dayandığı prensiplerle ve sistemin düzeniyle telif etmeye imkân görmemekteyiz.

3. Komisyonca bazı değişikliklerle kabul edilmiş olan zirai sektördeki asgari vergi müesse-sesini ne vergi adaletiyle ne vergi prensipleriyle ne de hukuk prensipleriyle telif etmeye imkân görmemekteyiz.

4. Komisyonun verginin 1963 yılına teşmil edilmesini tazammun eden kararında hukuk prensipleri, verginin dayandığı prensipler ve adalet ilkeleri sonsuz tatbikat mahzurlarını da na-za alarak doğru görmüyor ve bu karara iştirak etmiyoruz. Komisyon teklifinin geçici ikinci maddesinde yer alan hükümlerin de aynı mülâhazalarla kabulünü mümkün görmüyoruz.

5. Hükümetin Gelir Vergisi Kanununda yapılmasını istediği değişiklikleri de, bir vergi re-formu veya bir sistem ıslahını tazammun eden ve bir yenilik getirici vasıf taşıyan mahiyette görmediğimiz ve sadece malî mülâhaza ile hareket edildiğini tesbit ve müşahade ettiğimiz için kabul etmeye ve benimsemeye imkân görmüyoruz.

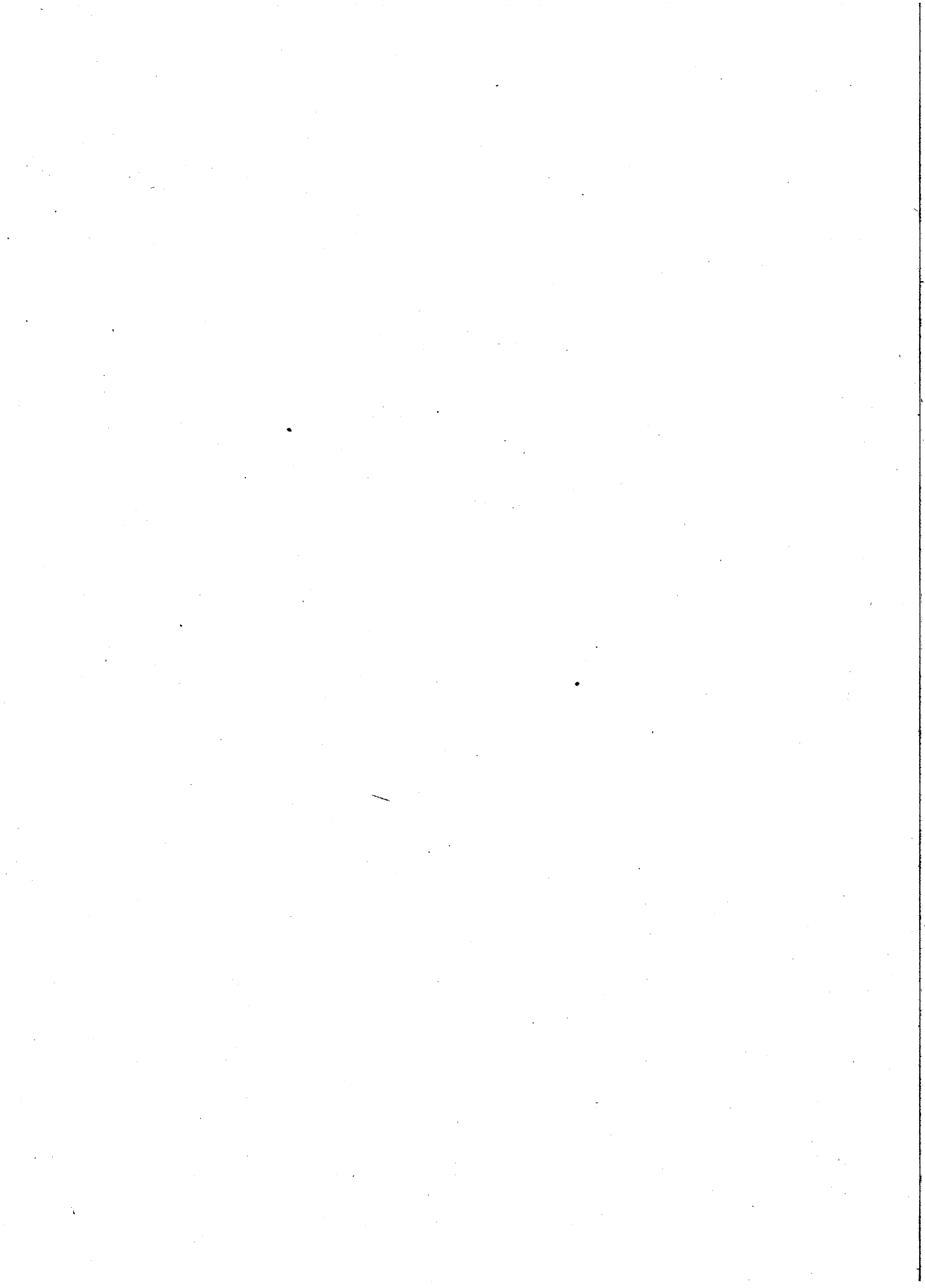
Izmir
İ. Gürsan

Ağrı
N. Gıngör

Adana
A. Savran

Siirt
H. Özgen

Adana
Y. Aktınar

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

31.12.1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun bâzı madde ve fıkralarının değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı hükümler eklenmesi hakkında Kanun tasarısı

MADDE 1. — 31.12.1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 202 sayılı Kanunla değişik 12 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

İşletme büyüklüğü ölçüsü

Madde 12. — Küçük çiftçi muaflığını tâyin bakımından, bir takvim yılı içinde nazara alınacak işletme büyüklüğü ölçüleri şunlardır :

- 1 inci grup : Hububat ziraatında ekili arazinin yüz ölçümü toplamı 250 dönümü,
- 2 inci grup : Bakliyat, ayçiçeği, afyon, susam, keten ziraatında ekili arazinin yüz ölçümü toplamı 180 dönümü,
- 3 ncü grup : Pamuk ziraatında ekili arazinin yüz ölçümü toplamı 120 dönümü,
- 4 ncü grup : Pancar, patetes, soğan, sarımsak, kavun, karpuz, çeltik, kendir ziraatında ekili arazinin yüz ölçümü toplamı 75 dönümü,
- 5 nci grup : Tütün, çay, sebze ziraatında ekili arazinin yüz ölçümü toplamı 40 dönümü,
- 6 ncı grup : Bağ, incir ve fındık ziraatında yüz ölçümü toplamı 120 dönümü,
- 7 nci grup : Meyva verebilecek hale gelmiş Antepfıstığı ve zeytinliklerde 1 300 ağacı,
- 8 nci grup : Meyva verebilecek hale gelmiş narenciyede 400 ağacı,
- 9 ncu grup : Diğer meyva ve mahsul ziraatında ekili arazinin yüz ölçümü toplamı 60 dönümü,
- 10 ncu grup : Büyükbaş hayvan sayısı 40 adedi, (iş hayvanları ile iki yaşındaki büyükbaş hayvanlar hariç)
- 11 nci grup : Küçükbaş hayvan sayısı 200 adedi, (bir yaşındaki küçükbaş hayvanlar ile kümes hayvanları hariç)

Yukarda yazılı ziraat gruplarının birkaç tanesinin içine giren zirai faaliyetlerin bir arada yapılması halinde, en fazla iki gruba ait işletme büyüklüklerinin bu gruplar için yukarda yazılı hadlerin yarısını aşmadığı takdirde muaflik devam eder.

Yukarda zikredilen meyveli ve meyvesiz ağaçlarda meyve veya mahsul verebilecek hale gelme durumu başlangıcı Tarım ve Maliye Bakanlıklarınca müştereken tesbit olunur.

MADDE 2. — Aynı kanunun 202 sayılı Kanunla değişik 13 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Satış tutarı ölçüsü

Madde 13. — Küçük çiftçi muaflığından istifade edebilmek için zirai mahsullerin bir takvim yılı içindeki satış bedelleri tutarının 25 bin lirayı geçmemesi şarttır.

Arazi üzerinde yapılmıyan zirai faaliyetler ile kara ve su avcılığında ve 12 nci maddede işletme büyüklüğü ölçüsü gösterilmeyen zirai faaliyetlerde muaflik yalnız yıllık satış tutarı ölçüsüne göre tâyin olunur.

MADDE 3. — Aynı kanunun 202 sayılı Kanunla değişik 19 ncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Zirai kazançlarda istisna

Madde 19. — 31.12.1960 tarih ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 27.12.1963 tarih ve 365 sayılı Kanunla değişik 19 uncu maddesinde yazılı istisna hadleri 10 bin lirayı aşmıyan sâfi kazançlara uygulanmak kaydıyla 2 500 liraya indirilmiştir.

GEÇİCİ KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİŞİ

31 . 12 . 1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun bâzı madde ve fıkralarının değiş-
tirilmesi ve bu kanuna bâzı hükümler eklenmesi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — 31 . 12 . 1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 202 sayılı Kanunla değişik 12 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

İşletme büyüklüğü ölçüsü

Madde 12. — Küçük çiftçi muaflığını tâyin bakımından, bir takvim yılı içinde nazara alınacak işletme büyüklüğü ölçüleri şunlardır :

- 1 nci grup : Hububat ziraatinde ekili arazinin yüz ölçümü toplamı 300 dönümü ;
- 2 nci grup : Bakliyat, ayçiçeği, afyon, susam, keten ziraatinde ekili arazinin yüz ölçümü toplamı 220 dönümü ;
- 3 ncü grup : Pamuk ziraatinde ekili arazinin yüz ölçümü toplamı 150 dönümü ;
- 4 ncü grup : Pancar, patates, soğan, sarımsak, kavun, karpuz, çeltik, kendir ziraatinde ekili arazinin yüz ölçümü toplamı 90 dönümü ;
- 5 nci grup : Tütün, çay, sebze, ziraatinde ekili arazinin yüz ölçümü toplamı 50 dönümü (çayda mahsul verebilecek hale gelmeyenler hariç) ;
- 6 ncı grup : Meyva verebilecek hale gelmiş bağ, incir ve fındık ziraatinde yüz ölçümü toplamı 150 dönümü ;
- 7 nci grup : Meyva verebilecek hale gelmiş Antepfıştığı ve zeytinliklerde 1 500 ağacı ;
- 8 nci grup : Meyva verebilecek hale gelmiş narenciyede 500 ağacı ;
- 9 ncü grup : Diğer meyva ve mahsul ziraatinde ekili arazinin yüz ölçümü toplamı 75 dönümü (Meyva ve mahsul verebilecek hale gelmeyenler ile palamut hariç) ;
- 10 ncü grup : Büyükbaş hayvan sayısı 50 adedi, (iş hayvanları ile iki yaşındaki büyükbaş hayvanlar hariç) ;
- 11 nci grup : Küçükbaş hayvan sayısı 250 adedi, (bir yaşındaki küçükbaş hayvanlar ile kümes hayvanları hariç) ;

Yukarda yazılı ziraat gruplarının birkaç tanesinin içine giren zirai faaliyetlerin bir arada yapılması halinde, en fazla iki gruba ait işletme büyüklüklerinin bu gruplar için yukarda yazılı hadlerin yarısını aşmadığı takdirde muaflık devam eder.

Yukarda zikredilen meyveli ve meyvesiz ağaçlarda meyve veya mahsul verebilecek hale gelme durumu başlangıcı Tarım ve Maliye Bakanlıklarınca müştereken tesbit olunur.

MADDE 2. — Aynı kanunun 202 sayılı Kanunla değişik 13 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Satış tutarı ölçüsü

Madde 13. — Küçük çiftçi muaflığından istifade edebilmek için zirai mahsullerin bir takvim yılı içindeki satış bedelleri tutarının 30 bin lirayı geçmemesi şarttır. Bu had, balıkçılar için 40 bin liradır.

Arazi üzerinde yapılmıyan zirai faaliyetler ile kara ve su avcılığında ve 12 nci maddede işletme büyüklüğü ölçüsü gösterilmeyen zirai faaliyetlerde muaflık yalnız yıllık satış tutarı ölçüsüne göre tâyin olunur.

MADDE 3. — Aynı kanunun 202 sayılı Kanunla değişik 19 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Zirai kazançlarda istisna

Madde 19. — 31 . 12 . 1960 tarih ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 27 . 12 . 1963 tarih ve 365 sayılı Kanunla değişik 19 ncü maddesinde yazılı istisna hadleri 10 bin lirayı aşmıyan sâfi kazançlara uygulanmak kaydıyla 2 500 liraya indirilmiştir.

MADDE 4. — Aynı kanunun 48 nci maddesinin 1 nci fıkrasının 1 - 9 numaralı bendlerinde yazılı hadler % 25 (yüzde yirmibeş) nisbetinde indirilmiştir.

MADDE 5. — Aynı kanunun 202 sayılı Kanunla değişik 54 ncü faddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Zirai kazançlar il komisyonlarınca tesbit edilen götürü gider emsalleri % 60 (dâhil) nisbetinde az olamaz.

MADDE 6. — Aynı kanunun 19.2.1963 tarihli ve 202 sayılı Kanunla değişik 81 nci maddesinin 4 ncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Maliyet değerinin mükelleflerce tesbit edilememesi halinde Vergi Usul Kanununda yazılı takdir komisyonlarınca tesbit edilecek maliyet değeri, ticari kazancı bilânço esasına göre tesbit edilen işletmelerde maliyet bedeli yerine son bilânçoda yazılı değerler esas tutulur.

MADDE 7. — Aynı kanunun 91 nci maddesinin 3 ncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve fıkradan sonra bir fıkra eklenmiştir.

Tam mükellefiyete tabi olanların (geliri, götürü gider usulüne göre tesbit edilen zirai kazançlarla sair kazanç ve iratlardan ibaret olanlarla 87 nci madde gereğince ihtiyari toplama hakkından faydalanan menkul ve gayrimenkul sermaye iradı sahipleri ve ücret erbabı hariç) yıllık beyannamelerinde gösterecekleri gider bildirimleri şunlardır :

1. İş yeri dışında kalan yerler için ödenen kiralar,
2. Sayfiye giderleri (yol giderleri dâhil),
3. Özel otomobil ve sair kara, su ve hava taşıtları ve bunların takribi giderleri (bunlar için ödenen vergi, resim ve harclar dâhil),
4. Hizmetçi, mürebbiye, şoför ve bahçıvan gibi özel hizmetlerde çalıştırılanların sayısı ve bunların takribi giderleri,
5. Öğrenim giderleri (katî miktarı bilinmiyorsa takribi miktarı),
6. Yemek, içmek, giyim, ısıtma, aydınlatma ve eğlence giderleri ile dernek ve kulüplere ödenen aidatların gerçek miktarları, gerçek miktarları bilinmiyorsa takribi miktarları (işletmede istihlal olunan zirai mahsullerden teşebbüs sahibi ile eşi ve velâyet altındaki çocukları tarafından istihlal edilenler hariç),

Yukarıki bendlerde yazılı giderler, eş ve çocuklarla diğer kimseler için yapılan giderlerde dâhil olmak üzere bir takvim yılı içinde yapılan giderlerdir.

MADDE 8. — Aynı kanunun 104 ncü maddesinin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Bu madde hükmünün uygulanmasında, 4936, 5017, 5027, 6564, 6995, 5.7.1962 tarih ve 60 sayılı kanunlarla diğer özel kanunlarda, vergilendirme bakımından aylıklarla birleştirilemeyeceği açıklanan ödemeler hariç, aynı iş veren tarafından her ne nam ile olursa olsun ayrı ayrı hizmetler karşılığını teşkil etmeksizin yapılan ödemeler muhtelif ücret ödemesi sayılmaz.

MADDE 9. — 31.12.1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 202 sayılı Kanunla değişik 111 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ortalama kâr haddi esası

Madde 111. — Kısmen veya tamamen perakende satış yapan ticaret erbabı ile imalâtçıların, otel, pansiyon, bar, gazino, lokanta, kahvehane, kır bahçesi, plâj ve emsali eğlence ve istirahat yeri işletenlerin ve her nevi taşıma işleriyle iştigal edenlerin gösterdikleri gayrisâfi kazançlar; Vergi Usul Kanununa göre tesbit edilen ortalama kâr hadlerinin, ticaret erbabı ile imalâtçılarda perakende satılan emtianın maliyet bedeline, bunlar dışında kalanlar da işletme giderlerine uygulanması so-

(Geçici Komisyonun değişikliği)

MADDE 4. — Aynı kanunun 43 nci maddesinin 1 nci fıkrasının 1 - 9 numaralı bendlerinde yazılı hadler % 25 (yüzde yirmibeş) nisbetinde indirilmiştir.

MADDE 5. — Aynı kanunun 19 . 12 . 1963 tarihli ve 202 sayılı Kanunla değişik 81 nci maddesinin 4 ncu fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Maliyet değerinin mükelleflerce tesbit edilmemesi halinde Vergi Usul Kanununda yazılı takdir komisyonlarınca tesbit edilecek maliyet değeri, ticari kazancı bilanço esasına göre tesbit edilen işletmelerde maliyet bedeli yerine son bilançoda yazılı değerler esas tutulur.

MADDE 6. — Aynı kanunun 91 nci maddesinin 3 ncu fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve bu fıkradan sonra bir fıkra eklenmiştir.

Tam mükellefiyete tabi olanların (Geliri, götürü gider usulüne göre tesbit edilen zirai kazançlarla sair kazanç ve iratlardan ibaret olanlar, 87 nci madde gereğince ihtiyari toplama hakkından faydalanan menkul ve gayrimenkul sermaye iradı sahipleri ve ücret erbabı hariç) yıllık beyannamelerinde gösterecekleri gider bildirimleri şunlardır:

1. İş yeri dışında kalan yerler için ödenen kiralar,
  2. Sayfiye giderleri (Yol giderleri dâhil),
  3. Özel otomobil ve sair kara, su, ve hava taşıtları ve bunların takribî giderleri (Bunlar için ödenen vergi, resim ve harçlar dâhil)
  4. Hizmetçi, mürebbiye, şöför ve bahçıvan gibi özel hizmetlerde çalıştırılanların sayısı ve bunların takribi giderleri,
  5. Öğrenim giderleri (Katî miktarı bilinmiyorsa takribi miktarı),
  6. Geçim, ısıtma, aydınlatma, telefon giderleriyle dernek ve kulüplere ödenen aidatların gerçek miktarları, gerçek miktarları bilinmiyorsa takribî miktarları (İşletmede istihsal otunan zirai mahsullerden teşebbüs sahibi ile eşi ve velâyet altındaki çocukları tarafından istihlâk edilenler hariç).
- Yukarıki bendlerde yazılı giderler, eş ve çocuklarla diğer kimseler için yapılan giderler de dâhil olmak üzere bir takvim yılı içinde yapılan giderlerdir.

MADDE 7. — Aynı kanunun 104 ncu maddesinin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Bu madde hükmünün uygulanmasında, muhtelif ücret ödemesi, ayrı ayrı iş verenler tarafından yapılan ödemelerle aynı iş veren tarafından başka başka hizmetler karşılığında yapılan ödemeleri ifade eder.

Aynı iş veren tarafından, her ne nam ile olursa olsun, başka başka hizmetlerin karşılığını teşkil etmeksizin yapılan ödemeler, muhtelif ücret ödemesi sayılmaz.

MADDE 8. — 31 . 12 . 1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 202 sayılı Kanunla değişik 111 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.:

Ortalama kâr hadli esası

Madde 111. — Kısmen veya tamamen perakende satış yapan ticaret erbabı ile imalâtçıların, otel, pansiyon, bar, gazino, lokanta, kahvehane, kır bahçesi, plâj ve emsali eğlence ve istirahat yeri işletenlerin ve her nevi taşıma işleriyle işgal edenlerin gösterdikleri gayrisâfi kazançlar; Vergi Usul Kanununa göre tesbit edilen ortalama kâr hadlerinin, ticaret erbabı ile imalâçılarda perakende satılan emtianın maliyet bedeline, bunlar dışında kalanlar da işletme giderlerine uygu-

nucunda bulunacak miktarlara göre düşük bulunduğu ve düşüklük sebepleri izah olunamadığı takdirde, beyan edilen gayrisâfi kazançlar yerine bulunan bu miktarlar vergi tarhına esas tutulur.

Mükellefler düşüklük sebeplerini beyannameleri ile birlikte yazılı olarak izah edebilirler. Beyannameleri ile birlikte yazılı izahatta bulunmayanlar, 15 günden az olmamak üzere, tâyin edilecek süre içinde, izaha davet olunurlar, süresi içinde cevap verilmediği takdirde, düşüklük sebepleri izah edilememiş sayılır.

Mükelleflerin beyanlarına göre vergi tarh edildikten sonra, yukardaki fıkraya dayanılarak hesaplanacak gayrisâfi kazançlardan doğan ve miktarı 500 liradan yukarı olan matrah farkları üzerinden ayrıca cesasız olarak ikmalen vergi tarh olunur.

Bu maddede sözü edilen işletme giderlerinin nelerden ibaret olduğu Maliye Bakanlığınca tesbit ve ilân olunur.

Yukardaki hükümlerde yer alan «perakende satış» tan maksat; satışı yapılan madde ve malzemenin aynen veya işlendikten sonra satışını yapan kimseler dışındakilere satılmasıdır.

MADDE 10. — Aynı kanunun 113 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Gider esası

Madde 113. — Mükelleflerce yıllık beyannamede gösterilen veya vergi incelemeleri sırasında tesbit olunan gelir, mükelleflerce bildirilen veya vergi incelemeleri sırasında tesbit olunan 91 nci maddeye göre beyanı mecburi giderlerden düşük bulunduğu ve düşüklük miktarı 500 lirayı aştığı takdirde, aşan miktarın tamamı, beyannamenin ilgili bulunduğu dönem içinde elde edilmiş ve vergisi ödenmemiş gelir sayılır ve bu miktar üzerinden ikmalen cesasız vergi tarh olunur.

Şu kadar ki, incelemede noksan görülen ve kesin miktarı maddi delillere göre tesbit edilemeyen gider unsurlarının miktarı Takdir Komisyonunca tâyin olunur.

Bu hükme göre tarhiyat yapılabilmesi için beyannamede gösterilen giderlerin incelenmesi ve giderlerdeki fazlalığın servetten yapılan harcama ile, borçla veya başka bir kaynaktan karşılandığının mükellef tarafından inceleme sırasında izah olunamaması şarttır.

MADDE 11. — 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 202 sayılı Kanunla değişik mükerrer 122 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Gerçek kişilerin sahib oldukları bina ve arazi için ödedikleri Bina, Buhran ve Arazi vergileri, aşağıdaki esaslara göre, bunların Gelir Vergisine mahsubedilir.

MADDE 12. — Aynı kanuna aşağıda yazılı geçici 10 ncu madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 10. — Gelir Vergisine tabi çiftçilerin 1963 - 1967 takvim yılları için verecekleri yıllık Gelir Vergisi beyannamelerinde gösterdikleri zirai kazançlar üzerinden hesaplanan yıllık Gelir vergileri (yıllık beyannamelerde çeşitli kaynaklardan kazanç ve irat gösterilmesi halinde yıllık verginin zirai kazançta isabet eden kısmı) aşağıda yazılı birimlere göre bulunan miktarlardan az olmaz. Az olduğu takdirde bu miktarlara yükseltilir.

Geçici Komisyonun değiştirilmesi

lanması sonucunda bulunacak miktarlara göre düşük bulunduğu ve düşüklük sebepleri izah olunmadığı takdirde, beyan edilen gayrisâfi kazançlar yerine bulunan bu miktarlar vergi matrahına esas tutulur.

Mükellefler düşüklük sebeplerini beyannameleri ile birlikte yazılı olarak izah edebilirler. Beyannameleri ile birlikte yazılı izahatta bulunmayanlar, 15 günden az olmamak üzere tâyin edilecek süre içinde, izaha davet olunurlar. Süresi içinde cevap verilmediği takdirde, düşüklük sebepleri izah edilmemiş sayılır.

Mükelleflerin verecekleri izahat ve vesikalar; müstakil vergi dairesi olan yerlerde ilgili vergi dairesi müdürü, olmiyan yerlerde mahallin en büyük malmemuru, bunların mâzeretleri halinde tevkil edecekleri zatın başkanlığında vergi dairesinin ilgili vergi memurundan ve mahalli ticaret odalarınca, olmiyan yerlerde belediyelerce üç yıl için seçilmiş bir üyeden kurulu komisyon tarafından incelenir.

Mükellef izahatı kısmen veya tamamen kabul edilmediği takdirde, kabul edilmeyen kısım vergi tarhına esas olur.

Mükelleflerin beyanlarına göre vergi tarh edildikten sonra, yukardaki fıkraya dayanılarak hesaplanacak gayri sâfi kazançlardan doğan ve miktarı 1 000 liradan yukarı olan matrah farkları üzerinden ayrıca cezasız olarak ikmalen vergi tarh olunur.

Bu maddede sözü edilen işletme giderlerinin nelerden ibaret olduğu Maliye Bakanlığınca tesbit ve ilân olunur.

Yukarıdaki hükümlerde yer alan «perakende satış» tan maksat; satışı yapılan madde ve malzemenin aynen veya işlendikten sonra satışını yapan kimseler dışındakilere satılmasıdır.

MADDE 9. — Aynı Kanunun 113 ncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Gider esası

Madde 113. — Mükelleflerce yıllık beyannamede gösterilen veya vergi incelemeleri sırasında tesbit olunan gelir, mükelleflerce bildirilen veya vergi incelemeleri sırasında maddi delillere istinaden tesbit olunan 91 nci maddeye göre beyanı mecburi giderlerden düşük bulunduğu ve düşüklük miktarı 1 000 lirayı aştığı takdirde, aşan miktarın tamamı, beyannamenin ilgili bulunduğu dönem içinde elde edilmiş ve vergisi ödenmemiş gelir sayılır ve bu miktar üzerinden ikmalen cezasız vergi tarh olunur.

Şu kadar ki, incelemede noksan görülen ve kesin miktarı maddi delillere göre tesbit edilemeyen gider unsurlarının miktarı Takdir Komisyonunca tâyin olunur.

Bu hükme göre tarhiyat yapılabilmesi için beyannamede gösterilen giderlerin incelenmesi ve giderlerdeki fazlalığın servetten yapılan harcama ile, borçla veya başka bir kaynaktan karşılandığının mükellef tarafından inceleme sırasında izah olunamaması şarttır.

MADDE 10. — Aynı kanuna aşağıda yazılı geçici 10 ncu madde eklenmiştir:

GEÇİCİ MADDE 10. — Gelir Vergisine tabi çiftçilerin en geç 1967 yılına ve ortalama kâr hadlerinin tesbitine dair komisyonlar kurulup bu hadler tesbit edilinceye ve Gelir Vergisi Kanununun bünyesinde bu bakımdan gerekli değişiklikler yapılmıncaya kadar verecekleri yıllık gelir vergisi beyannamelerinde gösterdikleri zirai kazançlar üzerinden hesaplanan yıllık gelir vergileri (yıllık beyannamelerde çeşitli kaynaklardan kazanç ve irat gösterilmesi halinde yıllık verginin zirai kazanç

Hükümetin Teklifi

- 1 nci grup : Hububat ziraatinde ekili arazinin dönümünde 3 lira,
- 2 nci grup : Bakliyat, ayçiçeği, afyon, susam, keten ziraatinde ekili arazinin dönümünde 4 lira,
- 3 ncü grup : Pamuk ziraatinde ekili arazinin dönümünde 6 lira,
- 4 ncü grup : Pancar, patates, soğan, sarımsak, kavun, karpuz, çeltik, kendir ziraatinde ekili arazinin dönümünde 10 lira,
- 5 nci grup : Tütün, çay ve sebze ziraatinde ekili arazinin dönümünde 18 lira,
- 6 ncı grup : Bağ, incir ve fındık ziraatinde dönümde 6 lira,
- 7 nci grup : Meyva verebilecek hale gelmiş Antepfıstığı ve zeytinliklerde ağaç başına 55 kuruş,
- 8 nci grup : Meyva verebilecek hale gelmiş narenciyede ağaç başına 180 kuruş,
- 9 ncü grup : Diğer meyva ve mahsül ziraatinde ekili arazinin dönümünde 12 lira,
- 10 ncü grup : Büyükbaş hayvan başına 18 lira, (iş hayvanları ile iki yaşındaki büyükbaş hayvanlar hariç)
- 11 nci grup : Küçükbaş hayvan başına 3,60 kuruş, (bir yaşındaki küçükbaş hayvanlar ile kümes hayvanları hariç),

Geçici Komisyonun değiştirişi

ca isabet eden kısmı) aşağıda yazılı birimlere göre bulunan miktarlardan az olamaz. Az olduğu takdirde, bu miktarlara yükseltilir.

1 nci grup : Hububat ziraaatinde ekili arazinin ;

İlk 300 dönümü için dönümünden 1 lira,

Sonra gelen 300 dönümü için dönümünden 1,50 lira,

Sonra gelen 300 dönümü için dönümünden 3 lira,

Sonra gelen dönümleri için dönümünden 4 lira.

2 nci grup : Bakliyat, ayçiçeği, afyon, susam, keten ziraaatinde ekili arazinin ;

İlk 220 dönümü için dönümünden 1,50 lira,

Sonra gelen 220 dönümü için dönümünden 2 lira,

Sonra gelen 220 dönümü için dönümünden 4 lira,

Sonra gelen dönümleri için dönümünden 5 lira.

3 nc grup : Pamuk ziraaatinde ekili arazinin ;

İlk 150 dönümü için dönümünden 2 lira,

Sonra gelen 150 dönümü için dönümünden 3 lira,

Sonra gelen 150 dönümü için dönümünden 6 lira,

Sonra gelen dönümleri için dönümünden 7 lira.

4 nc grup : Pancar, patates, soğan, sarımsak, kavun, karpuz, eltik, kendir ziraaatinde ekili arazinin ;

İlk 90 dönümü için dönümünden 3 lira,

Sonra gelen 90 dönümü için dönümünden 5 lira,

Sonra gelen 90 dönümü için dönümünden 10 lira,

Sonra gelen dönümleri için dönümünden 12 lira.

5 nci grup : Tütün, ay ve sebze ziraaatinde ekili arazinin (ayda mahsul verebilecek hale gelmiyenler hariç) ;

İlk 50 dönümü için dönümünden 6 lira,

Sonra gelen 50 dönümü için dönümünden 9 lira,

Sonra gelen 50 dönümü için dönümünden 18 lira,

Sonra gelen dönümleri için dönümünden 20 lira.

6 nc grup : Meyva verebilecek hale gelmiş bağ, incir ve fındık ziraaatinde ;

İlk 150 dönümü için dönümünden 2 lira,

Sonra gelen 150 dönümü için dönümünden 3 lira,

Sonra gelen 150 dönümü için dönümünden 6 lira,

Sonra gelen dönümleri için dönümünden 7 lira.

7 nci grup : Meyva verebilecek hale gelmiş Antepfıştığı ve zeytinliklerde ;

İlk 1 500 ağaç için ağacından 20 kuruş,

Sonra gelen 1 500 ağaç için ağacından 30 kuruş,

Sonra gelen 1 500 ağaç için ağacından 55 kuruş,

Sonra gelen ağaçlar için ağacından 70 kuruş.

8 nci grup : Meyva verebilecek hale gelmiş narenciyede ;

İlk 500 ağaç için ağacından 60 kuruş,

Sonra gelen 500 ağaç için ağacından 90 kuruş,

Sonra gelen 500 ağaç için ağacından 180 kuruş,

Sonra gelen ağaçlar için ağacından 200 kuruş.

9 nc grup : Diğer meyva ve mahsul ziraaatinde ekili arazinin (meyva ve mahsul verebilecek hale gelmiyenler ve palamut hariç) ;

İlk 75 dönümü için dönümünden 4 lira,

Sonra gelen 75 dönümü için dönümünden 6 lira,

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanunun;

- a) 1, 2, 3, ve 12 nci maddeleri 1963 takvim yılı,
- b) 5 nci maddesi 1966 takvim yılı,
- c) 4 ve 6 ncı maddeleri 1964 takvim yılı başından;
- d) Diğer maddeleri yayımı tarihinden,

itibaren uygulanır.

Yeniden mükellefiyete girecek çiftçiler

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu kanunun hükümlerine göre yeniden mükellefiyete girecek olan çiftçilerin 1963 takvim yılına ait Ekim sayım beyanlarının yapılacağı, Gelir Vergisi beyannamelerinin verileceği tarihleri ve vergilerinin taksit sürelerini, Maliye Bakanlığı, en geç bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihi takibeden ay içinde belli eder.

Geçici Komisyonun değiştirisi

Sonra gelen 75 dönüm için dönümünden 12 lira,

Sonra gelen dönümler için dönümünden 14 lira.

10 ncu grup : Büyükbaş hayvanlarda (iş hayvanları ile iki yaşındaki büyükbaş hayvanlar hariç);

İlk 50 büyük baş hayvan için hayvan başına 6 lira,

Sonra gelen 50 büyük baş hayvan için hayvan başına 9 lira,

Sonra gelen 50 büyük baş hayvan için hayvan başına 18 lira,

Sonra gelen hayvanlar için hayvan başına 20 lira.

11 nci grup : Küçükbaş hayvanlarda (bir yaşındaki küçükbaş hayvanlar ile kümes hayvanları hariç);

İlk 250 küçük baş hayvan için hayvan başına 1 lira,

Sonra gelen 250 küçük baş hayvan için hayvan başına 2 lira,

Sonra gelen 250 küçük baş hayvan için hayvan başına 4 lira,

Sonra gelen küçük baş hayvanlar için hayvan başına 5 lira.

Yangın, yer sarsıntısı, yer kayması, su baskını, kuraklık, don, muzır hayvan ve haşerat istilası, hayvanlarda müstevli hastalıklar ve bunlara benzer âfetler yüzünden mahsulün en az üçte birinin kaybedilmesi halinde, hasar nisbeti % 60 ı geçmediği takdirde hasar nisbeti dâhilinde asgari vergi terkin olunur.

Hasar nisbeti yüzde altmışı geçer ise, mükellefin o sene için tahakkuk etmiş asgari vergisinin tamamı terkin olunur.

Âfetin varlığını ve zarar derecesini, mahalli idare heyetleri, yaptıracığı tahkikat üzerine tesbit ederler.

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanunun;

a) 1, 2, 3 ve 10 ncu maddeleri 1963 takvim yılı,

b) 4 ve 5 nci maddeleri 1964 takvim yılı başından;

c) Diğer maddeleri 1 . 3 . 1964 tarihinden; itibaren uygulanır.

Yeniden mükellefiyete girecek çiftçiler

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu kanunun hükümlerine göre yeniden mükellefiyete girecek olan çiftçilerin 1963 takvim yılına ait Ekim, sayım beyanlarının yapılacağı, Gelir Vergisi beyannamelerinin verileceği tarihleri ve vergilerinin taksit sürelerini, Maliye Bakanlığı, en geç bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihi takibeden ay içinde belli eder.

GEÇİCİ MADDE 3. — 4936, 5017, 5027, 6564, 6995 sayılı kanunlarla 5 . 7 . 1962 tarih ve 60 sayılı Kanunla ve diğer özel kanunlarda veya bu kanunlarla ilgili tefsir kararlarında vergilendirme bakımından aylıklarla birleştirilmeyeceği açıklanmış olan ödemeler hakkında bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihi takibeden ayın başından itibaren 7 nci madde hükmüne göre işlem yapılır.

GEÇİCİ MADDE 4. — Gelir Vergisi Kanununun bu kanunun 8 nci maddesiyle değiştirilmiş olan 111 nci maddesinde sözü edilen komisyon, ticaret odaları veya belediyelerce ilk uygulama yılında iştirak ettirilecek üye, mahallin en büyük mülkiye âmirinin yazılı talebi üzerine bu idarelerce, en geç 15 gün içinde tefrik edilerek bildirilir.

Hükümetin Teklifi

Yürürlük

MADDE 13. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 14. — Bu kanun hükümlerini Maliye Bakanı yürütür.

15 . 1 . 1964

Başbakan <i>İsmet İnönü</i> Devlet Bakanı V. <i>İ. S. Omay</i>	Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı <i>K. Satır</i> Adalet Bakanı <i>S. Çumrak</i>	Devlet Bakanı <i>İ. S. Omay</i> Millî Savunma Bakanı <i>İ. Sancar</i>	Devlet Bakanı <i>M. Yoluç</i> İçişleri Bakanı <i>O. Öztrak</i>
Dışişleri Bakanı V. <i>K. Satır</i>	Maliye Bakanı <i>F. Melen</i>	Millî Eğitim Bakanı <i>İ. Öktem</i>	Bayındırlık Bakanı <i>A. H. Onat</i>
Ticaret Bakanı <i>F. İslimyeli</i>	Sa. ve So. Y. Bakanı <i>K. Demir</i>	Güm. ve Tekel Bakanı <i>M. Yüceler</i>	Tarım Bakanı <i>T. Şahin</i>
Ulaştırma Bakanı <i>F. Alpiskender</i>	Çalışma Bakanı <i>B. Ecevit</i>	Sanayi Bakanı <i>M. Erten</i>	Enerji ve Tabii Kay. Bakanı <i>H. Oral</i>
Tur. ve Tanıtma Bakanı <i>A. İ. Göğüş</i>	İmar ve İskân Bakanı <i>C. Uzer</i>	Köy İşleri Bakanı <i>L. Yurdoğlu</i>	

Geçici Komisyonun değiştirisi

GEÇİCİ MADDE 5. — Bu kanunun 6, 8 ve 9 ncü maddeleriyle Gelir Vergisi Kanununun 91, 111 ve 113 ncü maddelerinde yapılmış olan değişiklikler 1963 takvim yılı gelirleri için verilen beyannameler hakkında da uygulanır. Sözü edilen hükümlerle ilgili değişikliklerin ne suretle yerine getirileceği Maliye Bakanlığınca tâyin ve tesbit olunur.

Yürürlük

MADDE 11. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 12. — Bu kanun hükümlerini Maliye Bakanı yürütür.